Μηνιαία Εκδοση
Ι. Ναου Αγ. Νικολαου Πευκακιων Αθηνων

Ενοριακη Συλογια

Έτος ΚΒ' • ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2023
Αριθ. Τεύχους 255

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελίς

01. Ὁ Θεός εἶναι ὁ Προπάτορας τοῦ ἀνθρωπίνου Γένους (π. Βασίλειος Ε. Βολουδάκης) 411
02. Ἡ ἀνάποδη γλῶσσα τοῦ ἀνάποδου κόσμου μέ τά μάτια τοῦ Μάριου Πλωρίτη (Κωνσταντῖνος Βαθιώτης) 413
03. Ἕνα ἐγχειρίδιο τῶν «τεχνικῶν τοῦ ὁλοκληρωτισμοῦ» (Νομομαθής) 418
04. Τά ὅρια τοῦ δικαστικοῦ ἐλέγχου τῶν νέων ταυτοτήτων (Εὐ.Διαμαντής) 422
05. Ἁγίου Νεκταρίου Καιομένη καρδία (Μον. Νεκτάριος) 424
06. Τό «Πάτερ ἡμῶν» (π. Κωνσταντῖνος Ν. Καλλιανός) 428
07. Τί γνώμη ἔχετε γιά τήν Φανουρόπιπα; (Χρ. Νικολόπουλος & π. Β.Ε.Β) 430
08. Τελέσαμε & φέτος τό Μνημόσυνο τοῦ Καποδίστρια 431
09. Τό 40θήμερον Μνημόσυνον τοῦ π. Φιλίππου Μίαρη (π. Β.Ε.Β) 432
10. 3ετές Μνημόσυνον π. Νικολάου Φίλια (Μον. Νεκτάριος) 433
11. Τροφή γιά σκέψη (Παναγιώτα Καμπάνη-Λεμονῆ) 436
12. Ὁ Ἅγιος Δημήτριος (Χρῆστος Ἰστίκογλου) 438
13. Ἔχει ὁ Θεός! (Δημήτρης Κοσκινιώτης) 444
14. Τί γίνεται ὅταν βανδαλιστεῖ τσάντα μαθητή; (Χρ. Νικολόπουλος) 448
15. «Σφῆκες» (Νίκος Τσιρώνης) 451

ἐνοριακή ΕΥΛΟΓΙΑ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ Ι. Ν. ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΠΕΥΚΑΚΙΩΝ

(Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν)

Ἀσκληπιοῦ 38 (Ἀθήνα) Τ.Κ.106.80

Τηλ.:2103612449 - Fax:2103627037 - e-mail: eylogia@agnikolaos.gr

www.agnikolaos.gr

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: Ἱ. Ναός Ἁγ. Νικολάου Πευκακίων

ΕΚΔΟΤΗΣ - Διευθυντής Συντάξεως: π. Βασίλειος Ε. Βολουδάκης

Καλλιτεχνική Ἐπιμέλεια: Σαπφώ Νίνου

Τυπογραφική Ἐπεξεργασία: Σπῦρος Κροντήρης & Δέσποινα Καρζῆ

ΧΟΡΗΓΟΙ ΤΕΥΧΟΥΣ:

Οἱ οἰκογένειες
Βασιλικῆς Μαυραγάνη καί Δημητρίου & Ἰωάννας Βασιλάκη
Εἰς μνήμην τοῦ συζύγου Βασιλείου & τῶν γονέων αὐτῶν

ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ - ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΔΕΚΤΕΣ

Ἐπιτρέπεται ἡ μέ ὁποιονδήποτε τρόπο ἀναδημοσίευση τῶν ἄρθρων τοῦ τεύχους αὐτοῦ μέ τήν ἀπαραίτητη προϋπόθεση νά ἀναγράφεται στήν ἀναδημοσίευση ἡ πηγή προελεύσεώς τους καθώς καί ὁλόκληρο τό ὄνομα τοῦ συντάκτου τους καί ὄχι μόνο τά ἀρχικά του, μέ τά ὁποῖα τυχόν δημοσιεύονται τά ἄρθρα στό περιοδικό μας.

Ο ΘΕΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΠΡΟΠΑΤΟΡΑΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΓΕΝΟΥΣ!

Στά μέσα τοῦ μηνός Νοεμβρίου, ἀπό τίς 15 τοῦ μηνός, ἀρχίζει ἡ Ἐκκλησία μας νά μᾶς προετοιμάζῃ –γιά ἄλλη μιά φορά– μέ σκοπό νά οἰκειωθοῦμε, ὅσο γίνεται περισσότερο, τήν Ἐνανθρώπηση τοῦ Θεοῦ μας, δηλαδή τά Χριστούγεννα, γιατί αὐτή ἡ οἰκείωση ἔχει ἄμεση σχέση μέ τήν **ὀντολογία** μας, δηλαδή, μέ τήν **ὕπαρξή** μας!

Αὐτήν τήν προετοιμασία τήν κάνει ὁ Θεός διά τῆς Ἐκκλησίας Του ἐδῶ καί δυό χιλιάδες χρόνια, προετοιμάζοντας τόν καθένα μας προσωπικά νά βιώσῃ «*τό ἀπ' αἰῶνος ἀπόκρυφον καί ἀγγέλοις ἄγνωστον Μυστήριον*», πού ἔγινε **γεγονός**, ἔγινε πραγματικότητα, γιά νά λύσῃ τό μυστήριο καί τό αἴνιγμα τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως, ἡ ὁποία, ἀπό συστάσεώς της, ἔνοιωθε βαθειά τήν θεϊκή της καταγωγή, ἀλλά δέν μποροῦσε νά εὕρῃ ἐξήγηση καί γι' αὐτό, οὔτε ἀνάπαυση, οὔτε χαρά.

Ἡ προετοιμασία αὐτή γίνεται μέ Θεῖες Ὁδηγίες. Δηλαδή, μέ **καθημερινή τέλεση τῆς Θ. Λειτουργίας** –στήν ὁποία γίνεται ὄχι μόνο «*ἡ τῶν Γραφῶν ἀνάγνωσις*» ἀλλά καί ἡ «*τῶν οὐρανῶν ὑπάνοιξις*»– **καί νηστεία**, ἀπαραίτητες προϋποθέσεις γιά τήν ἀπώθησῃ τῶν δαιμόνων (Σημ.:νά θυμηθοῦμε τήν ἐπισήμανση τοῦ Χριστοῦ μας: «*τοῦτο τό γένος οὐκ ἐκπορεύεται, εἰ μή ἐν προσευχῇ καί νηστείᾳ*» [Ματθ.17,21]), οἱ ὁποῖοι ἐμποδίζουν μέ κάθε τρόπο τούς ἀνθρώπους νά ἔλθουν εἰς «*ἐπίγνωσιν τῆς Ἀληθείας*», πού εἶναι καί **ἡ αἰώνια Ζωή**. «*Αὕτη ἐστίν ἡ αἰώνιος ζωή, ἵνα γινώσκωσί σε τόν μόνον ἀληθινόν Θεόν καί ὅν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν*»! (Ἰω. 17,3)

Δέν θά εἶχε, ὅμως, κανένα νόημα ὅλη αὐτή ἡ προετοιμασία (γι' αὐτό, ἄλλωστε, φαντάζει στούς ἐκτός Ἐκκλησίας ἀμυήτους ἀνθρώπους σάν ἄσκοπη τυραννία καί καταπόνηση, καί διδάσκεται στά Σχολεῖα σάν... μυθολογία!), ἄν δέν εἶχε, ὅπως προανέφερα, ἄμεση σχέση τό γεγονός τῆς Ἐνανθρωπήσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου **μέ τήν ὀντολογία μας**, μέ τήν οὐσία καί τόν σκοπό τῆς ὑπάρξεώς μας. Καί ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ἡ καταγωγή μας καί ὁ σκοπός τῆς ὑπάρξεώς μας «*κέκρυπται σύν τῷ Χριστῷ ἐν τῷ Θεῷ*» (Κολ. 3,3), ὅπως μᾶς διδάσκει λυτρωτι-

κά ὁ οὐρανοβάμων Θεολόγος καί ἀνθρωπολόγος ἅγιος Ἀπόστολος Παῦλος, ἑρμηνεύοντας αὐθεντικά τό ἅγιο Εὐαγγέλιο μέ τήν ἐμπειρία τοῦ ἁγίου Πνεύματος πού ἔλαβε πλουσιοπάροχα.

Ἄν ἀνατρέξουμε, λοιπόν, στήν γενεαλόγηση τοῦ Χριστοῦ μας στό κατά Λουκᾶν ἅγιο Εὐαγγέλιο, θά καταλάβουμε ἀπολύτως τό τί ἐννοεῖ ὁ ἅγιος ἀπόστολος Παῦλος ὡς πρός τήν καταγωγή μας, διότι ὁ ἅγιος Εὐαγγελιστής Ματθαῖος γενεαλογεῖ τόν Χριστόν μας ἀπό τοῦ Ἀβραάμ ἕως τῆς Παρθένου Μαρίας, «*ἐξ ἧς ἐγεννήθη Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Χριστός*», περιγράφοντας κυρίως τίς γενεές πού προετοίμασαν τήν γέννηση τῆς Θεοτόκου, ἡ ὁποία καί ἀξιώθηκε νά γεννήσῃ τόν Σωτῆρα τοῦ κόσμου. Ὁ ἅγιος Εὐαγγελιστής Λουκᾶς, ὅμως, ἀρχίζει τήν γενεαλόγηση τοῦ Χριστοῦ ἀπό τῆς Βαπτίσεώς Του, ἀπό Αὐτόν, δηλαδή, τόν Ἴδιο τόν Χριστό, γράφων «*ἦν ὁ Ἰησοῦς ὡσεί ἐτῶν τριάκοντα ἀρχόμενος ὤν, ὡς ἐνομίζετο, υἱός Ἰωσήφ*» *(Λουκ.γ΄, 23)*, ὑπογραμμίζοντας **ὅτι ἐνομίζετο ἀπό τούς ἀνθρώπους υἱός τοῦ Ἰωσήφ**, καί, ἀφοῦ ἀπαριθμήσει ὅλες τίς προηγηθεῖσες γενεές, καταλήγει: «*τοῦ Ἐνώς, τοῦ Σήθ, τοῦ Ἀδάμ, τοῦ Θεοῦ*». Αὐτή ἡ φράση εἶναι τό κλειδί. **Δέν εἶναι ἀρχή τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ὁ Ἀδάμ, ἀλλά ὁ Θεός!** Ὄχι μόνον ὡς Δημιουργός, ἀμέτοχος τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἀλλά ὡς Γενάρχης! Μέ αὐτήν τήν ἐξήγηση κατανοοῦμε ἀπολύτως τίς διατυπώσεις τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου, πρός τούς Ἀθηναίους, «*ἐν αὐτῷ* (δηλ. τῷ Κυρίῳ) *γάρ ζῶμεν καί κινούμεθα καί ἐσμέν...τοῦ γάρ καί γένος ἐσμέν. Γένος οὖν ὑπάρχοντες τοῦ Θεοῦ...*» (Πράξ. ιζ΄, 27-28) καί λαμβάνει ἄλλες διαστάσεις ἡ ἀνθρώπινή μας ὕπαρξη, ἀλλά καί τήν βεβαιότητα ὅτι ἰσχύει εἰς τό διηνεκές καί παρά τήν Ἐδεμική Πτώση μας ἡ διαβεβαίωση τοῦ Θεοῦ μας: «*Ἐγώ εἶπα θεοί ἐστέ καί υἱοί Ὑψίστου πάντες*» (Ψαλμ., πα΄, 6)!

Τό σκεπτικό μας τό ἐπιβεβαιώνει καί ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς γράφων: «*Καί τόν Θεόν* (ὁ Εὐαγγελιστής Λουκᾶς) *ἐν τοῖς κατά τό ἀνθρώπινον τοῦ Χριστοῦ προπάτορσι συνηρίθμησεν, ἐμοί δοκεῖν δεῖξαι θέλων ὡς ἐξ ἀρχῆς ὁ ἄνθρωπος οὐ κτίσμα μόνον ὑπῆρξε Θεοῦ, ἀλλά καί ὁ υἱός ἐν Πνεύματι, ὅ τηνικαῦτα καί διά τοῦ ζωαρχικοῦ ἐμφυσήματος αὐτῷ μετά ψυχῆς ἐδόθη*» (Ὁμιλία ΝΖ΄, Ε.Π.Ε. τ.11, σ. 426).

Αὐτήν τήν Θεία καταγωγή μας καλούμεθα **νά γνωρίσουμε βιωματικά**, ἰδιαιτέρως κατ' αὐτήν τήν πρό τῶν Χριστουγέννων περίοδο, γιά νά φθάσῃ κάποτε ἡ ἡμέρα, πού δέν θά ἑορτάσουμε ἁπλῶς τά Χριστούγεννα, ἀλλά θά τά Ζήσουμε!

π. Βασίλειος Ε. Βολουδάκης

Ἡ ἀνάποδη γλῶσσα τοῦ ἀνάποδου κόσμου μέ τά μάτια τοῦ Μάριου Πλωρίτη

Σέ ἕνα κείμενο πού δημοσίευσε στίς 8 Ἰανουαρίου 1984 ὁ Μάριος Πλωρίτης μέ τίτλο «ΟΙ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΙΣ» καί ὑπότιτλο «Παραμορφώσεις προσώπων, πραγμάτων καί ὀνομάτων», περιγράφει τόν ἀνάποδο κόσμο, ὅπως ἀποτυπώνεται στήν γλῶσσα μας. «Οἱ λέξεις ἔφτασαν νά σημαίνουν τό ἀντίθετό τους», σημειώνει στήν εἰσαγωγή τοῦ ἄρθρου του.

Εἰδικότερα, «πάμπολλες «εὐγενεῖς» καί «εὐχάριστες» λέξεις χρησιμοποιοῦνται κατά κόρον, γιά νά κρύψουν πράξεις καί πράγματα ἐκ διαμέτρου ἀντίθετα μέ τήν ἀρχική ἔννοια πού οἱ λέξεις αὐτές εἶχαν».

Μερικά χαρακτηριστικά παραδείγματα ἀνάποδων σημασιῶν πού ἀναφέρονται ἀπό τόν Πλωρίτη, εἶναι τά ἀκόλουθα: εὐνομία ἀντί γιά ἀνομία, εὐεργεσία ἀντί γιά ἐκμετάλλευση, εὐταξία ἀντί γιά καταπίεση καί ἀστυνόμευση, εὐγλωττία ἀντί γιά κούφια καί ἀπατηλή ρητορεία, εὐθύτητα ἀντί γιά ὑποκρισία, εὐθύνη καί ὑπευθυνότητα ἀντί γιά ἀνευθυνότητα καί ἀσυγκράτητη ἀσυδοσία.

Φυσικά, ἡ ἀντιστροφή τῶν ἐννοιῶν δέν περιορίζεται σέ λέξεις πού ἔχουν ὡς πρόθημα τό «εὖ», ἀλλά ἐπεκτείνεται σέ ὁλόκληρο τό λεξιλόγιο πολιτικῆς ἤ μή χροιᾶς.

Ὅπως χαρακτηριστικά σημειώνει ὁ Πλωρίτης, εἶναι «κόλπο κοινότατο νά ἀποκαλοῦνται «δημοκρατία», «ἀνεξαρτησία», «εἰρηνοφιλία» οἱ πιό στυγνές τυραννίες, οἱ πιό ἰταμές πολεμοκαπηλεῖες».

Στό σημεῖο αὐτό, ὁ Πλωρίτης κάνει τήν σύνδεση μέ τό τριπλό ἐμβληματικό σύνθημα τοῦ ἀνάποδου κόσμου «Ὁ πόλεμος εἶναι εἰρήνη / Ἡ ἐλευθερία εἶναι σκλαβιά / Ἡ ἄγνοια εἶναι δύναμη» πού καταγράφεται «στό φανταστικό 1984 τοῦ Orwell» – ὄχι καί τόσο φανταστικό, ὅπως διευκρινίζει ὁ χαρισματικός ἀρθρογράφος.

Ἀμέσως μετά, ὁ Πλωρίτης προβαίνει σέ μιά ζοφερή διαπίστωση ἀποφθεγματικῆς μορφῆς: «Αὐτός ὁ ἀκατάσχετος εὐφημισμός καί ἀδίστακτος «εὐπρεπισμός» τῶν πιό δυσάρεστων πραγμάτων μέ τίς πιό εὐάρεστες λεκτικές βιτρίνες ἔχει καταντήσει εὐνουχισμός τῆς γλώσσας καί τῆς σκέψης.

Ἀπό τό κείμενο τοῦ Πλωρίτη δέν θά μποροῦσε, βεβαίως, νά λείπει ἡ ἀναφορά στήν Ἱστορία τοῦ Θουκυδίδου, ὁ ὁποῖος ἦταν ἀπό τούς πρώτους πού περιέγραψαν τόν ἀνάποδο κόσμο μέσα ἀπό τήν ἀντιστροφή τῆς σημα-

σίας τῶν λέξεων. Ἀντιπροσωπευτικότερο ὅλων εἶναι τό ἀκόλουθο χωρίο: «[οἱ ἀντίπαλοι], γιά νά δικαιωθοῦν, ἀλλάζουν ἀκόμα καί τήν καθιερωμένη σημασία τῶν λέξεων γιά τά πράγματα» (καὶ τὴν εἰωθυῖαν ἀξίωσιν τῶν ὀνομάτων ἐς τὰ ἔργα ἀντήλλαξαν τῇ δικαιώσει). Τό χωρίο αὐτό μνημονεύει καί ὁ Κυριάκος Πλησής στό ἄρθρο του «Ἡ ἱστορική μνήμη καί ἡ σημασία τῶν λέξεων», γραμμένο γιά τό ἀφιέρωμα πού εἶχε κάνει τό περιοδικό «Εὐθύνη» ὑπό τόν τίτλο «Ἐλευθερία καί Ὁλοκληρωτισμός» μέ ἀφορμή τό «1984» τοῦ Τζώρτζ Ὄργουελ (Δεκ. 1984, τεῦχ. 156, σελ. 600»).

Θουκυδίδεια παραδείγματα σημασιολογικῆς ἀντιστροφῆς εἶναι τά ἑξῆς: «ἀρετή θεωρεῖται, καί ἀποκαλεῖται, ἡ πανουργία, ἡ ὑπουλότητα, ἡ βία, ἡ ἀπάτη, ἡ ἀνενδοίαστη ὑπηρέτηση τοῦ συμφέροντος. Ἡ ἀστόχαστη ἀποκοτιά περνᾶ γιά παλικαριά ὠφέλιμη στούς (κομματικούς) φίλους [...], ἐνῷ ἡ προνοητική ἐπιφύλαξη [...] περιφρονεῖται σάν εὔσχημη δειλία [...] ἡ σωφροσύνη μυκτηρίζεται σάν πρόσχημα ἀνανδρίας [...] καί ἡ στοχαστικότητα γιά ὅλα σαρκάζεται σάν ἀδράνεια σέ ὅλα. Ὅποιος σκαρώνει ραδιουργίες καί πετυχαίνει, ἀναγορεύεται συνετός. Οἱ περισσότεροι προτιμοῦν νά εἶναι ἀχρεῖοι καί νά ἀποκαλοῦνται «ἱκανοί» παρά νά εἶναι ἔντιμοι καί νά ὀνομάζονται «ἀνίκανοι». Καί ντρέπονται γιά τό δεύτερο, ἐνῶ γιά τό πρῶτο καμαρώνουν [...]».

Πιό σημαντικός ἀπό τήν παράθεση τῶν παραδειγμάτων σημασιολογικῆς ἀντιστροφῆς εἶναι ὁ συσχετισμός της μέ τίς ἐπικρατοῦσες συνθῆκες. Ἀπό τόν Θουκυδίδη πληροφορούμαστε ὅτι ἡ ἀνάποδη γλῶσσα εὐδοκιμεῖ σέ ἀτμόσφαιρα πολέμου. Καί ὅπως συμπληρώνει ὁ Πλωρίτης, πρόκειται γιά παθολογία ἑνός πολέμου πού «δέν ἔπαψε ποτέ νά εἶναι ἐπίκαιρη, ἀφοῦ ἡ οἰκουμένη ζεῖ ἀδιάκοπα σέ ἀτμόσφαιρα πολέμου, κηρυγμένου ἤ ἀκήρυχτου, θερμοῦ ἤ ψυχροῦ, ἐξωτερικοῦ ἤ ἐσωτερικοῦ». Μέσα σέ ἕνα τέτοιο πολεμικό πλαίσιο κυριαρχεῖ ἡ ἀν-ηθικότητα καί «ἐπικρατοῦν οἱ πιό ἄγριες ἀντιθέσεις καί ἡ ἀμοιβαία δυσπιστία καί καχυποψία».

Καί πράγματι, τί ἄλλο ἀπό ἀνηθικότητα σημαίνει τό φρικτό ἀναποδογύρισμα τῆς σημασίας τῶν λέξεων; Σέ τί διαφέρει ἀπό ἕναν μασκαρᾶ ὅποιος λέει A καί ἐννοεῖ non A; Δέν εἶναι, ἑπομένως, τυχαῖο ὅτι στήν ἐποχή τοῦ «πολέμου» κατά τοῦ ὑγειονομικῆς φύσεως «ἀόρατου ἐχθροῦ» (ξεκίνησε στίς 11.3.2020, ἡμέρα κήρυξης τῆς πανδημίας τοῦ κορωνοϊοῦ), ὅπου μᾶς ἀνάγκασαν νά φορᾶμε μάσκα παντοῦ, οἱ διαχειριστές τῆς πανδημικῆς κρίσης ἐπιδόθηκαν σέ ἕνα πρωτοφανές παραλήρημα σημασιολογικῆς ἀντιστροφῆς μέ σημαία τό ἀνάποδο σύνθημα «γιά τό καλό σας / γιά τήν ἀσφάλειά σας». Ταὐτοχρόνως, ὅλοι ἀνεξαιρέτως οἱ πολῖτες ἀντιμετωπίσθηκαν ὡς ὕποπτοι καί κατ' ἀκολουθίαν ὑποβιβάσθηκαν σέ μέλη μιᾶς καθολικά καχύποπτης κοινωνίας.

Δυστυχῶς, ἡ πολεμική ἀτμόσφαιρα πού μᾶς περιβάλλει δέν εἶναι μόνο ὑγειονομικοῦ ἀλλά καί ἄλλου τύπου: οἰκονομικοῦ, ἐνεργειακοῦ ἤ κλιματικοῦ. Πάντως, πολεμικό μέτωπο μᾶς λένε, ἐδῶ καί δεκαετίες, ὅτι ἔχουν

ἀνοίξει καί κατά τῆς φοροδιαφυγῆς, τῶν ναρκωτικῶν ἤ τῆς τρομοκρατίας, χωρίς φυσικά νά διαφαίνεται κάποιο φῶς στήν ἄκρη τοῦ ἀτελείωτου πολεμικοῦ τοῦνελ.

Πόλεμος παντοῦ, πόλεμος διαρκῶς!

Ἑπομένως, σέ ἕνα τέτοιο πολυπολεμικό φόντο, ἡ σημασιολογική ἀντιστροφή τῶν λέξεων δέν μπορεῖ παρά νά εἶναι ἰσοπεδωτικά κυρίαρχη. Καί ἄρα οἱ πολῖτες πρός τούς ὁποίους ἀπευθύνονται οἱ σατανικοί διαστροφεῖς τῆς γλώσσας δέχονται μιά κολοσσιαίων διαστάσεων ἐπίθεση ἐναντίον τοῦ μυαλοῦ τους, διατρέχοντας τόν πολύ σοβαρό κίνδυνο νά μετατραποῦν σέ φρενοβλαβεῖς, δεδομένου μάλιστα ὅτι σέ ἀνάποδη γλῶσσα μιλοῦν συντονισμένα οἱ διαχειριστές τῶν κρίσεων τῆς κάθε εἰδικότητας, συνεπικουρούμενοι ἀπό λοιπές ἐπιδραστικές προσωπικότητες πού, δίκην δορυφόρων, προσφέρουν τήν ἐπικοινωνιακή ὑποδομή γιά νά ριζώσει στήν συνείδηση τοῦ λαοῦ τό ἀνάποδο σημαινόμενο.

Ἔτσι, ἡ σημασιολογική ἀντιστροφή τῶν λέξεων εἶναι ἕνα ἐπί μέρους ὕπουλο τέχνασμα γιά τήν φρενοβλαβοποίηση (gaslighting) τοῦ συνομιλητῆ ἤ τοῦ ἀκροατῆ. Καί ἐφ' ὅσον ἡ φρενοβλαβοποίηση εἶναι τεχνική τῆς προπαγάνδας, ὡς τμῆμα αὐτῆς πρέπει νά ἀναγνωρισθεῖ καί ἡ σημασιολογική ἀντιστροφή τῶν λέξεων.

Προπαγανδιστής εἶναι κάθε ἄτομο πού θέλει νά σέ φέρει στά δικά του νερά, νά σέ πείσει νά ἀσπασθεῖς τίς ἰδέες του καί νά τόν ἀκολουθήσεις πιστά στόν δρόμο πού ὑπερηφανεύεται ὅτι ἔχει χαράξει. Ὁ καλύτερος τρόπος γιά νά πετύχει ὁ προπαγανδιστής τόν σκοπό του εἶναι νά ἀλλάξει τά μυαλά τῶν ὑποψήφιων ἀκολούθων του, ἐνεργῶντας ἔξυπνα. Ἄρα, δέν ἔχει παρά νά ἀλλάξει τίς πινακίδες τοῦ δρόμου, κρατῶντας ἄθικτα τά ὀνόματα τῶν πόλεων καί τῶν χωριῶν, ἀλλά τροποποιῶντας τά βέλη πού δείχνουν τήν κατεύθυνση. Ὁ ὁδηγός πού διαβάζει τήν ταμπέλα τοῦ προορισμοῦ του δέν θά φθάσει ποτέ σέ αὐτόν, ἄν ἐμπιστευθεῖ ὅτι τό βέλος δείχνει τήν ὀρθή κατεύθυνση. Θά φθάσει, ὅμως, στόν προορισμό πού τόν παρέσυρε ὅποιος πείραξε τήν πινακίδα.

Σημειωτέον ὅτι ὁ Πλωρίτης εἶχε ἀρθρογραφήσει γιά τήν διαστρέβλωση τῆς γλώσσας ἀπό τά τυραννικά καθεστῶτα καί στίς 25 Ἀπριλίου 1976 (Πολιτικά 1975-1976, Δικτατορία καί γλῶσσα, Καταστροφή τοῦ λόγου καί τοῦ Λόγου, σελ. 19 ἐπ.). Στήν εἰσαγωγή ἐκείνου τοῦ κειμένου του ἔσπευδε νά δώσει τήν ἐξήγηση αὐτοῦ τοῦ πέρα ὡς πέρα «φυσικοῦ φαινομένου»:

«Ἀφοῦ σκοπός καί λειτουργία τῆς γλώσσας εἶναι ἡ συνεννόηση ἀνάμεσα στούς ἀνθρώπους, μέ τήν ἀμοιβαία μετάδοση πληροφοριῶν καί ἐννοιῶν [...] κάθε καταπιεστικό καθεστώς ἔχει κάθε λόγο νά συντρίψει ἤ τοὐλάχιστον νά παρεμποδίσει αὐτή τή συνεννόηση, ἀλλοιώνοντας τίς πληροφορίες καί παραποιῶντας τίς ἔννοιες».

Δεδομένου ὅτι οἱ τυραννίες ἐπιδιώκουν τήν ἀπομόνωση τοῦ ἑνός πολίτη ἀπό τόν ἄλλον (τό βιώσαμε αὐτό στό πετσί μας τήν ἐποχή τῶν λο-

κντάουν), εἶναι ἀπολύτως ἀναμενόμενο νά καταστρέφουν τήν γλῶσσα ὡς ἐπικοινωνιακό ἐργαλεῖο.

Ἅπαξ καί οἱ ἔννοιες χάσουν τό «φυσικό» τους νόημα, ἡ τυραννία ἔρχεται ἀκόμη πιό κοντά στήν ὑλοποίηση τοῦ βασικοῦ στόχου της, πού δέν εἶναι ἄλλος ἀπό τήν μετατροπή τῶν πολιτῶν σέ ὑπάκουους ὑπηκόους, σέ «ἄβουλα ὄργανα τῶν ὀρέξεων τους», μέσῳ τῆς «ἐξαφάνισης τῆς πραγματικότητας», δηλαδή μέσῳ τῆς «ἐξαπάτησης τῶν ἀτόμων καί τοῦ συνόλου». Αὐτή ἀκριβῶς ἡ ταχυδακτυλουργική ἐξαφάνιση τῆς πραγματικότητας εἶναι τό συστατικό στοιχεῖο τῆς φρενοβλαβοποίησης, ἡ ὁποία, ὡστόσο, ὡς προϋπόθεσή της ἔχει τήν ἔστω μειωμένη ἱκανότητα τοῦ πολίτη νά ἀντιλαμβάνεται τόν βασικό πυρῆνα διάστασης ἀνάμεσα σέ αὐτό πού βλέπει νά συμβαίνει καί σέ ἐκεῖνο πού τοῦ λένε ὅτι συμβαίνει.

Ἡ διαστροφή τῆς γλώσσας, συνεχίζει ὁ Πλωρίτης, «διασφαλίζει τήν κυριαρχία της καί τήν «ἡγεμονία» της. Παραχαράζοντας τό νόημα τῶν λέξεων, παρουσιάζοντας τό ἄσπρο μαῦρο καί τό μαῦρο ἄσπρο (μέ ὅλες τίς ἐνδιάμεσες ἀποχρώσεις), κατασκευάζει μύθους γιά τό παρόν καί τό παρελθόν, πού ὑπηρετοῦν τίς μόνιμες ἤ πρόσκαιρες σκοπιμότητές της».

Ὅποιος διαφθείρει τίς λέξεις, ὅπως ὁ Χίτλερ καί οἱ δικοί μας «Ἱερεμίες τῆς ἐθνικοφροσύνης» καταφέρνει νά ἀνέλθει καί νά γαντζωθεῖ στήν ἐξουσία, ὀρυόμενος «μέ πύρινες καί πλαστές γλῶσσες ὅτι φοβερά ἐγκλήματα ἀπειλοῦσαν τάχα τόν τόπο...», ἐνῷ ἡ πραγματικότητα εἶναι ἐντελῶς ἀνάποδη: ἐκεῖνοι πού καταγγέλλουν τά φοβερά ἐγκλήματα πού διαπράττονται ἀπό τούς ἐχθρούς τοῦ λαοῦ εἶναι οἱ πραγματικοί ἐγκληματίες!

Ἀκολούθως, ὁ Πλωρίτης περιγράφει τόν ἀνάποδο κόσμο μέσα ἀπό τήν ἀνάποδη γλῶσσα τῆς ἀπριλιανῆς δικτατορίας, ἡ ὁποία ἀντέστρεψε τίς λέξεις καί τίς ἔννοιες: «ὀνόμαζε «ἀληθῆ δημοκρατίαν» τόν εἰδεχθῆ δεσποτισμό της καί «ἀναρχίαν» κάθε ἀντίσταση στήν αὐταρχία της, «πατριωτισμόν» τήν ἀσελγῆ ἀρχομανία της καί «ἀνθελληνισμόν» κάθε ἐπίκριση τῆς αὐθαιρεσίας της, «σωτηρίαν τῆς πατρίδος» τήν ληστρική προδοσία της καί «προδοσίαν» κάθε προσπάθεια διάσωσης ἀπό τήν προδοτική ληστρικότητά της».

Ἐν συνεχείᾳ, ὁ ἀρθρογράφος, μαεστρικός ἀκτινογράφος τοῦ γλωσσανάποδου κόσμου, ἐπικαλεῖται τήν λέξη-κλειδί πού μᾶς βοηθεῖ νά ἐπικεντρωθοῦμε στό ὑπερόπλο τῶν τυραννικῶν καθεστώτων. Πρόκειται, βεβαίως, γιά τήν προπαγάνδα, ἡ ὁποία κατατείνει ἀκριβῶς στό «νά διαστρέψει σέ τέτοιο σημεῖο τίς λέξεις, ὥστε νά σημαίνουν τό ἀντίθετο ἀπό τό λογικό περιεχόμενό τους. Τά ἐπιτεύγματα τοῦ Goebbels, στόν τομέα αὐτόν, ἔχουν μείνει θρυλικά – ὅσο κωμικά καί ἐμετικά ἦταν τά ἀποφθέγματα τῶν ἀπριλιανῶν πιστῶν του καί πιθηκιστῶν του».

Σέ αὐτό τό κείμενό του, πέραν τῆς ἀναφορᾶς στό ὀργουελικό ἀνάποδο τρίπτυχο «ὁ πόλεμος εἶναι εἰρήνη κ.λπ.», ὁ Πλωρίτης ἐπικαλεῖται καί τίς μάγισσες τοῦ Μάκβεθ πού στριγκλίζουν τό ἀνάποδο σύνθημα: «τό ὡραῖο

εἶναι ἄσχημο, τό ἄσχημο ὡραῖο». «Ἔτσι καί οἱ «μάγοι» τῆς τυραννίας», συμπληρώνει ὁ ἀρθρογράφος, «μοχθοῦν νά κάνουν τήν ἀλήθεια ψέμα, τό ψέμα ἀλήθεια».

Ὅπως, ὅμως, στό κείμενο τοῦ 1984, ἔτσι καί σέ αὐτό τοῦ 1976, ὁ Πλωρίτης ἀναδεικνύει μέ ἐνάργεια τόν ἀπώτερο σκοπό τῆς γλωσσικῆς διαστροφῆς πού δέν εἶναι ἄλλος ἀπό τόν ἀφανισμό τῆς σκέψης μέσα ἀπό τόν ἀφανισμό τῆς γλώσσας: «Ὅταν οἱ λέξεις παύουν νά ἔχουν πραγματικό περιεχόμενο, ἀδειάζει τό περιεχόμενο καί ἡ σκέψη. Ὅταν οἱ λέξεις χάνουν τή στερεότητα καί τό ἀντίκρισμά τους, τότε νερουλιάζει καί ἡ σκέψη, ἀφοῦ δέν ἔχει ποῦ νά στηριχτεῖ. Ὅταν ἡ ἴδια λέξη μπορεῖ νά σημαίνει καί «μέρα» καί «νύχτα» (ἀνάλογα μέ τό κέφι ἐκείνου πού τή χρησιμοποιεῖ καί τήν ἐπιβάλλει), τότε θαμπώνουν καί ἡ ἴδια ἡ μέρα καί ἡ νύχτα, καί καταντοῦν ἕνα ἄχρωμο κενό, μέσα σέ μιά κενή σκέψη».

Ἰδανικό μυθιστορηματικό παράδειγμα ἀφανισμοῦ τῆς σκέψης μέσῳ τοῦ ἀφανισμοῦ τῆς γλώσσας εἶναι φυσικά τό προαναφερθέν δυστοπικό μυθιστόρημα τοῦ Ὄργουελ «1984», γιά τό ὁποῖο ὁ Πλωρίτης κάνει τό ἀκόλουθο σχόλιο:

Τό ὀργουελικό ὁλοκληρωτικό καθεστώς «συνθλίβει τή γλῶσσα, ὥστε ὄχι μόνο ἡ γλῶσσα δέν μπορεῖ νά ἐκφράσει «αἱρετικές» (ἀντικαθεστωτικές) ἰδέες, ἀλλά οὔτε κἄν τό μυαλό δέν μπορεῖ νά σκεφτεῖ «αἱρετικά». Γιατί σέ ἕνα τέτοιο καθεστώς, τό «πρωταρχικό ἔγκλημα, πού περικλείνει ὅλα τά ἄλλα ἐγκλήματα εἶναι τό Ἔγκλημα τῆς Σκέψης». Καί γιά νά «παταχθεῖ» αὐτό τό ἔγκλημα, δέν φτάνει ἡ «καταστολή» του, χρειάζεται προπάντων ἡ «πρόληψή» του. «**Τό ἔγκλημα τῆς σκέψης**» –λέει ὁ ἥρωας τοῦ βιβλίου– «**δέν τιμωρεῖται μέ θάνατο. Τό ἔγκλημα τῆς σκέψης εἶναι θάνατος**». Ἀλλά γιά νά θανατωθεῖ ἡ λειτουργία τῆς σκέψης, πρέπει νά νεκρωθεῖ ἡ διατύπωση τῆς σκέψης – **ἡ γλῶσσα.** Ἤ, ἔστω, νά διαστραφεῖ ἔτσι, ὥστε νά μή μπορεῖ πιά νά διατυπώνει καμία σκέψη, καί ἔτσι νά θανατώσει αὐτή κάθε σκέψη».

Κωνσταντῖνος Βαθιώτης
τέως Ἀναπλ. Καθηγητής Νομικῆς Σχολῆς Δ.Π.Θ.

Ἕνα ἐγχειρίδιο τῶν «τεχνικῶν τοῦ ὁλοκληρωτισμοῦ»

Στίς δεκαετίες πού ἔχουν παρέλθει ἔχουν, βέβαια, κυκλοφορηθεῖ πολλές ἱστορικές μελέτες γιά τόν κατακτητικό πόλεμο πού διεξήγαγε ὁ Χίτλερ στήν Εὐρώπη καί γιά τόν ληστρικό καί βάρβαρο τρόπο πού διοίκησε τίς κατακτημένες περιοχές. Ὅμως, μιά ἀπό τίς πιό μεστές σέ συγκεκριμένο περιεχόμενο καί, γιά τόν λόγο αὐτό, ἰδιαίτερα διαφωτιστικές μελέτες, εἶναι μιά ἔκθεση μέ τόν τίτλο «**Axis rule in Occupied Europe**» («**Ἡ διακυβέρνηση τῆς Κατεχόμενης Εὐρώπης ἀπό τόν Ἄξονα**») πού κυκλοφορήθηκε τό 1944, πρίν, δηλαδή, ἀπό τήν ἐπίσημη λήξη τοῦ πολέμου. Συγγραφέας της ἦταν ἕνας μεγάλος νομικός τοῦ 20ου αἰῶνος, μέ ἑβραϊκή καταγωγή ἀπό τήν Πολωνία, ὁ **Raphael Lemkin** (1900-1959).

Ὁ Ραφαήλ Λέμκιν εἶχε ἐργασθεῖ στήν ἀνατολική Πολωνία ὡς Εἰσαγγελέας καί Πανεπιστημιακός Καθηγητής. Ἤδη ἀπό τή δεκαετία τοῦ 1930 ἀπέκτησε διεθνῆ φήμη ὡς εἰδικός στό Διεθνές Ποινικό Δίκαιο. Τό δέ ἔτος 1933, ἔχοντας πληροφορηθεῖ γιά τίς προηγηθεῖσες σφαγές Ἀσσυρίων, Ἀρμενίων καί Ἑλλήνων στή Μικρά Ἀσία καί Μέση Ἀνατολή, εἶχε μέ ἀξιοπρόσεκτη ὀξυδέρκεια εἰσηγηθεῖ σέ ἕνα διεθνές συνέδριο Νομικῶν («**Fifth International Conference for the Unification of Penal Law**») τήν «ποινικοποίηση» δύο νέων ἐγκλημάτων στό πλαίσιο τοῦ Διεθνοῦς Ποινικοῦ Δικαίου: τοῦ «**βανδαλισμοῦ**» καί τῆς «**βαρβαρότητας**». Ὡς «βανδαλισμό» ἐννοοῦσε τήν καταστροφή τῶν ἔργων πολιτισμοῦ καί τέχνης, πού θεώρησε εὔλογο νά χαρακτηρισθεῖ ὡς **διεθνές ἔγκλημα**, καθώς τά ἔργα αὐτά ἀνήκουν σέ ὅλη τήν ἀνθρωπότητα. Ὡς «βαρβαρότητα», ἐξ ἄλλου, ἐννοοῦσε τίς πράξεις ἐκεῖνες, πού στρέφονται, ὄχι κατά μεμονωμένων ἀτόμων, ἀλλά κατά μιᾶς ἀνυπεράσπιστης φυλετικῆς, θρησκευτικῆς ἤ κοινωνικῆς συλλογικότητας ἐν συνόλῳ, ὅπως σφαγές, διωγμοί, μαζικές ὠμότητες κατά γυναικῶν καί παιδιῶν καί ἐξευτελιστική μεταχείριση τῶν ἀνδρῶν. Ἡ εἰσήγησή του, ὅμως, δέν ἔγινε τότε δεκτή ἀπό τή διεθνῆ νομική κοινότητα, πού μυωπικά θεώρησε τότε ὅτι «αὐτά δέν γίνονται». Ὅπως ὁ ἴδιος δήλωσε σέ μιά μεταγενέστερη συνέντευξή του: «***Δέν ἐπέτυχα τόν σκοπό μου, διότι οἱ νομικοί ἀντέταξαν τό ἐπιχείρημα ὅτι οἱ πράξεις αὐτές δέν συνέβαιναν σχεδόν ποτέ καί ὅτι ἑπομένως δέν συνέτρεχε λόγος γιά νά ἀναγνωρισθεῖ νομοθετικά ὁ ἐγκληματικός τους χαρακτῆρας***».

Ὅταν πιά ξέσπασε ὁ πόλεμος καί μαθεύτηκαν **οἱ πράξεις βαρβαρότη-**

τας καί βανδαλισμοῦ τοῦ χιτλερικοῦ καθεστῶτος, ὁ Λέμκιν, ὡς «καθαρόαιμος» νομικός ἐξέφρασε τήν ἀπογοήτευσή του γιά τό γεγονός ὅτι εἶχε πιά χαθεῖ ἡ εὐκαιρία νά προχωρήσει μέ νομικά ὀρθόδοξο τρόπο ἡ ποινική δίωξη καί ἡ καταδίκη τῶν αὐτουργῶν καί τῶν συνεργῶν τῶν ἐγκλημάτων αὐτῶν, ἐπί τῇ βάσει, δηλαδή, ποινικῶν νόμων πού ἴσχυαν ἤδη πρό τῆς διάπραξης τῶν ἐγκλημάτων καί ὄχι ἐπί τῇ βάσει νόμων μέ ἀναδρομική ἰσχύ, ὅπως τελικά ἔγινε στίς «δίκες τῆς Νυρεμβέργης», ὅπου, ὡς γνωστόν, οἱ ἀπαγγελθεῖσες καταδίκες γιά ἐγκλήματα κατά τῆς ἀνθρωπότητας ἐπικαλέσθηκαν νόμους πού θεσπίσθηκαν μετά τή διάπραξη τῶν ἐγκλημάτων αὐτῶν, κατά παράβαση τοῦ βασικοῦ κανόνα τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου «**nullum crimen, nulla poena sine praevia lege poenali**» («κανένα ἔγκλημα δέν ἀναγνωρίζεται, καμία ποινή δέν ἐπιβάλλεται χωρίς προϋφιστάμενο ποινικό νόμο»).

Ὁ Λέμκιν, πάντως, μέ τήν ἐργασία τοῦ «**Axis rule in Occupied Europe**», ἔχοντας διδαχθεῖ ἐν τῷ μεταξύ πολλά ἀπό τήν ἱστορική συγκυρία καί ἔχοντας συγκεντρώσει ἐκτεταμένο ὑλικό, ἐπεξεργάσθηκε ἔτι περαιτέρω τήν ἀρχική του πρόταση, **εἰσηγούμενος πλέον τήν ἀναγνώριση τοῦ ἐγκλήματος τῆς «genocide» («γενοκτονίας»)**, ἑνός ὅρου πού ἔπλασε ὁ ἴδιος ἀπό τήν Ἑλληνική λέξη «**γένος**» καί τή λατινική «**occido**» («ἀποκτείνω»). Ὑπό τόν ὅρο δέ αὐτόν στέγασε, ἀφ' ἑνός τό ἔγκλημα τῆς «βαρβαρότητας» καί ἀφ' ἑτέρου τό ἔγκλημα τοῦ «βανδαλισμοῦ», καθώς θεώρησε, ἔχοντας ὑπόψη του τή σύγχρονή του Εὐρώπη, ὅτι ἡ γενοκτονία εἶναι ἕνα ἐνιαῖο, ἀλλά καί πολυδιάστατο ἔγκλημα, πού μπορεῖ νά διαπραχθεῖ ὄχι μόνο μέ τή φυσική ἐξόντωση τῶν μελῶν ἑνός «γένους», ὅπως συνηθίζουμε νά πιστεύουμε σήμερα, ἔχοντας πιά μιά περιορισμένη καί κάπως «ἀφελῆ» ἀντίληψη γιά τό περιεχόμενο τοῦ ὅρου, ἀλλά καί μέ τήν ἠθική τους ἐξαχρείωση ἤ τόν πολιτισμικό ἤ θρησκευτικό ἀποχρωματισμό τους, **τήν ἐξάλειψη τῆς «ταυτότητάς τους»**!

Ὁ ὁρισμός τῆς γενοκτονίας, πού πρότεινε, ἦταν συγκεκριμένα ὁ ἑξῆς: «***Ἕνα συντονισμένο σχέδιο γιά τήν ἐκτέλεση διαφόρων πράξεων, πού ἀποσκοποῦν στήν καταστροφή τῶν συστατικῶν θεμελίων τῆς ζωῆς ἐθνικῶν ὁμάδων, μέ τόν σκοπό τῆς ἐξόντωσης τῶν ὁμάδων αὐτῶν. Ὁ ἀντικειμενικός στόχος ἑνός τέτοιου σχεδίου εἶναι ἡ ἀποσύνθεση τῶν πολιτικῶν καί κοινωνικῶν θεσμῶν τῆς κουλτούρας, τῆς γλώσσας, τοῦ ἐθνικοῦ αἰσθήματος, τῆς θρησκείας καί τῆς οἰκονομικῆς ὕπαρξης τῶν ἐθνικῶν ὁμάδων καί ἡ καταστροφή τῆς προσωπικῆς ἀσφάλειας, τῆς ἐλευθερίας, τῆς ὑγείας, τῆς ἀξιοπρέπειας καί ἀκόμη τῆς ζωῆς τῶν ἀτόμων πού ἀνήκουν σέ τέτοιες ὁμάδες. Ἡ γενοκτονία στρέφεται κατά τῆς ἐθνικῆς ὁμάδας ὡς τέτοιας καί οἱ πράξεις πού τή συνιστοῦν στρέφονται κατά ἀτόμων, ὄχι ὡς τέτοιων, ἀλλά ὡς μελῶν τῆς ἐθνικῆς ὁμάδας***».

Ὅπως προαναφέραμε, ἡ ἐργασία τοῦ Λέμκιν ἔχει μεγάλη θεωρητική-νομική (ὑπό τήν ἔννοια ὅτι κατασκευάζει καί εἰσηγεῖται νέες χρήσιμες ἔννοιες καί ὅρους στό Διεθνές Ποινικό Δίκαιο), ἀλλά καί ἱστοριογραφική ἀξία (ὑπό τήν ἔννοια ὅτι περιέχει πλῆθος ἱστορικῶν πληροφοριῶν, τίς ὁποῖες ταξινομεῖ καί συλλαμβάνει μέ τά ἐννοιολογικά ἐργαλεῖα πού ὁ ἴδιος κατασκεύασε). Ἔτσι, προχωρῶντας στή συγκεκριμένη «ἐφαρμογή» τοῦ θεωρητικοῦ ὁρισμοῦ τῆς γενοκτονίας στή σύγχρονή του ἱστορική πραγματικότητα καί προσφέροντάς μας

μέ τόν τρόπο αὐτό ἕνα «**ἐγχειρίδιο τῶν πρακτικῶν τοῦ ὁλοκληρωτισμοῦ**», ἀναφέρει προλογικά ὅτι ἡ ναζιστική γενοκτονία ἐφαρμόσθηκε «*διά μιᾶς συγχρονισμένης ἐπίθεσης σέ διάφορες πλευρές τῆς ζωῆς τῶν ὑποταγέντων λαῶν. Στό πολιτικό πεδίο διά τῆς καταστροφῆς τῶν θεσμῶν τῆς αὐτοκυβέρνησης καί διά τῆς ἐπιβολῆς ἑνός Γερμανικοῦ μοντέλου διοίκησης καί διά τοῦ ἐποικισμοῦ ἀπό Γερμανούς. Στό κοινωνικό πεδίο διά τῆς διατάραξης τῆς κοινωνικῆς συνοχῆς τοῦ ἀντίστοιχου ἔθνους καί διά τοῦ φόνου ἤ τῆς ἐκδίωξης τῶν διανοουμένων καί γενικῶς ἐκείνων τῶν στοιχείων πού ἡγοῦνται πνευματικά, σύμφωνα μέ τή δήλωση τοῦ Χίτλερ στό βιβλίο του "Ὁ Ἀγών μου": "τό πιό ὑπέροχο ἀπό τά πνεύματα μπορεῖ νά ἐκκαθαρισθεῖ, ἄν ὁ φορέας του ξυλοκοπηθεῖ ἕως θανάτου μέ ἕνα γκλόμπ". Στό πολιτιστικό πεδίο διά τῆς ἀπαγόρευσης ἤ τῆς καταστροφῆς πολιτιστικῶν ἱδρυμάτων ἤ δράσεων, διά τῆς ἀντικατάστασης τῶν ἐλευθέρων-θεωρητικῶν σπουδῶν ἀπό τήν ἐπαγγελματική κατάρτιση, προκειμένου νά ἐμποδισθεῖ ἡ ἀνθρωπιστική σκέψη, τήν ὁποία ὁ κατακτητής θεωροῦσε ἐπικίνδυνη, διότι εὐνοοῦσε τήν πατριωτική νοοτροπία. Στό οἰκονομικό πεδίο διά τῆς μεταβίβασης τοῦ πλούτου στούς Γερμανούς καί διά τῆς ἀπαγόρευσης τῆς ἐξάσκησης τοῦ ἐμπορίου καί τῶν ἐπαγγελμάτων ἀπό ὅσους δέν ὑποστήριζαν ἀνεπιφύλακτα τόν Γερμανισμό. Στό βιολογικό πεδίο διά τῆς πολιτικῆς τῆς μείωσης τοῦ πληθυσμοῦ καί διά τῆς προώθησης τῶν γεννήσεων ἀπό Γερμανούς στίς κατακτημένες χῶρες. Στό πεδίο τῆς διαβίωσης διά τῆς λιμοκτονίας μέ τήν εἰσαγωγή γιά τούς μή Γερμανούς ἑνός συστήματος ἀνεπαρκοῦς διατροφῆς μέ δελτία τροφίμων καί διά τῶν μαζικῶν φόνων, κυρίως τῶν Ἑβραίων, τῶν Πολωνῶν, τῶν Σλοβένων καί τῶν Ρώσσων. Στό θρησκευτικό πεδίο διά τῆς ἀνάμειξης στίς δραστηριότητες τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία σέ πολλές χῶρες ἀσκεῖ ὄχι μόνο τήν πνευματική, ἀλλά καί τήν ἐθνική ἡγεσία. Στό πεδίο τῆς ἠθικῆς διά τῆς προσπάθειας νά δημιουργηθεῖ ἕνα κλῖμα ἠθικῆς ἐξαχρείωσης μέ τήν προώθηση πορνογραφικῶν ἐκδόσεων καί κινηματογραφικῶν ταινιῶν καί μέ τήν ὑπερβολική κατανάλωση ἀλκοόλ*».

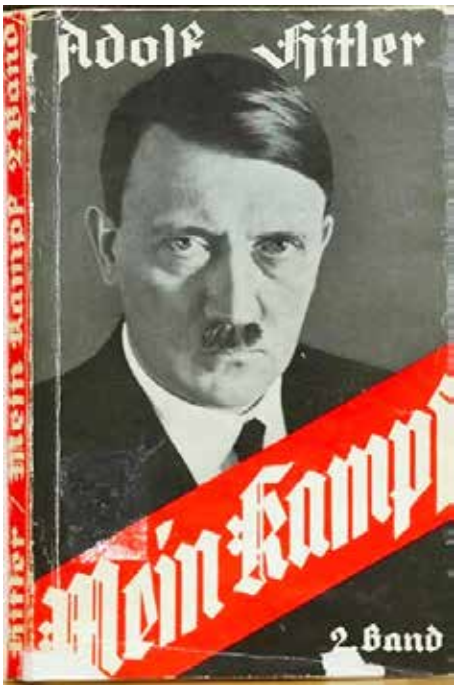

Ἡ ἀξία τῆς ἐργασίας τοῦ Λέμκιν, ὅμως, δέν περιορίζεται στήν ἀπαρίθμηση τῶν ἀπεχθῶν «τεχνικῶν τοῦ ὁλοκληρωτισμοῦ», γιά τίς ὁποῖες δίδει συγκεκριμένα παραδείγματα στή συνέχεια τοῦ βιβλίου του. Ἐξ ἴσου σημαντική εἶναι ἡ ἔκθεση τῶν βασικῶν ἰδεολογικῶν ἀρχῶν καί τῶν μακροχρόνιων στρατηγικῶν σκοπῶν τοῦ ναζιστικοῦ προγράμματος περί τῆς ριζικῆς ἀναδιάταξης τοῦ κόσμου, ὅπως «*ἡ ἀντιχριστιανική ἰδέα τῆς ἀνισότητας τῶν ἀνθρώπων καί τῆς φυλετικῆς ὑπεροχῆς τῶν Γερμανῶν*» καί «ἡ *γιγαντιαία ἐπιχείρηση*

νά ἀλλάξει ὑπέρ τῶν Γερμανῶν ὁ συσχετισμός τῶν βιολογικῶν παραγόντων ἀνάμεσα σέ αὐτούς καί στά αἰχμάλωτα ἔθνη γιά τά πολλά ἑπόμενα ἔτη». Ἰδιαιτέρως ἀξιοπρόσεκτη καί πρωτότυπη εἶναι ἡ διάγνωση ὅτι «***σκοπός τῆς ἐπιχείρησης αὐτῆς εἶναι νά καταστρέψει ἤ νά ἀκρωτηριάσει τήν ἀνάπτυξη τῶν ὑποταγέντων λαῶν, ὥστε ἀκόμη καί σέ περίπτωση πού ἡ Γερμανία θά ἔχανε τόν πόλεμο, θά ἦταν, παρά ταῦτα, σέ θέση νά ἀντιμετωπίσει τά ἄλλα Εὐρωπαϊκά ἔθνη ἀπό τήν προνομιακή θέση τῆς ἀριθμητικῆς, φυσικῆς καί οἰκονομικῆς τῆς ὑπεροχῆς***». Ὁ Λέμκιν, μεταξύ πολλῶν ἄλλων, παραθέτει αὐτολεξεί τή θεμελιακή διακήρυξη τοῦ **Hans Frank**, προέδρου τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Γερμανικοῦ Δικαίου στό Βερολῖνο καί Ὑπουργοῦ Δικαιοσύνης περί τοῦ ὅτι «***νόμος εἶναι αὐτό πού εἶναι χρήσιμο ἤ ἀναγκαῖο γιά τό γερμανικό ἔθνος, παράνομο εἶναι αὐτό πού βλάπτει τό ἔθνος»***, καθώς καί τή δήλωση πίστης τοῦ διαβόητου **Heydrich** στόν εἰδωλοποιημένο Φύρερ καί στό ἔθνος***: «Προκειμένου νά ἐκπληρώσω τήν ἀποστολή μου κάνω θεμελιωδῶς αὐτό γιά τό ὁποῖο μπορῶ νά δικαιολογηθῶ στή συνείδησή μου στό πλαίσιο τοῦ ἔργου μου γιά τόν Φύρερ καί τό ἔθνος. Εἶμαι παντελῶς ἀδιάφορος γιά τό ἐάν ἄλλοι φλυαροῦν γιά τήν καταπάτηση τοῦ νόμου***».

Ἔτσι, στό πλαίσιο τῆς ἀντίληψης αὐτῆς, αὐτό πού ἀναμενόταν ἀπό τήν Γερμανική ἀστυνομία ἦταν νά ὑπακούει πρῶτα καί κύρια, **ὄχι στό θεσπισμένο γραπτό Σύνταγμα ἤ στούς νόμους, ἀλλά στό πρόγραμμα τοῦ Ναζιστικοῦ κόμματος καί στό ''ἀλάθητο'' βιβλίο τοῦ Χίτλερ «Ὁ Ἀγών μου»**, καθώς καί στά ὅσα ὁ τελευταῖος ἔλεγε στίς προφορικές ὁμιλίες καί δηλώσεις του. Τά δικαστήρια μέ τή σειρά τους μποροῦσαν νά ἐπιβάλλουν ποινές ὄχι μόνο σέ ὅσους εἶχαν διαπράξει ἕνα ἔγκλημα προβλεπόμενο σαφῶς ἀπό τόν νόμο, ἀλλά καί σέ ὅσους εἶχαν διαπράξει μιά πράξη, πού ἔμοιαζε ἁπλῶς (ἦταν «ἀνάλογη») μέ ἔγκλημα ἤ ἀκόμη καί σέ ὅσους ὑπῆρχε ὑπόνοια ὅτι θά διέπρατταν στό μέλλον ἕνα ἔγκλημα.

Τά προηγούμενα καί ὅσα ἄλλα περιέχονται στό βιβλίο αὐτό εἶναι ἐξαιρετικά ἐνδιαφέροντα καί διδακτικά καί πρέπει νά προσεχθοῦν, τόσο ἀπό τούς νομικούς καί τούς ἱστορικούς, ὅσο καί ἀπό ὅσους θέλουν νά μάθουν νά ἀναγνωρίζουν, ἔγκαιρα καί ὄχι «κατόπιν ἑορτῆς», **τά σημάδια πού προαναγγέλλουν ἕναν ἐπερχόμενο ὁλοκληρωτισμό,** ὁ ὁποῖος κατά κανόνα συνίσταται στόν παραγκωνισμό τῆς ἀρχῆς τοῦ «**κράτους τοῦ νόμου**» (rule of law) ἀπό τήν ἀρχή «**τοῦ κράτους τῶν ἀνθρώπων**» (rule of men) καί τή συνακόλουθη μεταβίβαση τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας ἀπό τή βουλή πρός τήν ἐκτελεστική ἐξουσία καί εἰδικότερα **πρός τόν ἑκάστοτε προϊστάμενο τῆς ἐξουσίας αὐτῆς**, ὁ ὁποῖος, ὅπως μᾶς ἔχει δείξει ἡ ἱστορία, **μπορεῖ νά φθάνει ἀκόμη καί στό σημεῖο νά νομοθετεῖ, κατά τό ἀπεχθές παράδειγμα τοῦ Χίτλερ, μέ ἐκτελεστικά διατάγματα ἤ ἀκόμη καί μέ ὁμιλίες ἀναμεταδιδόμενες ἀπό τά μέσα ἐνημέρωσης, ἐπικαλούμενος ὡς νομιμοποιητικό του πρόσχημα ὄχι τό δεσμευτικά συγκεκριμένο Σύνταγμα, ἀλλά τήν βολικά ἀόριστη ἀνάγκη τῆς ''σωτηρίας'' τοῦ ἔθνους ἤ τό ''δημόσιο συμφέρον'', τό ὁποῖο μόνο αὐτός μπορεῖ νά γνωρίζει καί νά ὑπηρετεῖ!**

Νομομαθής

Τά ὅρια τοῦ δικαστικοῦ ἐλέγχου νομιμότητας τῶν νέων ταυτοτήτων

Οἱ νέες ἀστυνομικές ταυτότητες τῶν πολιτῶν δημιούργησαν ἀναταραχή στούς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας, ἐξ αἰτίας –μεταξύ ἄλλων– τῆς προσβολῆς τῶν θεμελιωδῶν δικαιωμάτων τῶν πολιτῶν, εἰδικότερα δέ τῆς παραβίασης τῶν προσωπικῶν δεδομένων τῶν πολιτῶν, ἡ προστασία τῶν ὁποίων κατοχυρώνεται συνταγματικά στό **ἄρθρο 9Α** τοῦ Συντάγματος.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐξέδωσε σχετική ἀνακοίνωση, μέ τήν ὁποία καθησυχάζει τούς πιστούς ὑποστηρίζοντας ὅτι «***Σέ κάθε περίπτωση ἡ κρίση γιά τή νομιμότητα τῆς ἀστυνομικῆς ταυτότητας ἀνήκει στή δικαιοδοσία τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας τῆς χώρας, πού ἤδη ἀποφάνθηκε, καί ἀφορᾶ ἕνα διοικητικῆς φύσεως ζήτημα τῶν σχέσεων Κράτους καί πολίτη***». Μάλιστα, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος τονίζει ὅτι τό 2019 τό Συμβούλιο τῆς Ἐπικρατείας ἔκρινε τή νομιμότητα τῆς Ὑπουργικῆς Ἀποφάσεως τοῦ 2018 γιά τή νέα ἀστυνομική ταυτότητα (ἀποφάσεις 2388/2019, 2389/2019). Ἀφ' ἑνός ἀπέρριψε τίς νομικές διαφωνίες σχετικά μέ τήν προστασία τῆς προσωπικότητας, τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως καί τῶν προσωπικῶν δεδομένων τοῦ πολίτη, ἀφ' ἑτέρου ἀκύρωσε μερικῶς τήν Ὑπουργική Ἀπόφαση τοῦ 2018 ὡς πρός μία διάταξή της, πού προέβλεπε ἄμεση χρήση τῆς ταυτότητας ἀπό τούς πολῖτες ὡς κάρτας ὑπηρεσιῶν ψηφιακῆς διακυβερνήσεως, καθώς αὐτή ἡ λειτουργία της δέν προβλεπόταν νομοθετικῶς. Ἔκτοτε ἡ Πολιτεία συμμορφώθηκε καί ἐξέδωσε δύο διορθωτικές Ὑπουργικές Ἀποφάσεις (2019, 2023)».

Ἀπό τά ἀνωτέρω γίνεται σαφές ὅτι ἡ ἐπίσημη Ἐκκλησία ὑποστηρίζει ὅτι τό θέμα εἶναι νομικό, διοικητικῆς φύσης καί ἁρμόδια γιά τήν ἐπίλυσή τους εἶναι τά δικαστήρια.

Πέρα, ἀπό τίς θεολογικές διαστάσεις τοῦ προβλήματος, οἱ ὁποῖες δέν θά θιγοῦν στό ἐν λόγῳ ἄρθρο, θά πρέπει νά διευκρινιστοῦν κάποια ζητήματα περί τῶν ὁρίων τοῦ δικαστικοῦ ἐλέγχου τῶν διατάξεων πού θεσπίζουν τόν νέο τύπο ταυτοτήτων.

Κατ' ἀρχάς, τό Ἀνώτατο Διοικητικό Δικαστήριο τῆς Χώρας, τό **Συμβούλιο τῆς Ἐπικρατείας** εἶναι πράγματι τό μόνο ἁρμόδιο δικαιοδοτικό ὄργανο γιά νά ἐλέγξει τή νομιμότητα τῆς **ὑπ' ἀριθ. 8200/0-109568 ἀπό 16 Φεβρουάριου 2023** κοινῆς ἀπόφασης (ΚΥΑ), τῶν Ὑπουργῶν Οἰκονομικῶν καί Προστασίας τοῦ Πολίτη «***Τροποποίηση τῆς ὑπ' ἀριθ. 8200/0-297647/10.4.2018 κοινῆς ὑπουργικῆς ἀπόφασης "Ἔκδοση νέου τύπου Δελτίου Ταυτότητας Ἑλλήνων πολιτῶν"***» (Β΄ 1476)» (Β΄ 824). Ὅμως, ὁ ἔλεγχος αὐτός εἶναι μόνο νομικός καί δέν λαμβάνει ὑπόψη τούς προβληματισμούς καί ἐνστάσεις θεολογικοῦ, πολιτικοῦ ἡ κοινωνικοῦ περιεχομένου.

Δεύτερον, τό Συμβούλιο τῆς Ἐπικρατείας ἐλέγχει τή νομιμότητα τῆς ἀνωτέρω (ΚΥΑ) κοινῆς ὑπουργικῆς ἀπόφασης. Πράγματι, τό δικαστήριο προβαίνει σέ ἔλεγχο τῆς συνταγματικότητας τῆς παραπάνω κοινῆς ὑπουργικῆς ἀπόφασης, ἡ ὁποία εἶναι οὐσιαστικός νόμος, ἀφοῦ ναί μέν δέν ψηφίστηκε τυπικά ἀπό τή Βουλή, ἀλλά

ἡ τελευταία ἔδωσε τήν ἐξουσιοδότησή της στούς ἁρμοδίους Ὑπουργούς νά ἀποφασίσουν ἀπό κοινοῦ γιά τόν τύπο τῶν νέων ταυτοτήτων, θεσπίζοντας ὑποχρεώσεις καί δικαιώματα κατά τρόπο γενικά ἀφηρημένο γιά ὅλους τούς πολῖτες. Περαιτέρω, τό δικαστήριο ἐλέγχει, ἄν ἡ ἐν λόγῳ κανονιστική διοικητική πράξη δημοσιεύθηκε στήν Ἐφημερίδα τῆς Κυβέρνησης, εὑρίσκεται ἐντός τῶν ὁρίων τῆς νομοθετικῆς ἐξουσιοδότησης πού παρασχέθηκε ἀπό τή Βουλή καί τέλος, ἄν ἐκδόθηκε σύμφωνα μέ τούς οὐσιώδεις τύπους καί ἀρχές τοῦ δικαίου. Παρά ταῦτα, τό ΣτΕ δέν ἐλέγχει τή σκοπιμότητα τῆς ρύθμισης, ἐπειδή σύμφωνα μέ τήν ἀρχή τῆς διάκρισης τῶν λειτουργιῶν, ἡ δικαστική λειτουργία δέν ὑπεισέρχεται στίς ἁρμοδιότητες τῆς ἐκτελεστικῆς λειτουργίας, ἐνῶ ὁ ὅποιος ἔλεγχος σκοπιμότητας, σύμφωνα μέ τήν ἀρχή τῆς ἀναλογικότητας δέν εἶναι τόσο βαθύς, ὅσο θά ἔπρεπε σύμφωνα μέ τά πορίσματα τῆς νομικῆς ἐπιστήμης καί τή νομολογία τῶν δικαστηρίων ἄλλων Χωρῶν.

Τρίτον, θά πρέπει νά ἐλεγχθεῖ, ἄν τό κανονιστικό πλαίσιο τῶν νέων ταυτοτήτων εἶναι σύμφωνο σέ κάθε περίπτωση μέ τό εὐρωπαϊκό κεκτημένο, δηλαδή μέ τήν Εὐρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου, ὁποῦ μόνο ἁρμόδιο γιά αὐτό εἶναι τό Εὐρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου, πού ἑδρεύει στό Στρασβοῦργο. Ἐπίσης, ἡ νομιμότητα τῶν νέων ταυτοτήτων ἐξαρτᾶται καί θά πρέπει νά συμφωνεῖ καί μέ τό δίκαιο τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἕνωσης (Ε.Ε.). Τό Δικαστήριο τῆς Ε.Ε. ἀποφαίνεται μετά ἀπό σχετικό προδικαστικό ἐρώτημα τοῦ ΣτΕ, ἐάν οἱ ἐπίμαχες διατάξεις ἐναρμονίζονται μέ τίς Εὐρωπαϊκές Συνθῆκες καί τή δευτερογενῆ νομοθεσία τῆς Ε.Ε.

Ἑπομένως, μιά δικαστική ἀπόφαση, ἀκόμη καί ἄν προέρχεται ἀπό ἕνα ἀνώτατο διοικητικό δικαστήριο, ὅπως τό ΣτΕ δέν εἶναι ἡ κολυμβήθρα τοῦ Σιλωάμ γιά τά ὅποια σφάλματα καί ἐλαττώματα ἐντοπίζονται στό νόμο. Τό ζήτημα γιά τό θεσμικό πλαίσιο τῶν νέων ταυτοτήτων εἶναι εὐρύτερο καί ἀξίζει βαθύτερης ἔρευνας καί ἐλέγχου.

Εὐάγγελος Ἀναστ. Διαμαντής
Νομικός – Διδάκτωρ Διοικητικοῦ Δίκαιου

Ἁγίου Νεκταρίου Καιομένη καρδία

(ἔνδακρυς καρδιακή δέηση γιά τήν σωτηρία τοῦ κόσμου)

«Τό ἔτος 1912, χειροτονηθείς ἱερεύς, μετέβην πάλιν εἰς Αἴγιναν, διά νά λάβω τάς εὐχάς του – τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου – διά τό μέγιστον ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης, ὅπερ ἐπωμίσθην. Τάς ἡμέρας πού ἔμεινα τότε μαζί του, συνέβη τό ἑξῆς: Μίαν πρωΐαν, εἰσῆλθον, πρίν σημάνῃ ὁ ὄρθρος, εἰς τό ἅγιον Βῆμα καί εἰς μίαν γωνίαν, ἀθέατος, ἀνέμενον ἕως νά σημάνῃ τό σήμαντρον, διά νά ἀρχίσῃ τό Μεσονυκτικόν. Μόλις ἐσήμανε τό σήμαντρον, εἰσῆλθε μετά σπουδῆς ὁ Ἅγιος εἰς τό Ἱερόν καί, χωρίς νά μέ ἀντιληφθῇ, ἔκαμε πρῶτον τρεῖς μετανοίας ἔμπροσθεν τῆς Ἁγίας Τραπέζης, ἠσπάσθη τό Ἱερόν Εὐαγγέλιον καί τήν Ἁγίαν Τράπεζαν καί κατόπιν «ἔτρεξεν» εἰς τόν ὄπισθεν τῆς Ἁγίας Τραπέζης ἐπί ξύλου κρεμάμενον Σωτῆρα ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν καί, κλίνων τά τῆς ψυχῆς καί τοῦ σώματος γόνατα, ἐνηγκαλίζετο τόν Σταυρόν καί τούς πόδας τοῦ Κυρίου καί, μέ στεναγμούς ἀλαλήτους, μέ λυγμούς καί δάκρυα κατανύξεως, ἠσπάζετο αὐτούς, ὡς νά ἔβλεπε τόν ἴδιον τόν Χριστόν, τόν Βασιλέα τῆς δόξης».

(Εἰσαγωγική διήγηση μακαριστοῦ Ὁσίου Γέροντος Φιλοθέου Ζερβάκου)

Εἶναι, νομίζω, «φῶς φανάρι», καθώς καί ἀπό τό ὕφος τῆς διηγήσεως τοῦ Ὁσίου Γέροντος Φιλοθέου μπορεῖ ὁ καθένας νά συμπεράνει, ὅτι ὁ Ἅγιός μας Νεκτάριος θά εἶχε, κατά τήν διάρκεια τοῦ ὁσιακοῦ βίου του, πολλές φορές τήν ἴδια ἤ καί παρόμοιες ἐκδηλώσεις μυστικῆς καί «λογικῆς» λατρείας – πρβλ. τό γνωστόν «Ἑσπερινόν ὕμνον καί λογικήν λατρείαν σοί Χριστέ προσφέρομεν» - καθώς καί καρδιακῆς, μετά δακρύων καί ἐμπόνου προσευχῆς (ὄχι δηλαδή, ἁπλῶς, «νοερᾶς»).

Ἐμεῖς βέβαια, δικαιολογώντας τήν τύφλωση τῆς ἐμπαθοῦς ζωῆς μας, ἀποφαινόμαστε ὅτι «τήν σήμερον ἡμέραν» οἱ ἐμπειρίες αὐτές τῶν Ἁγίων εἶναι ἀκατόρθωτες, διότι φρονοῦμε πώς δέν εἴμαστε γιά τέτοια πνευματικά μέτρα, ἐμπειρίες, βιώματα κλπ. Μέχρι καί γιά αὐθυποβολή μπορεῖ νά τολμήσει κάποιος ἀπό μᾶς νά μιλήσει σήμερα, ἀναφερόμενος στίς θεϊκές αὐτές

ἐμπειρίες τῶν Ἁγίων, ἀμαυρώνοντας ἔτσι τό κάλλος τῆς ψυχῆς τους.

Ἐννοεῖται, φυσικά, ὅτι μέ αὐτόν τόν τρόπο σκέψεως, μπορεῖ μέν νά δικαιολογούμαστε - ὅσο γίνεται αὐτό - ἀλλά ποτέ δέν δικαιωνόμαστε. Μήν ξεχνᾶμε ὅτι, τεράστια εἶναι ἡ διαφορά, ὅσο ἡ νύκτα ἀπό τήν ἡμέρα, «χάσμα μέγα ἐστήρικται» ἀνάμεσα στά δύο οὐσιαστικά: «δικαιολογία» καί «δικαίωση» ἤ στά δύο ρήματα: «δικαιολογῶ»-«δικαιώνω» ἤ καί: «δικαιολογοῦμαι» - «δικαιώνομαι».

Καμμία δυσκολία καί δυσχερής βιοτική περίσταση, διαχρονικῶς μέχρι καί σήμερα, δέν ἐμποδίζει αὐτόν πού θέλει νά σωθεῖ, νά ἀγωνισθεῖ καί νά ἁγιάσει. «Ὁ Χριστός, ὁ αὐτός καί χθές καί σήμερον καί εἰς τούς αἰῶνας». Ὁ Ἅγιος Σεραφείμ τοῦ Σαρώφ ἔλεγε, ὅτι οἱ ἄνθρωποι δέν ἁγιάζουν, διότι δέν θέλουν νά ἁγιάσουν καί νά ἀγωνισθοῦν πρός τοῦτο. Ἀλλοιῶς, «πάντα δυνατά...». Δέν θέλουν, δηλαδή, νά ἀποφασίσουν νά ἁγιάσουν. Ἡ ζωή τῶν Ἁγίων εἶναι ἡ μεγαλύτερη ἀπόδειξη, ὅτι ὁ καθένας μας, ἀπό ὅποια θέση κι ἄν βρίσκεται, μπορεῖ νά γίνει ἄγγελος ἤ διάβολος· δική μας ἡ ἐπιλογή...

Κατόπιν αὐτῶν, νομίζω, μπορεῖ νά γίνει κατανοητή μία λεπτομέρεια τῆς ὁσίας ζωῆς τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου, ἡ ὁποία - ὡς λεπτομέρεια πού εἶναι – εὔκολα μπορεῖ καί νά διαφύγει τῆς προσοχῆς τῶν βιογράφων του. Ποιά εἶναι αὐτή; Ἡ ἑξῆς: Στό δεύτερο ἥμισυ τῆς ζωῆς τοῦ Ἁγίου μας, συνέβησαν γεγονότα κοσμογονικῆς – θά λέγαμε – φύσεως, τόσον γενικῶς καί παγκοσμίως, ὅσον καί εἰδικῶς καί ἐνδοελλαδικῶς. Δειγματοληπτικά, ἄς ἀναφερθοῦν ἐδῶ τά πιό κτυπητά, ἐντυπωσιακά καί σπουδαιότερα.

1) Ἡ ἐπαίσχυντη ἧττα τοῦ στρατοῦ μας τό 1897, σέ πόλεμο μέ τούς Τούρκους, πού λίγο ἔλειψε νά μᾶς στοιχίσει μιά δεύτερη τουρκοκρατία.

2) Ἐξαρχική βουλγαρική ἐκκλησία-βουλγαρικό σχίσμα, κομιτᾶτα καί κομιτατζῆδες, ἀνελέητες σφαγές ἀθώου καί ἀμάχου ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ ὅλης τῆς Θράκης καί Μακεδονίας, μέ ἐμπρησμούς καί λοιπές καταστροφές.

3) Μακεδονικός ἀγώνας – Μακεδονομάχοι – Παῦλος Μελᾶς – διμέτωπος ἀγώνας πρός Βουλγάρους καί Τούρκους, ἀπ' τή Σκύλα στή Χάρυβδη...

4) Διαμάχη Βασιλικῶν-Βενιζελικῶν, δολοφονίες προσώπων βασιλικῆς οἰκογενείας, Μικρασιατική ἐκστρατεία, πρῶτος παγκόσμιος Πόλεμος.

5) Ἱεροσυνοδικός «ἀφορισμός» Βενιζέλου στό Πεδίον τοῦ Ἄρεως (στήν καρδιά τῆς Ἀθήνας). Σχῖσμα Βασιλικῶν-Βενιζελικῶν. Σχεδόν ἕνας ἐμφύλιος πόλεμος.

6) Σεισμός τοῦ 1905. Καταστροφές ἁγιορειτικῶν μονῶν.

7) Ἀνατροπή τοῦ Ρωσικοῦ βασιλικοῦ καθεστῶτος, μπολσεβικική ἐπανάσταση (1917), ἀρχές διωγμῶν τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας, δολοφονία ὅλης τῆς τελευταίας τσαρικῆς οἰκογένειας.

8) Στήν Ἑλλάδα, διωγμοί τῆς ἐκκλησίας «ἐκ τῶν ἔνδον», ἀπό τήν ἀντιεκκλησιαστική, ἀντι-μοναχική καί ἀντι-κληρική πολιτική τοῦ Ὄθωνος καί τῆς ἀντιβασιλείας, καταστροφές ἐκκλησιῶν, κλείσιμο μονῶν, διωγμοί μοναχῶν καί μοναζουσῶν. Ἀστυνόμευση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

9)Ἐπαίσχυντη σιωπή τῆς Ἀλεξανδρινῆς ἐκκλησίας γιά τήν ἄδικη ἀπέλαση τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου… Καί τόσα ἄλλα…! Λοιπόν,

Μέσα σέ ὅλον αὐτόν τόν κυκεῶνα, μέσα σ' αὐτήν τήν πολυτάραχη ἐκκλησιαστικο-πολιτική κατάσταση, ἐνδο-ελλαδικῶς καί ἐξω-ελλαδικῶς, ὁ Ἅγιος Νεκτάριος ἦταν παρών. Εἶχε ἔλθει ἤδη στήν Ἀθήνα, εἶχε ἀρχίσει, ἤδη πρό πολλοῦ, κηρύγματα, συγγραφές ἔργων του, ἀνάληψη τῆς Σχολαρχίας τῆς Ριζαρείου Σχολῆς καί ἄλλα. Καί ἰδού τό ἀξιοπερίεργον: ἄν καί ἐγνώριζε καί ἐπληροφορεῖτο - ἐκ τοῦ σύνεγγυς, ζώντας ἐντός Ἀθηνῶν - ὅλα τά κατά καιρούς τεκταινόμενα γεγονότα, ἐν τούτοις, τόσο στά γραφόμενα βιβλία του, ὅσο καί στά προφορικά, διδακτικά, κηρυκτικά καί ἐξομολογητικά λόγια του, οὐδέποτε ἀναφέρθηκε στά γεγονότα αὐτά, οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον ἤ καθ' ὑποψίαν ἤ ὑπόθεσιν. Οὔτε πρόσωπα, οὔτε καταστάσεις σχολίασε εὐμενῶς ἤ δυσμενῶς. Ὄχι μόνον τά γραπτά του τό μαρτυροῦν – καθ' ὅσον σκρίπτα μάνεντ «scripta manent» - ἀλλά καί ὅλοι ὅσοι ὑπῆρξαν ἀκροαταί λόγων, κηρυγμάτων, μαθημάτων, ἐξομολογήσεων πρόσωπον πρός πρόσωπον «tête a tête»· οὐδείς οὐδέποτε τόν ἤκουσε ἀναφερόμενον σ' αὐτά τά συνταρακτικά – καί γιά τήν Ἑλλάδα μάλιστα – συμβάντα. Θά μᾶς τό μαρτυροῦσαν ἄλλωστε. Οὐδείς ἐμαρτύρησε…

Τί ἐξήγηση ὑπάρχει γιά τήν στάση αὐτή τοῦ Ἁγίου; Μά, ἤδη, μᾶς πρόλαβε εἰσαγωγικά ὁ Ὅσιος Γέροντας Φιλόθεος Ζερβᾶκος, μέ ὅσα ἀρχικῶς ἐγράφησαν. Ἡ ἐξήγηση δόθηκε: Ὁ Ἅγιός μας, ἀντί νά σχολιάζει θετικῶς ἤ ἀρνητικῶς πρόσωπα καί καταστάσεις, μετέστρεψε καί μεταποίησε σέ μετά δακρύων, ἔμπονη καί καρδιακή ἱκεσία – συνοδευόμενη ἀσφαλῶς καί μέ νηστεία, διότι νηστεία καί προσευχή πᾶνε μαζί - ὅλον αὐτόν τόν πόνο τῆς ψυχῆς του, πού δοκίμαζε γιά ὅλα αὐτά τά γεγονότα μαζί καί γιά τό κάθε ἕνα ξεχωριστά.

Σχόλια, χαρακτηρισμοί, ἐπικρίσεις καί ὅλα τά σχετικά, πού ὁ καθένας μας θά ἔκανε στή θέση του, γραπτῶς ἤ προφορικῶς, ὅλα ἔγιναν μία προσευχητική σιωπή, δάκρυ, ἱκεσία, τόσον ὑπέρ τῆς Ἑλλάδος, ὅσον καί ὑπέρ ὅλου τοῦ δοκιμαζομένου λαοῦ. Καί αὐτή ἡ ἱκέσια στάση τοῦ Ἁγίου, ἦταν ἡ καλύτερη συμμετοχή στά τότε γεγονότα, ἡ καλύτερη βοήθεια πού θά μποροῦσε ἕνας Ἅγιος νά προσφέρει.

Εἶναι ἀδιαμφισβήτητο αὐτό, ἀπό ὅλους μας. Κι ὅμως, τό ἐξ ὁρισμοῦ πτωχό καί ἐμπαθές μυαλό μας, αὐτά τά ὑψηλά νοήματα δέν τά πιάνει. Δέν δικαιωνόμαστε ὅμως, φέρνοντας ἀντιρρήσεις καί ἐκφράζοντας ἐνδοιασμούς. Διότι, ὁ Ἅγιος Νεκτάριος εἶναι ἕνας θεοφόρος Πατήρ. Καί ἡ Γραφή λέγει, ὡς γνωστόν, ὅτι «ὁ πνευματικός, τούς πάντας ἀνακρίνει καί ὑπ' οὐδενός ἀνακρίνεται». Εἶναι ἕνας ἐκ τῶν κεκαθαρμένων, γιά τούς ὁποίους γράφει ὁ ὕμνος τῆς Πεντηκοστῆς: «ὅσοις ἔπνευσεν ἡ θεόρρητος Χάρις, (δηλαδή τοῦ Ἁγίου Πνεύματος), λάμποντες, ἀστράπτοντες, ἠλλοιωμένοι». Σάν νά μᾶς λέγει δηλαδή μυστικά ὁ Ἅγιος, «πορεύεσθε καί ὑμεῖς, ποιεῖται ὁμοίως».

Ὁ Ἅγιος Νεκτάριος, μέ τήν στάση του καί τό παράδειγμά του, δείχνει

καί σέ μᾶς σήμερα τόν τρόπο τῆς ὀρθῆς ἀντιμετωπίσεως τῶν ὅποιων προβλημάτων τῆς ἐποχῆς μας. Ὅπως ἐκεῖνος τό πέτυχε καί τό κατόρθωσε, ἔτσι καί μεῖς καλούμαστε, στά μέτρα τῶν πενιχρῶν μας δυνατοτήτων, νά κάνουμε «μεταποίηση» καί «μεταστροφή» τῶν ποικίλων σχολιασμῶν μας, ἐπικρίσεων, κλπ, σέ ἔμπονη ἱκεσία καί νηστεία, νά μᾶς ἐλεήσει ὁ Δεσπότης μας Χριστός καί νά μᾶς φωτίσει τόν νοῦ στίς ὅποιες ἀποφάσεις θά πάρουμε καί στίς ὅποιες ἐπιλογές θά κάνουμε, ἀπέναντι στά καλέσματα τοῦ σήμερα.

Ἡ ψυχή τοῦ Ἁγίου εἶχε «τρωθεῖ», εἶχε λαβωθεῖ ἀπό τήν ἐπιπόθηση τοῦ Χριστοῦ, ἔτσι ὥστε ὁλόκληρος νά γίνει μιά λαμπάδα ἔμπονης καί μετά δακρύων ἱκεσίας, πού ἔκαιγε καί ἔλιωνε μπροστά στά πόδια τοῦ Ἠγαπημένου Του Ἐσταυρωμένου Χριστοῦ, ὑπέρ σωτηρίας τῶν πάντων. Ἔτσι ἄς γίνει καί μέ μᾶς, τῶν ἀναλογιῶν τηρουμένων, βεβαίως. Ἄς γίνουμε μικρές λαμπάδες ἱκεσίας.

Βλέπετε, ἡ μεγαλύτερη διαχρονικῶς ἐπιτυχία τοῦ Διαβόλου ἦταν καί εἶναι αὐτή: ἀπασχολώντας τόν νοῦ καί τίς καρδιές μας σέ ποικίλες ἐξωστρέφειες, σχολιασμούς προσώπων καί πραγμάτων, ἐπικρίσεις, διαπληκτισμούς κτλ., σχετικῶς μέ ὅσα διαχρονικῶς συνέβαιναν καί συμβαίνουν στό προσκήνιο τῆς ζωῆς μας, νά μᾶς κάνει νά «μεριμνῶμεν καί τυρβάζωμεν περί πολλά», τήν στιγμή πού «ἑνός ἐστί χρεία».

Ὁ Ἅγιός μας, χωρίς γραπτές ἤ προφορικές διατυπώσεις, τό εἶχε πιάσει αὐτό τό νόημα. Καί μέ νηστεία καί ἔμπονη προσευχή κατέφευγε πρός τόν Χριστό μας, εἰς τόν ὁποῖον «ἀδυνατεῖ οὐδέν». Εἶναι ὁ «δυνατός ἐν πολέμῳ», αὐτός πού «ἐξῆλθε νικῶν καί ἵνα νικήσῃ». Καί ζητᾶ ἀπό μᾶς ὁλόκληρη τήν καρδιά μας. Ὁ Ἱερός Χρυσόστομος, πού νοητῶς μᾶς παρουσιάζει τόν Χριστόν ὁμιλοῦντα πρός ἡμᾶς καί λέγοντα «ἐγώ πατήρ…υἱός…ἀδελφός…ἰατρός…τροφή», ἐγώ τά πάντα εἶμαι γιά σένα, ὦ ἄνθρωπε, (στό τέλος ἐπιλέγει) «μόνον οἰκείως» νά διάκεισαι πρός ἐμέ. (Αὐτό μόνο ζητᾶ ἀπό μᾶς) «δός μοι υἱέ σήν καρδίαν». Ὅλα τά ἄλλα, εἶναι δικά μου…

Λοιπόν, κι ἐμεῖς, «Ξένον τρόπον (ζωῆς τοῦ Ἁγίου μας) ἰδόντες, ξενωθῶμεν (τροπικῶς) τοῦ κόσμου, τόν νοῦν εἰς οὐρανόν μεταθέντες».

Αὐτό τό δίδαγμα καί ρητό μᾶς προσφέρει καί σήμερα ὁ «ξένος» (=παράξενος, ἀνεξήγητος γιά μᾶς) τρόπος τῆς στάσεως τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου μας.

Ὅπερ ἔδει δεῖξαι! Τῷ δέ Θεῷ ἡμῶν, δόξα, τιμή καί κράτος. Ἀμήν!

Καλή τεσσαρακοστή Χριστουγέννων!

Μοναχός Νεκτάριος
Χιλανδαρινόν Κελλίον Ἁγίου Νικολάου Μπουραζέρη
Καρυαί – ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ

Τό «Πάτερ ἡμῶν»

Στή μνήμη ἀπομένει πάντα ἡ Μορφή μιᾶς θλιμμένης, βουρκωμένης Παναγίας, τήν ὁποία συναντοῦσα κάθε Κυριακή ἤ καί γιορτή στήν παλιά μας τήν ἐκκλησία, στό Κάτω Χωριό. Ἡ εἰκόνα αὐτή, πού βρίσκεται μέχρι σήμερα στό Τέμπλο, εἶναι μεγάλων διαστάσεων, ἁγιογραφημένη στό Ἅγιον Ὄρος, ὄχι μέ τή γνωστή βυζαντινή τεχνοτροπία, ἀλλά μέ πολλά δυτικότροπα στοιχεῖα, στά ὁποῖα ὡστόσο, πρέπει νά τό ποῦμε ἀπερίφραστα, ὅτι ὁ εὐλαβής ἁγιογράφος προσπάθησε νά βάλει καί τή δική του τή σφραγίδα, ἔτσι ὥστε νά μήν εἶναι μακρυὰ ἀπὸ τήν Παράδοση καί τήν κληρονομιά τόσων αἰώνων.

Κάθε Κυριακή, λοιπόν, στή Θεία Λειτουργία, ἐκεῖνος ὁ ταπεινός καί ἁπλός λευΐτης, ὁ παπα-Βαγγέλης, τήν ὥρα πού ἐπρόκειτο νά εἰπωθεῖ ἡ **Κυριακή Προσευχή**, ἔκανε νεῦμα, ὥστε τό παιδί πού θά ἔλεγε τό «**Πάτερ ἡμῶν**», νά πάει καί νά σταθεῖ μπροστά στήν Ὡραία Πύλη, στό σολέα, καί νά περιμένει ἐκεῖ, μέχρι ν᾽ ἀπαγγείλει ὁ ἱερέας τό, «***Καί καταξίωσον ἡμᾶς Δέσποτα…***», γιά νά πεῖ στή συνέχεια τήν Προσευχή.

Δέν ἦταν δὲ καί λίγες οἱ Κυριακές καί οἱ γιορτές, κατά τίς ὁποῖες βρέθηκα σ᾽ αὐτή τή θέση. Μάλιστα, γιά νά πῶ τήν ἀλήθεια, τήν περίμε-

να μέ ἀγωνία αὐτή τή στιγμή, ἀλλά καί στεναχωριόμουν πάρα πολύ ὅταν τή θέση μου τήν καταλάμβανε ἄλλος. Ὅμως ἐκείνη ἡ λιγόλεπτη ἀναμονή, μέχρι νά πεῖ ὁ ἱερέας τό, «***Καί καταξίωσον ἡμᾶς Δέσποτα***» ἀπομένουν στήν ψυχή ὡς στιγμές βιωματικά κορυφαῖες, γιατί τόσο στά δεξιά μου, ὅσο καί στ᾽ ἀριστερά οἱ Εἰκόνες τοῦ Χριστοῦ καί τῆς Παναγίας μέ συγκινούσανε ὑπερβολικά μέ τό γαλήνιο ἐκεῖνο τους βλέμμα, πού παράλληλα εἶχε ἕνα βούρκωμα, μιά θλίψη καί ἕναν πόνο πού μαγνήτιζε, κατένυσσε καί φυσικά ἄνοιγε στήν παιδική ψυχή τούς δρόμους τῆς Μητρικῆς συμπόνιας, τῆς γενναίας ἀγάπης, τῆς γαλήνιας συμπάθειας.

Διάβαζα στήν Εἰκόνα τῆς Παναγίας τότε τήν εὐλάβεια τῶν προγόνων μου, τίς συνεχεῖς ἐκκλήσεις πρός τήν Χάρη Της τῶν χαροκαμένων γυναικῶν καί μανάδων τοῦ χωριοῦ μου, πού σέ ὧρες πανικοῦ χιονιά καί θλίψεων, στίς ὁποῖες ξετρυπώνει ἡ ἀρρώστεια καί ὁ θάνατος, τή θερμοπαρακαλοῦσαν νά σταθεῖ σιμά τους παρηγοριά, ἐλπίδα, διέξοδος καί Θεία συνδρομή στούς τρομερούς ἐκείνους κλειστούς καιρούς. Γι᾽ αὐτό, ὅταν σέ ὧρες φονικῆς θύελλας καί θαλασσοταραχῆς ἄκουγα τή Μάνα καί τή γιαγιά νά λένε, «Παναϊά μ᾽ στό πέλαγος!», Ἐκείνη τή Μορφή εἶχα μπροστά μου. Εἶχα δέ τήν ἐντύπωση, πώς ἐκεῖνες τίς σκληρές στιγμές πρόφθανε ἡ Χάρη Της καί καταλάγιαζε τόν καιρό ἀνακουφίζοντας ἀνθρώπους καί πλοῖα ἀπό τή μανιασμένη θάλασσα.

Τό ἴδιο βουρκωμένη ἦταν καί ἡ εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, πού εἶχε ἁγιογραφηθεῖ στό Ἅγιον Ὄρος σύμφωνα μέ τήν ἐπιγραφή: «***Ἡ παροῦσα εἰκών ἐγράφῃ ἐν Ἁγίῳ Ὄρει τοῦ Ἄθωνος....τῷ 1873 ῳ, διά χειρός Νέστορος τοῦ Κρητός***». Μάλιστα, στά μάτια τοῦ Χριστοῦ διέκρινα καί ἐκείνη τήν κοκκινίλα, τό αἷμα πού ἀνεβαίνει στά μάτια ἀπό τόν ἀβάσταχτο πόνο καί πολλές φορές σκεφτόμουν, τό λόγο τοῦ Εὐαγελιστῆ Ἰωάννη πού τόν ἀκοῦμε μιά μέρα σημαδιακή: τό Σάββατο τοῦ Λαζάρου. «***Ἐδάκρυσεν ὁ Ἰησοῦς***» (Ἰω. 11, 35-36).

Πᾶνε χρόνια ἀπό τότε· χρόνια πού ξεπέρασαν τό μισό αἰῶνα. Ἔχω δεῖ πολλές εἰκόνες τῆς Παναγίας καί τοῦ Κυρίου μας, εἰκόνες ἱστορημένες ἀπό τρανούς ἁγιογράφους. Ὅμως στήν ψυχή ἔχει ἐκτυπωθεῖ μόνο ἡ Μορφή ἐκείνης τῆς Εἰκόνας, τήν ὁποία πρωτοαντίκρυσα παιδί καί τήν πῆρα μαζί μου, ὅπως πῆρα καί τή Μορφή τῆς Μάνας μου νά μέ συνοδεύουν καί νά μέ συντρέχουν σέ ὧρες φαρμακωμένες: Ἡ μιά μέ τή μεσιτεία Της και ἡ ἄλλη μέ τήν παραμυθία της....

Σκόπελος π. Κωνσταντῖνος Ν. Καλλιανός

ΤΙ ΓΝΩΜΗ ΕΧΕΤΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΦΑΝΟΥΡΟΠΙΤΤΑ;

Χαίρνοντας θάρρος ἀπό τόν Μοναχό ἀπό τό Ἅγιον Ὄρος πού σᾶς ὑπέβαλε κάποιες ἐρωτήσεις, θά ἤθελα νά σᾶς ρωτήσω καί ἐγώ κάτι.

Τί γνώμη ἔχετε γιά τή φανουρόπιτα; Ποιά ἡ γνώμη τῶν μεγάλων Γερόντων (π.χ. π. Ἐπιφανίου Θεοδωροπούλου, π. Σίμωνος Ἀρβανίτη) γιά αὐτό τό θέμα;

Σᾶς παρακαλῶ, ἄν θέλετε, τήν ἐρώτησή μου καί τήν ἀπάντησή σας μπορεῖτε νά τήν κοινοποιήσετε καί στό περιοδικό σας. Εὐχαριστῶ πολύ

Χρήστος Νικολόπουλος
Δρ. Θεολογίας-Βυζαντινολόγος

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑ

Τό ἐρώτημα αὐτό νομίζω ὅτι ἐνδιαφέρει πολλούς, Κληρικούς καί Λαϊκούς, διότι ἔχει σχηματισθεῖ μιά ἀπέραντη σύγχυση μέ τίς διάφορες ἀλληλοσυγκρουόμενες ἀπόψεις, πού ἀκούγονται ἐδῶ καί χρόνια.

Ἡ κατάσταση αὐτή ἔχει φθάσει στό ἀκραῖο σημεῖο νά ἀρνοῦνται Κληρικοί νά διαβάσουν Φανουρόπιττες καί νά προκαλοῦνται συγκρούσεις καί διαμάχες μεταξύ θρησκευομένων, ἀλλά καί μεταξύ θρησκευομένων καί Κληρικῶν.

Δέν εἶχα ποτέ συζητήσει εἰδικά τό θέμα αὐτό μέ τούς Γέροντες πού μνημόνευσε ὁ ἐρωτῶν, γιατί μέσα μου ἦταν ξεκάθαρο τό ζήτημα αὐτό. Ὡστόσο, θυμᾶμαι, ὅτι κάποια μέρα, συζητῶντας μέ τόν μακαριστόν π. Ἐπιφάνιο τίς ὑπερβολές τοῦ ζηλωτικοῦ φρονήματος, μοῦ εἶπε ὅτι ὅλοι, λίγο ὡς πολύ, ἔχουμε ἔλθει σέ κρίση συνειδήσεως γιά τήν τήρηση τῆς ἀκριβείας σέ θέματα, πού, ὅταν τά ξανασκεφθήκαμε μετανοιώσαμε γιά τήν ὑπερβολή μας. Χαρακτηριστικά μοῦ ἀνέφερε πώς ὅταν εἶχε πρωτοαναλάβει τήν εὐθύνη τοῦ Ναϋδρίου τοῦ Συλλόγου «**Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι**», τῆς ὁδοῦ Μενάνδρου, τό Δ.Σ. τοῦ Συλλόγου τήν 1η τοῦ ἔτους τοῦ ζήτησε νά εὐλογήσῃ τήν Βασιλόπιττα. «*Τότε* (μοῦ εἶπε) *ἀντέδρασα καί ἀρνήθηκα νά τό πράξω, λέγοντάς τους πώς δέν ὑπάρχει τέτοια Ἀκολουθία στό Εὐχολόγιο καί, συνεπῶς, δέν μπορῶ νά αὐτοσχεδιάζω. Οἱ ἄνθρωποι τοῦ Δ. Σ. μέ παρακαλοῦσαν καί ἐπέμεναν, ἐπικαλούμενοι ὅτι καθ' ὅλα τά προηγούμενα χρόνια καλοῦσαν Ἱερεῖς ἀπό τήν περιοχή τοῦ Ἱδρύματος καί τούς εὐλογοῦσαν, τώρα πού ἀπέκτησαν δικό τους Ἱερέα νά στερηθοῦν τήν Εὐλογία; Τότε, σκέφθηκα. Τί κακό θά πράξω; Μιά εὐχή εὐλογίας ζητοῦν οἱ ἄνθρωποι. Εἶναι κακό νά τούς εὐλογήσω τήν Πίττα πού θά φᾶνε; Καί, βεβαίως, τούς ἐδιάβασα καί ἀπό τότε, κάθε χρόνο*»!

Ὅμως ὑπάρχει στήν Πράξη τῆς Ἐκκλησίας ἡ εἰδική εὐχή Κολλύβων, ὄχι τῶν μνημοσύνων τῶν κεκοιμημένων, ἀλλά εἰς μνήμην ἑορταζομένου ἁγίου καί διαβάζεται στά προσφερόμενα Κόλλυβα μετά τό τέλος τῆς Θ. Λειτουργίας τῆς ἑορτῆς του. Ἡ συνήθεια αὐτή τῆς τιμήσεως τοῦ ἑορτάζοντος ἁγίου ἐπεξετάθη μεταγενεστέρως καί μέ προσφορά ἄλλων δώρων, ὅπως Πίττες, Βασιλόπιττες ἤ ἄλλα γλυκίσματα. Αὐτό ἰσχύει ἀπό αἰώνων καί σέ Ὀρθόδοξα Κράτη, πέραν τῆς Ἑλλάδος.

Γιατί, λοιπόν, πρέπει νά μᾶς ξενίσῃ ἡ ἀνάγνωση τῆς Εὐχῆς τῶν Κολλύβων καί στίς Φανουρόπιττες κατά τήν ἑορτή τοῦ ἁγίου ἐδόξου μεγαλομάρτυρος Φανουρίου τοῦ νεοφανοῦς; Μήπως ἐπειδή δέν διαβάζονται αὐτές οἱ Πίττες μόνο τήν ἡμέρα τῆς ἑορτῆς του ἀλλά διαβάζονται ὁποτεδήποτε κάποιος πιστός ἑτοιμάσει τήν Πίττα τῆς προσφορᾶς του; Αὐτή, ὅμως, εἶναι ἡ δόξα τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ἁγίου, γιατί θαυματουργεῖ καθημερινά καί ἀκατάπαυστα, βοηθῶντας τούς ἀνθρώπους νά εὕρουν τά χαμένα τους πολύτιμα ἀντικείμενα ἀλλά καί νά εὕρουν τήν πνευματική ζωή καί τήν χαμένη ψυχή τους. Εἶναι ἀνυπέρβλητος! Ἔχουμε καί ἐμεῖς γευθεῖ πλειστάκις τίς εὐεργεσίες του! Ἐξ ἄλλου, πρέπει νά τόν ἀποζημιώσουμε καί γιά τήν ἐπί πολλούς αἰῶνες στέρηση τῆς ἐπ' ἐκκλησίας τιμῆς του, ἀφοῦ λόγῳ τῆς ἄγνοιάς μας τοῦ στερήσαμε τούς ἑορτασμούς του!

π. Βασίλειος Ε. Βολουδάκης

Τελέσαμε & φέτος Μνημόσυνο στόν Ἰ. Καποδίστρια!

Τελέσαμε καί φέτος τήν Κυριακή 1η Ὀκτωβρίου 2023 τό Μνημόσυνο τοῦ Μαρτυρικοῦ & ὄντως Ἐθνάρχου Ἰωάννη Καποδίστρια. Ἡ μορφή του νά μᾶς ἐμπνέῃ καί νά γίνῃ σύμβολο καί πόθος μας γία τήν ἐπιστροφή τῆς Πατρίδος μας στό «διά τοῦ Σταυροῦ Πολίτευμα»!

ΤΟ 40ΘΗΜΕΡΟΝ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ ΤΟΥ π. ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΜΙΑΡΗ

Τήν Κυριακή 15 Ὀκτωβρίου 2023 τελέσθηκε στόν Ναόν μας τό 40θήμερον Μνημόσυνον τοῦ Σεβασταῦ καί ἀγαπητοῦ μας π. Φιλίππου Μίαρη.

Προσευχηθήκαμε ὅλοι, οἱ Ἐφημέριοι, οἱ Ἱεροψάλτες, οἱ Ἐπίτροποι, τά μέλη τοῦ Ἐνοριακοῦ Φιλοπτώχου Ταμείου, τό προσωπικό τοῦ Ναοῦ μας, μαζί μέ τήν οἰκογένεια του, τήν **Πρεσβυτέρα του Δέσποινα**, τά παιδιά του **Εὐγενία & Ἀθανάσιο** καί τήν σύζυγό του **Μαρία** καί τά ἐγγόνια του. Μαζί μας προσευχήθηκε καί πλῆθος κόσμου, πρώην καί νῦν ἐνορῖτες, πού ἀγαποῦσαν καί ἐσέβοντο τόν μακαριστόν Γέροντα.

Κατά τό Μνημόσυνο τονίσθηκε ἰδιαιτέρως ἡ μεγάλη προσφορά τοῦ π. Φιλίππου καί ἡ διακονία του στό Ἐνοριακό μας Φιλόπτωχο.

Ὁ Κύριος νά τόν ἀναπαύσῃ «***ἐν Χώρᾳ Ζώντων***» !

Νά ἔχουμε τήν εὐχή του!

π. Β. Ε. Β.

Τριετές μνημόσυνον Ἱερέως π. Νικολάου Φίλια

**«Μακάριοι οἱ νεκροί οἱ ἐν Κυρίῳ ἀποθνήσκοντες ἀπ' ἄρτι.
Ναί, λέγει τό Πνεῦμα· ἵνα ἀναπαύσωνται ἐκ τῶν κόπων αὐτῶν·
τά δέ ἔργα αὐτῶν ἀκολουθεῖ μετ' αὐτῶν»** (Ἀποκάλυψις ΙΔ', 13)

Σεβαστοί ἅγιοι Πατέρες
καί ἐν Χριστῷ ἀγωνιζόμενοι Ἀδελφοί
τῆς Ἱερᾶς Ἐνορίας ταύτης, τοῦ Ἁγίου μας Νικολάου,

Ἡ συμπλήρωση τριετίας ἀπό τήν ἐν Κυρίῳ κοίμησιν τοῦ Πατρός καί Ποιμένος τῆς Ἐνορίας σας (μας) ἱερέως Νικολάου Φίλια, μᾶς προτρέπει ὅλους νά ἀνάψουμε νοητῶς καί νοερῶς ἕνα κεράκι στήν μνήμη του καί νά τοῦ εὐχηθοῦμε τό «καλή Ἀνάσταση»!

Σάν ἕνα τέτοιο κεράκι ἄς λογισθεῖ καί ἡ παροῦσα γραφή· ἄν καί οὐσιαστικά, δέν ἔχει νά προσθέσει κάτι περισσότερο ἀπό ὅσα ἔγραψε ὁ ὑποφαινόμενος, τόσο ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς κηδείας τοῦ Πατρός, ὅσο καί ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ ἐτησίου μνημοσύνου του, ἕνα χρόνο μετά.

Μέ τήν τέλεση ἑνός τριετοῦς μνημοσύνου, συνήθως καταπαύουν τά νενομισμένα μνημόσυνα τοῦ κοιμηθέντος Χριστιανοῦ· καί τελοῦνται πάλιν, ὅποτε θελήσει κάποιος νά τόν θυμηθεῖ, ἐκτός βεβαίως τῶν δύο ἐπισήμων Ψυχοσαββάτων τῆς Ἐκκλησίας, ὁπότε μνημονεύονται ὅλοι οἱ ἀπ' αἰῶνος κοιμηθέντες.

Ἐν προκειμένῳ μάλιστα, εἶναι λίαν ἀξιέπαινη ἡ ἀπόφαση καί πρωτο-

βουλία τοῦ σεβαστοῦ μας πατρός Βασιλείου, ὁ ὁποῖος, μέ τήν ἀνάληψη τῆς προϊσταμενίας τοῦ Ναοῦ, **ἐθέσπισε νά τελεῖται τό μνημόσυνο κτιτόρων – δωρητῶν - ἀνακαινιστῶν - ἱερέων – νεωκόρων - ἐπιτρόπων καί ψαλτῶν τῆς Ἐνορίας, στό τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας ἑκάστης πέμπτης (Ε΄) Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν, ἡμέρας καθ' ἥν ἐνεκαινιάσθη ὁ νέος μεγάλος Ναός τοῦ Ἁγίου Νικολάου Πευκακίων (1895).**

Ἤδη, ἐδῶ καί τρία χρόνια λοιπόν, (+30 Ὀκτωβρίου 2020) ὁ κατά πνεῦμα ἰδικός σας καί κατά σάρκα ἰδικός μας πατέρας, ἱερεύς Νικόλαος, «κεκοίμηται» καί «προσετέθη πρός τούς πατέρας αὐτοῦ».

Ὁ ἀενάως ἐπαναλαμβανόμενος κύκλος τῆς ζωῆς κάθε χριστιανοῦ, κάθε ἀνθρώπου ἐρχομένου στόν κόσμο, εἶναι Θεῖος νόμος, ἀπ' τόν ὁποῖον δέν μπορεῖ νά ἐξαιρεθεῖ κανείς. Ἔρχεται, λοιπόν, ἡ ὥρα γιά τόν καθένα, νά ἀφήσει τήν πολυστένακτη κοιλάδα τοῦ κλαυθμῶνος τῆς παρούσης ἀειτάραχης καί πολυτάραχης ζωῆς, μετά ἀπό ἕνα ταξίδι νοητό, τήν χρονική διάρκεια τοῦ ὁποίου τήν καθορίζει πάντα «ὁ καί νεκρῶν καί ζώντων τήν ἐξουσίαν ἔχων» Κύριος.

Ἔτσι καί ὁ μακαριστός πατήρ, ἀφοῦ ἐπί 89-90 ἔτη πραγματοποίησε τό δικό του ἐπίγειο ταξίδι, μέ τίς συνθῆκες καί τίς περιστάσεις πού ὁ Θεός ἐπέτρεψε καί παρεχώρησε νά βιώσει στήν παροῦσα ζωή, «σαββατίζει» πλέον, «προστεθείς πρός τούς πατέρας του» καί «προσδοκεῖ ἀνάστασιν νεκρῶν καί ζωήν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος». Ἡ ἁγιοσυνοδική χρήση τοῦ ρήματος «προσδοκῶ» καί ὄχι τοῦ ρήματος «ἐλπίζω», εἶναι χαρακτηριστική. Δέν «ἐλπίζουμε» ἁπλῶς ἀνάστασιν νεκρῶν κτλ. Διότι τό ρῆμα «ἐλπίζω» ἐμπεριέχει μιά δόση ἀβεβαιότητος. Ἐμεῖς «προσδοκῶμεν» ἀνάστασιν νεκρῶν κ.τ.λοιπά, πού σημαίνει, ὅτι ὁπωσδήποτε θά πραγματοποιηθεῖ τό προσδοκώμενον· νά το! Τό βλέπουμε νοητῶς καί τό ψηλαφοῦμε νοερῶς! Ἐξ ὁρισμοῦ, ἀποκλείεται νά διαψευσθεῖ ἡ - ἁγιοσυνοδικῶς κατοχυρωθεῖσα – προσδοκία μας αὐτή. Ἄπαγε τῆς βλασφημίας!

Ἡ θυσιαστική καί ἐργώδης προσφορά καί ζωή τοῦ ἀειμνήστου Πατρός, προσφορά γονική καί ἱερατική, ὁμολογουμένως δέν δύναται, οὔτε νά ἐκτιμηθεῖ οὔτε νά κοστολογηθεῖ. Ἐκεῖ πού τό «ἄριστα» τῆς τοιαύτης θυσίας θά ἦταν π.χ. τό δέκα (10), ἐκεῖνος προσέφερε ἕνδεκα καί δώδεκα· ποτέ του ἐννέα. Κάτι παραπάνω, δηλαδή, ἀπό τίς δεδομένες δυνατότητές του, πάντοτε. Γι' αὐτό καί ὁ μισθός του «***πολύς ἐν τοῖς οὐρανοῖς***». Μά, ἀκόμη κι ἄν ἦταν δυνατόν νά μᾶς μιλήσει ἀπό τό ὑπερπέραν καί νά μᾶς πεῖ - ἴσως - ἀπό ταπείνωση, ὅτι λίγα ἦταν τά ὅσα προσέφερε, θά τόν διαψεύσει τό ἀψευδές κυριακόν λόγιον: «***ἐπί ὀλίγα ἦς πιστός· ἐπί πολλῶν σέ καταστήσω· εἴσελθε εἰς τήν χαράν τοῦ Κυρίου σου***»!

Ἀπό αὐτήν τήν χαρά, εἴθε νά μήν ἀποκλεισθεῖ κανείς μας· διότι τότε, φεῦ, «καλόν ἦν εἰ οὐκ ἐγεννήθη» ὅποιος κριθεῖ ἀνάξιος τῆς βασιλείας τῶν

Οὐρανῶν! Βεβαίως, ἡ γνωστή ἱερατική εὐχή τοῦ χερουβικοῦ ἀρχίζει μέ τό: «Οὐδείς ἄξιος», εὐτυχῶς ὅμως πού συνεχίζει μέ τό: «ἀλλ' ὅμως...». Αὐτό τό «ἀλλ' ὅμως», πού ἐξυπονοεῖ τό Θεῖον Ἔλεος εἶναι αὐτό πού μᾶς κρατᾶ εὐέλπιδες στρατιῶτες τῆς παρούσης στρατευομένης Ἐκκλησίας, εὐέλπιδες καί φερέλπιδες καί προσδοκῶντες τήν αἰώνια καί ἀτελεύτητη χαρά τῆς θριαμβευούσης Ἐκκλησίας. Μιᾶς χαρᾶς, τῆς ὁποίας δέν ἀξίζουμε νά γίνουμε κοινωνοί καί μέτοχοι κατά τά ἔργα μας, τά αἰσχρά, ἀλλά μόνον κατά τό πολύ καί μέγα Θεῖον Ἔλεος. Νά λοιπόν, πού ἡ κατάληξη πολλῶν ὕμνων τῆς Ἐκκλησίας μας, δηλαδή ἡ φράση «καί τό μέγα ἔλεος», δέν εἶναι τυχαία. Ὁ μακαριστός Πατήρ, ἀφώνως, ἀοράτως καί ἀνεπαισθήτως μᾶς δείχνει καί μᾶς φωτίζει τήν ἀτραπό τῆς σωτηρίας, πού πρέπει νά βαδίσουμε καί πού ὁ ἴδιος τήν βάδισε μέ ὑπομονή ἕως τέλους.

Θαυμάζω προσωπικῶς, ὡς υἱός του, τό ἑξῆς: Ἡ ζωή του, μέ ὅλες τίς λεπτομέρειες, τίς μέριμνες, τούς κόπους καί τά τούτοις ὅμοια, ἦταν τέτοια πού δέν τόν ἄφησε νά τήν ἐκμεταλλευθεῖ καί νά τήν διοχετεύσει σέ μιά ἰδιαιτέρως προσευχητική βαθειά καί ἀδιάλειπτη κατάσταση καί ἐμπειρία. Ἦταν ὁ ἱερεύς, ὁ πατέρας, ὁ κατηχητής καί καθοδηγητής, ὁ ἡγέτης, ὁ ταγός τῆς ἐνοριακῆς ζωῆς, ὅπως καί τῆς οἰκογενειακῆς τοιαύτης. Καί αὐτό εἶχε, ὡς φυσικό ἐπακόλουθο, νά προσφέρεται, νά ἀναλώνεται, νά δίδεται στούς ἄλλους, νά καθίσταται περισσότερο «πρακτικός», δημιουργικός καί – κατά συνέπειαν – λίαν ἐξωστρεφής· ἀλλοιῶς δέν θά ἐπετύγχανε καί δέν θά καταξιοῦτο ὡς καλός ποιμήν, ὁ ὁποῖος «τήν ψυχήν αὐτοῦ τίθησιν ὑπέρ τῶν προβάτων» τῆς ἐνορίας καί οἰκογενείας του. Ἔτσι ὅμως, δέν τοῦ ἦταν δυνατόν νά καλλιεργήσει μία ἐσωστρεφῆ προσευχητική ἐμπειρία· ἦταν ὁ ἄνθρωπος τῆς «πρακτικῆς» καί ὄχι τῆς «νοερᾶς» προσευχητικῆς στάσεως. Ὅμως, ὁ Δεσπότης μας Χριστός, θέλησε, σύμφωνα μέ τό «μέγα ἔλεός» Του, νά τόν κάνει μέτοχο καί αὐτῆς τῆς «ἐσωστρεφοῦς» προσευχῆς καί τιμῆς. Καί μέ τό γνωστό «πάθημά» του, τήν αἱματηρή πτώση του, ἀναγκάσθηκε ὁ Πατήρ ἐκ τῶν πραγμάτων, ἑκών-ἄκων, νά στραφεῖ «πρός ἑαυτόν» καί νά καλλιεργήσει ἐπί ὀκτώ μῆνες προτοῦ κοιμηθεῖ, ὅσο μποροῦσε, τήν «νοερά» προσευχή, πού τόσο εἶχε στερηθεῖ κατά τήν πολύβουη καί εὐθυνοβριθῆ ζωή του. Τά λόγια του πλέον ἦταν ἐλάχιστα. Ὅταν τόν σκούνταγα, στήν τελευταία μας συνάντηση, γιά νά τόν ὑποχρεώσω σέ διάλογο μαζί μου, ἦταν ἀνένδοτος. Ἀρκέστηκε μόνο νά μοῦ δηλώσει ἐπιγραμματικῶς: «**λέω τήν Ἀκολουθία μου**»! Κάτι πού λέει πολλά...

Ὦ τοῦ θαύματος! Αὐτό πού στερήθηκε ἐφ' ὅρου ζωῆς, αὐτήν τήν ἐμπειρία προσευχῆς, ὁ Χριστός μας τοῦ τήν παρεχώρησε στάς δυσμάς τοῦ βίου του, ὀκτώ μῆνες πρό τῆς τελειώσεώς του. Πράγματι, λοιπόν, τό παράδειγμα τοῦ πατρός μας, εἶναι τό πλέον διαπρύσιο κήρυγμα, ὅτι κανέναν δέν ἀφήνει ὁ Θεός, κανέναν δέν ἀδικεῖ, διότι τά θεῖα χαρίσματά Του καί οἱ ὑποσχέσεις

Του παραμένουν «ἀμεταμέλητα», εἰς τόν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος.

Αὐτῷ ἡ δόξα καί τό κράτος. Ἀμήν!

Ἡ εὐχή τοῦ μακαριστοῦ πατρός, ἄς συνοδεύει ὅλους μας. Ἄς τελειώσουμε μέ τά λόγια τῆς εὐχῆς εἰς κοιμηθέντα ἱερέα: «***Ἀνάπαυσον, Κύριε, τόν δοῦλον σου...καί ὥσπερ ἐπί τῆς γῆς ἐν τῇ Ἐκκλησία σου λειτουργόν αὐτόν κατέστησας, οὕτω καί ἐν τῷ οὐρανίῳ σου θυσιαστηρίῳ ἀνάδειξον, Κύριε. Ἐπί ἀνθρώπων πνευματικῇ ἀξίᾳ κατακοσμήσας, ἐπί Ἀγγέλων τῇ σῇ δόξῃ ἀκατάκριτον πρόσδεξαι. Αὐτός ἐπί τῆς γῆς τήν ζωήν αὐτοῦ ἐδόξασας, αὐτός δέ καί τήν ἔξοδον τοῦ βίου αὐτοῦ ἐν τῇ εἰσόδῳ τῶν Ἁγίων σου ποίησον. Ἵνα, ὑπέρ ὧν ἐκοπίασεν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ διά τό ὄνομά σου, λάβῃ πλουσίαν τήν ἀνταπόδοσιν ἐν ταῖς μοναῖς τῶν Ἁγίων σου***». Ἀμήν!

Μετά σεβασμοῦ
Μοναχός Νεκτάριος
Κελλίον Ἁγίου ΝικολάουΜπουραζέρη
Καρυαί– ΑΓ. ΟΡΟΣ

Τροφή γιά σκέψη...

Μέσα σὲ δύσκολους καιροὺς, μέσα στὴν καθημερινὸ ἀγῶνα γιὰ ἐπιβίωση, καλύτερη ζωή, οἱ προτεραιότητες διαφοροποιοῦνται γιὰ τὸν καθένα μας. Κάποιοι ἀποφασίζουμε ὅτι ἡ δουλειά –καὶ εἴμαστε οἱ περισσότεροι– εἶναι τὸ πιὸ βασικὸ κομμάτι τῆς κάθε μέρας. Κάποιοι ἐπενδύουν σὲ δραστηριότητες, ποὺ θεωροῦν ψυχωφελεῖς, κάποιοι στὶς ὑποχρεώσεις τους, ἄλλοι στὴν «κοινωνικὴ κριτικὴ» καὶ ἄλλοι στὴν τεμπελιά τους. Ὅπως καὶ νὰ ἔχει, οἱ ἐπιλογὲς εἶναι τόσες, ὅσοι καὶ οἱ ἄνθρωποι! Οἱ αἰτιολογίες καὶ οἱ .... δικαιολογίες γιὰ τὶς ἀποφάσεις μας εἶναι πολλές, πάρα πολλές, ἄπειρες!

Ὅμως ὑπάρχει μία στιγμὴ γιὰ τὸν καθένα, ποὺ μοιάζει ὅλα νὰ παύουν. Καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ δύσκολη στιγμή! Τότε ἄξαφνα ὅλες οἱ προτεραιότητες ἀλλάζουν. Μπροστὰ στὴν ἀδυναμία μας, στὸ ἀσήκωτο βάρος ποὺ νιώθουμε, ἐκεῖ ποὺ οἱ πλάτες βαραίνουν καὶ ἡ μέση λυγίζει, εἶναι ἡ στιγμὴ τῆς ταπείνωσης. Τὸ βλέμμα στρέφεται ἀλλοῦ, κάπου ψηλά, κάπου στὸν οὐρανό! Οἱ ἀνθρώπινες δυνάμεις μᾶς ἐγκαταλείπουν, ἦρθε ἡ ὥρα νὰ μιλήσει ἡ ψυχή. Καὶ ποῦ ἀλλοῦ νὰ στραφεῖ, ἂν ὄχι στὸ Δημιουργό της;

Ἔχουμε, δυστυχῶς, συνηθίσει νὰ τραβᾶμε ἕνα δρόμο ἐγωϊστικὸ, ποὺ ἀποκλείει τὴν οὐσιαστικὴ σχέση. Πού, ἐπιλεκτικά, θὰ εἴμαστε στὰ ὅμορ-

φα μαζὶ μὲ κάποιους, ἐπιλεκτικὰ θὰ εἴμαστε στὰ δύσκολα μὲ κάποιους ἄλλους καὶ, συνήθως, ἡ κινητήριος δύναμη γιὰ αὐτὸ εἶναι τί ἀναπαύει τὴν πάθηση τῆς ψυχῆς μας.

Ἔχουμε συνηθίσει νὰ γλεντᾶμε καὶ νὰ μοιραζόμαστε τὴ χαρά μας μὲ ὁμοϊδεάτες, ἔχουμε συνηθίσει νὰ μοιραζόμαστε τὸν πόνο μας ἐκεῖ ὅπου θὰ πάρουμε, ὄχι ἀπαντήσεις, ἀλλὰ παρηγοριὰ καὶ κατανόηση σ' ὅ,τι μᾶς βασανίζει, καὶ τὴν ἐπιβεβαίωση ὅτι ἔχουμε δίκιο. Στὸν βαθύ μας πόνο ὅμως ξέρουμε ὅτι τὴν παρηγοριὰ θὰ τὴν ἐπικαλεστοῦμε στὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου μας, τῆς Παναγίας καὶ τῶν Ἁγίων μας! Αὐτὸ εἶναι μία ἔνδειξη ὅτι δὲν Τὸν ἔχουμε χάσει Τὸν Θεό μας, ἡ ὕπαρξη Του βρίσκεται καὶ μέσα μας ἀκόμα καί, ἔστω καὶ στὰ δύσκολα, θὰ θυμηθοῦμε τὴν ὕπαρξή Του!

Ὅμως, ἐπιτρέψτε μου μία τόση δὰ παρατήρηση σὲ ὅσα ἔχω γράψει. Γιατί μόνο στὸν πόνο; Γιατί νὰ καταφεύγουμε σὲ Ἐκεῖνον μόνο γιὰ τὶς χάρες ποὺ θέλουμε νὰ μᾶς κάνει; Καὶ ἴσως καὶ μία ἀπορία δική μου. Γιατί νὰ πρέπει νὰ μᾶς ἀκούει; Ὅταν μόνο τότε, θυμόμαστε τὴν ἀγκαλιά Του σὰν παρηγοριά, ἐνῷ, τὸν ὑπόλοιπο χρόνο, μποροῦμε νὰ κάνουμε ὅ,τι βάζει τὸ μυαλό μας καὶ ἡ καρδιά μας, ὅσο μακριὰ καὶ ἂν εἴμαστε ἀπὸ Ἐκεῖνον. Κάποιος θὰ τὸ ἔλεγε θράσος. Νὰ ἀποζητοῦμε νά μᾶς λυτρώσει τὴ στιγμὴ τοῦ πόνου. Σὰν ἕνα παιδὶ ποὺ θυμᾶται τὸν πατέρα του μόνο στὰ δύσκολα, σάν τοὺς ἐννέα καθαρθέντες λεπρούς τοῦ Εὐαγγελίου, ποὺ δὲν πέρασαν νὰ ποῦνε οὔτε ἕνα «εὐχαριστῶ» στόν Χριστό πού τούς θεράπευσε!

Πόσο μεγάλη ἀπόδειξη εἶναι ἡ ἀγάπη Σου Κύριε, ποὺ, ἐνῶ ξέρεις ὅτι σὲ «ἐκμεταλλευόμαστε», Ἐσὺ μᾶς ἀπαντᾶς! Ξανὰ καὶ ξανὰ χωρὶς νὰ ἀγανακτεῖς γιά τὴν ἀτελείωτη ἀμετανοησία μας! Δὲν ζητᾶς πολλά, ζητᾶς τὴν ἐπικοινωνία μαζί μας, τὴν προσευχή μας, ἕνα τηλεφώνημα ἀπὸ αὐτὰ ποὺ κάνουμε συνεχῶς σκορπῶντας ἀλόγιστα τὶς λέξεις καὶ τὰ συναισθήματα μας ψάχνοντας τὸ δίκιο μας. Ἀφήνοντας πίσω τὸ Δίκαιό Σου. Συγχώρα τὰ παιδιά σου καὶ σὲ παρακαλῶ συνέχισε νὰ δείχνεις «Τὸ ἔλεός σου», γιά νά μᾶς «καταδιώκῃ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μας»!

Παναγιώτα Καμπάνη-Λεμονῆ

Ο ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Ὁ Ἅγιος Δημήτριος (280-306) εἶναι ἅγιος τῆς Ὀρθόδοξης καὶ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ πολιοῦχος τῆς Θεσσαλονίκης. Τιμᾶται, ἐπίσης, ἀπὸ τὸν Λουθηρανισμὸ καὶ τὴν Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία.

Σύμφωνα μὲ τὰ ἁγιολογικὰ κείμενα, ὁ Δημήτριος ἔζησε καὶ μαρτύρησε στὴ Θεσσαλονίκη ἐπὶ Διοκλητιανοῦ. Λόγῳ προβλημάτων τῆς ἁγιολογικῆς παράδοσης, γιὰ τὶς ἀπαρχὲς καὶ τὴν προέλευση τῆς τιμήσεώς του ἔχουν διατυπωθεῖ ἀπὸ τὸ 19ο αἰῶνα διάφορες θεωρίες, ἐπικρατέστερη τῶν ὁποίων μεταξὺ τῶν μελετητῶν εἶναι ὅτι δὲν ὑπῆρξε Δημήτριος ποὺ μαρτύρησε στὴ Θεσσαλονίκη, ἀλλὰ ἡ τιμή του προέρχεται ἀπὸ τὸ Σίρμιο τῆς Παννονίας. Σημαντικὸ κέντρο τῆς λατρείας του εἶναι ἡ Θεσσαλονίκη, ὅπου τιμᾶται ἀπὸ τὴν πρωτοχριστιανικὴ περίοδο καὶ ἔχει ἀνεγερθεῖ βασιλικὴ πρὸς τιμήν του. Κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους ἐτιμᾶτο ὡς θαυματουργὸς προστάτης τῆς πόλης ἀπὸ ἐχθροὺς πολιορκητές της καὶ κατὰ τὴν ἑορτή του πραγματοποιοῦνταν θρησκευτικὴ καὶ ἐμπορικὴ πανήγυρις, τὰ Δημήτρια, ποὺ ἀναβίωσαν τὴ δεκαετία τοῦ 1960 ὡς πολιτιστικὴ διοργάνωση. Εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς λαοφιλέστερους ἁγίους τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας, ποὺ ἑορτάζει τὴ μνήμη του στὶς 26 Ὀκτωβρίου.

Φορητή εἰκόνα τοῦ ἁγίου, διά χειρός Νικολέππας Βολουδάκη

ΒΙΟΣ (Πηγές)

Ἡ ἁγιολογικὴ παράδοση ἡ σχετικὴ μὲ τὸν Ἅγιο Δημήτριο ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰ Θαύματα (Miracula), ποὺ ἐκτείνονται σὲ τρία βιβλία, τὰ Μαρτυρολόγια (Passiones) καὶ πολλὰ Ἐγκώμια (Laudationes). Ἡ παλαιότερη ἀπὸ αὐτὲς τὶς πηγὲς εἶναι τὸ πρῶτο βιβλίο τῶν Θαυμάτων, ποὺ γράφηκε ἀπὸ τὸν ἀρχιεπίσκοπο Θεσσαλονίκης Ἰωάννη τὴ δεκαετία 610-20. Τὰ Μαρτυρολόγια εἶναι ἄγνωστου συγγραφέα καὶ χωρίζονται σὲ τρία «στάδια», τὰ ὁποῖα περιέχουν ἀνώνυμα κείμενα τοῦ 9ου καὶ τοῦ 10ου αἰῶνα, ἐνῷ τὰ Ἐγκώμια ἀναπαράγουν τὴν ὕλη τῶν δύο προηγουμένων.

Μαρτύριο

Σύμφωνα μὲ τὴν ἁγιολογικὴ παράδοση, ὁ Ἅγιος Δημήτριος μαρτύρησε ἐπὶ Διοκλητιανοῦ (284-305 μ.Χ.) ὅταν μὲ τὴν παρακίνηση τοῦ Γαλέριου, μέλους τῆς Τετραρχίας, ἔλαβε χώρα ὁ πιὸ σκληρὸς διωγμὸς τῶν Χριστιανῶν στὴ Ρωμαϊκὴ αὐτοκρατορία. Στρατιῶτες τοῦ Γαλέριου συνέλαβαν τὸν «μακαριώτατο Δημήτριο ἐκ γένους τῶν περιδόξων» μὲ τὴν κατηγορία ὅτι συμμετεῖχε ἐνεργὰ στὶς χριστιανικὲς συγκεντρώσεις. Ἀνώνυμος Συναξαριστὴς πληροφορεῖ γιὰ τὴ δράση τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, ἀποδίδοντάς του τὸν τίτλο τοῦ «ὑπάτου» μεταξὺ τῶν χριστιανῶν τῆς Θεσσαλονίκης. Ὁ Δημήτριος προσευχόταν στὶς συγκεντρώσεις στὴ Χαλκευτικὴ στοὰ (cryptoporticus) τῆς Ρωμαϊκῆς Ἀγορᾶς τῆς Θεσσαλονίκης καὶ ἐνίσχυε τοὺς οἰκονομικὰ ἀνήμπορους συμπολῖτες του. Δημῶδες μεταβυζαντινὸ κείμενο γιὰ τὸ «Μαρτύριον τοῦ Ἁγίου Ἐνδόξου Μεγαλομάρτυρος Δημητρίου τοῦ Μυροβλήτου» περιγράφει τὴ βαθιὰ θρησκευτικὴ κατάνυξη ποὺ ἐπικρατοῦσε στὸ ἀκροατήριο τοῦ Δημητρίου. Οἱ «Δημεγέρτες» πρόδωσαν τὸν Δημήτριο στὸ Γαλέριο («ὅτι ὁ Δημήτριος κρατεῖ εἰς τὴν πίστη τῶν χριστιανῶν») ὁ ὁποῖος διέταξε νὰ συλληφθεῖ καὶ νὰ κλειστεῖ στὶς ὑπόγειες «καμάρες» παρὰ τοῦ σταδίου ποὺ γειτόνευε μὲ τὸ δημόσιο λουτρό. Σύμφωνα μὲ τὰ ἁγιολογικὰ κείμενα ὁ Δημήτριος κρατήθηκε ἔγκλειστος «περὶ τῶν καμίνων καμάρας (δημοσίου βαλανείου)», δηλαδὴ στὰ προπνιγεία (praefurnia) τοῦ ρωμαϊκοῦ λουτροῦ.

Ἀπὸ τὸ χῶρο τῶν φυλακῶν ὁ Δημήτριος ἐμψύχωσε τὸ φίλο του Νέστορα, ὁ ὁποῖος ἀντιμετώπισε τὸν μονομάχο Λυαῖο. Ἀφοῦ ὁ Νέστορας κατανίκησε τὸν Λυαῖο, θανατώθηκε ἀπὸ τὸν Γαλέριο ποὺ θεώρησε τὴν ἧττα τοῦ Λυαίου ὡς προσωπική του ἧττα.Ὅταν πληροφορήθηκε ὅτι ὁ Νέστορας ἦταν μαθητὴς τοῦ Δημητρίου, διέταξε νὰ φέρουν τὸν Δημήτριο μπροστά του γιὰ νὰ ἀποκηρύξει τὴν πίστη του. Τελικὰ ὁ Δημήτριος, μὲ διαταγή τοῦ Γαλέριου, θανατώθηκε στὶς ὑπόγειες φυλακὲς, πιθανότατα τὸ 306 μ.Χ. Μετὰ τὸν θάνατό του, πιστοὶ τὸν ἔθαψαν τὴν ἴδια ἢ τὴν ἑπόμενη νύχτα πρόχειρα στὸν ἴδιο χῶρο, ὅπου ἀργότερα κτίστηκε ἕνας «οἰκίσκος» ποὺ κατεδαφίσθηκε ἀπὸ τὸν Λεόντιο γιὰ τὴν ἀνέγερση τῆς βασιλικῆς.

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΛΑΤΡΕΙΑ

Ἀπαρχές: προέλευση καὶ ἱστορικότητα

Οἱ ἀπαρχὲς τῆς τιμῆς τοῦ Ἁγίου Δημητρίου δὲν εἶναι γνωστὲς μὲ βεβαιότητα, καθώς, ἐνῷ ἡ ἁγιολογικὴ παράδοση χρονολογεῖ τὸ μαρτύριό του τὴν ἐποχὴ τοῦ διωγμοῦ τῶν Χριστιανῶν ἐπὶ Διοκλητιανοῦ, τὴν πρώτη δεκαετία τοῦ 4ου αἰῶνα, τὸ πιὸ πρώϊμο βέβαιο στοιχεῖο τῆς τιμῆς του, ἡ ἀνέγερση τῆς πεντάκλιτης βασιλικῆς πρὸς τιμήν του στὴ Θεσσαλονίκη, χρονολογεῖται ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ 5ου ὡς τὸ πρῶτο τέταρτο τοῦ 6ου μ.Χ. αἰ. Ἀκόμη, ἀπὸ τὰ μαρτυρολόγια τοῦ 4ου καὶ τοῦ 5ου αἰῶνα ἀπουσιάζει ἡ ἀναφορὰ σὲ τιμή ἢ μαρτύριο κάποιου Δημήτριου στὴ Θεσσαλονίκη.

Οἱ περισσότεροι μελετητὲς ἀμφισβητοῦν τὴν ἱστορικότητα τῶν βιογραφικῶν πληροφοριῶν τῶν ἁγιολογικῶν κειμένων καὶ συμφωνοῦν ὅτι δὲν ὑπῆρξε Δημήτριος ποὺ μαρτύρησε στὴ Θεσσαλονίκη, ἀλλὰ ἡ τιμή του προέρχεται ἀπὸ τὸ Σίρμιο, ἀκο-

λουθῶντας τὴν ὑπόθεση ποὺ διατύπωσε ὁ Βέλγος Βολλανδιστὴς Ἱππόλυτος Ντελεαί. Ὁ Ντελεαὶ παρατήρησε ὅτι σὲ ἀντίθεση μὲ τὴν ἀπουσία ἀναφορᾶς μάρτυρος Δημητρίου ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκη, στὸ Ἱερωνυμιακὸ Μαρτυρολόγιο καταγράφεται τὸ μαρτύριο «in Sirmia Demetri diaconi» (ἑλλην.: στὸ Σίρμιο τοῦ Δημητρίου τοῦ διακόνου), ἐνῷ καὶ στὸ Συριακὸ Μαρτυρολόγιο –ἡ συγγραφὴ τοῦ ὁποίου χρονολογεῖται στὸ 411 καὶ στηρίζεται σὲ ἕνα ἑλληνικὸ μαρτυρολόγιο περίπου τοῦ 362 ἀπὸ τὴ Νικομήδεια καί, ἑπομένως, προηγεῖται τῆς πιὸ πρώϊμης πιθανῆς χρονολογίας ἀνέγερσης βασιλικῆς πρὸς τιμὴν τοῦ Δημητρίου στὸ Σίρμιο ἀπὸ τὸν Λεόντιο (412-413)– ἀναφέρεται ὁ «ἐν Σιρμίῳ Δημήτριος» ποὺ ἑορταζόταν στὶς 9 Ἀπριλίου. Ἡ ὑπόθεση αὐτὴ παρέχει ἐξήγηση γιὰ τὴν ὕπαρξη χώρου τιμῆς τοῦ μάρτυρα ἐντὸς τῶν τειχῶν τῆς πόλης, ὅπου ἀπαγορεύονταν οἱ ταφὲς κατὰ τὴ ρωμαϊκὴ περίοδο, καὶ γιὰ τὶς δηλώσεις ἄγνοιας ἐπισκόπων Θεσσαλονίκης σχετικὰ μὲ τὴν τοποθεσία τῶν λειψάνων τοῦ ἁγίου τὸν 6ο καὶ τὸν 7ο αἰῶνα, ὅπως καὶ τὴν ὕπαρξη ἑνὸς Ὁραρίου μεταξὺ τῶν κειμηλίων τοῦ ἁγίου, ἐνδύματος διακόνων, ἰδιότητα ποὺ εἶχε ὁ Δημήτριος τοῦ Σιρμίου. Σύμφωνα μὲ τὸν κλασσικιστὴ Michael Vickers, ἡ μεταφορὰ τῆς τιμῆς τοῦ ἁγίου συνέβη μαζὶ μὲ τὴ μεταφορά τῆς ἕδρας τῆς ἐπαρχίας Ἰλλυρικοῦ ἀπὸ τὸ Σίρμιο στὴ Θεσσαλονίκη, μετὰ τὴν καταστροφὴ τοῦ Σιρμίου ἀπὸ τοὺς Οὔννους τοῦ Ἀττίλα τὸ 441. Κατὰ τὸν Vickers, ἡ μνήμη τοῦ ἁγίου μεταφέρθηκε τότε στὶς 26 Ὀκτωβρίου ὡς ἡμέρα μετακομιδῆς τῶν κειμηλίων του. Μελετῶντας τὴ διάδοση τῆς τιμῆς Ἰλλυρικῶν καὶ Παννονικῶν ἁγίων, ὁ μεσαιωνολόγος Peter Toth καταλήγει ὅτι ἐκκινῶντας ἀπὸ τὸ Σίρμιο ἡ προσκύνηση τοῦ Δημητρίου εἶχε ἤδη ἐξαπλωθεῖ τὸ τέλος τοῦ 4ου αἰῶνα, μᾶλλον καὶ στὴ Θεσσαλονίκη, καὶ ὅτι ὅταν, χρόνια μετὰ τὴν ἅλωση τοῦ Σιρμίου τὸ 441, κτίστηκε ἡ βασιλικὴ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου στὶς ἀρχὲς τοῦ 6ου αἰῶνα, εἶχε λησμονηθεῖ ἡ καταγωγὴ τῆς τιμῆς του, ὅπως συνέβη καὶ μὲ ἄλλους Παννονικῆς προέλευσης ἁγίους, μὲ ἀποτέλεσμα ὁ Δημήτριος νὰ θεωρηθεῖ Θεσσαλονικέας, θεώρηση ποὺ ἀποτυπώθηκε στὸ πρῶτο μαρτυρολόγιο (τὴν Passio prima). Σύμφωνα μὲ τὸν Toth, οἱ ἀναφορὲς στὸ Σίρμιο συμπεριλήφθηκαν στὸ δεύτερο μαρτυρολόγιο (τὴν Passio altera) συνεπείᾳ τῆς ἐνσωμάτωσης στὴ Θεσσαλονίκεια παράδοση ἐκείνης τῶν κατοίκων τοῦ Σιρμίου, ποὺ προσέφυγαν στὴ Θεσσαλονίκη μετὰ τὴν κατάληψή του ἀπὸ τοὺς Ἀβάρους τὸ 582.

Ἕλληνες μελετητὲς ἔχουν ἐπιχειρηματολογήσει ὑπὲρ τῆς ἐντοπιότητας τῆς προσκύνησης τοῦ Ἁγίου Δημητρίου στὴ Θεσσαλονίκη ἀπορρίπτοντας τὴ θεωρία περὶ προέλευσής της ἀπὸ τὸ Σίρμιο. Παραδείγματος χάριν, σὲ ἄρθρο τοῦ 1976 ὁ βυζαντινολόγος Γεώργιος Θεοχαρίδης ἀπέρριψε τὴν ἑρμηνεία τοῦ Vickers, ἀναφερόμενος στὶς Νεαρὲς τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ὅπου ἀναφέρεται ὅτι ὁ ἔπαρχος τοῦ Ἰλλυρικοῦ τὴν περίοδο ἐκείνη ὀνομαζόταν Apraemius καὶ ὄχι Λεόντιος, ὅπως ὀνομάζεται ὁ praefectus τῶν ἁγιολογιῶν. Ὁ Δημήτριος Σκέδρος ἀμφισβητεῖ τὴν πληρότητα τῶν καταλόγων τῶν πρώϊμων μαρτυρολογίων ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀπουσιάζει ἡ ἀναφορὰ σὲ Θεσσαλονικέα μάρτυρα Δημήτριο καὶ εἰσηγεῖται ὅτι ὑπῆρξαν δύο Δημήτριοι, ἕνας ποὺ μαρτύρησε στὴ Θεσσαλονίκη καὶ ἕνας διάκονος ποὺ μαρτύρησε στὸ Σίρμιο, ἡ τιμή τῶν ὁποίων συγχωνεύθηκε μετὰ τὴν παύση προσκύνησης τοῦ δεύτερου, ὅταν τὸ Σίρμιο καταλή-

φθηκε ἀπὸ τοὺς Οὔννους τὸ 441. Ὁ Σκέδρος ταὐτίζει τὸν ἔπαρχο Λεόντιο τῶν Μαρτυρολογίων μὲ τὸν ἔπαρχο Ἰλλυρικοῦ τοῦ ἔτους 412/13 ποὺ καταγράφεται στὸν Θεοδοσιανὸ Κώδικα, τὸν ὁποῖο συνδέει μὲ τὴν ἀνοικοδόμηση μιᾶς τρίκλιτης βασιλικῆς στὸν χῶρο ὅπου ἀργότερα ἀνεγέρθηκε ἡ πεντάκλιτη βασιλικὴ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, ἐνῷ ἑρμηνεύει τὴν ἀφήγηση τῆς Passio altera περὶ ἵδρυσης βασιλικῆς στὸ Σίρμιο ἀπὸ τὸν Λεόντιο στὸ συγκείμενο τοῦ ἀνταγωνισμοῦ Σιρμίου καὶ Θεσσαλονίκης καὶ τὴν ἀπορρίπτει ὡς κατοπινὴ ἀνιστορικὴ προσθήκη στὴν ἁγιολογικὴ παράδοση μὲ στόχο τὴν ἐνίσχυση τοῦ γοήτρου τῆς Θεσσαλονίκης, ὅπου ἐντοπίζει τὶς ἀπαρχὲς τῆς προσκύνησης τοῦ Ἁγίου.

Προσπαθῶντας νὰ ἐξηγήσει τὴ μεταβολὴ τοῦ Δημητρίου ἀπὸ διάκονο σὲ στρατιωτικὸ ἅγιο καὶ τὴν ἀναφορὰ τῆς ἁγιολογικῆς παράδοσης σὲ μεταφορὰ τῆς τιμῆς ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκη στὸ Σίρμιο, ὁ κλασσικιστὴς David Woods παρατήρησε ὅτι ὁ συνδυασμὸς Ὁραρίου καὶ δαχτυλιδιοῦ ὡς κειμηλίων τοῦ ἁγίου ἀπαντᾶται ἐπίσης στὴν περίπτωση τῶν μαρτύρων Emeterius καὶ Chelidonius, ἐπίσης στρατιωτικῶν ἁγίων ἀπὸ τὴν Ταρρακωνησία τῆς Ἰβηρικῆς καὶ διατύπωσε τὴν εἰκασία ὅτι ἡ ἀρχὴ τῆς τιμῆς τοῦ Ἁγίου Δημητρίου σχετίζεται μὲ τὴ μεταφορὰ τῶν κειμηλίων αὐτῶν στὴ Θεσσαλονίκη τὸ 379, λίγο μετὰ τὴν ἐγκατάσταση ἐκεῖ τοῦ Ἱσπανικῆς καταγωγῆς αὐτοκράτορα Θεοδόσιου, καὶ τὴν κατοπινὴ παρανάγνωση μιᾶς ἐπιγραφῆς ποὺ ἀνέφερε τὸν Ἅγιο Emeterius, τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου ἀποδόθηκε λανθασμένα ὡς Demetrius.

Ὀρθόδοξη τιμή: πολιοῦχος καὶ μυροβλύτης

Καθὼς στὴν Ὀρθόδοξη ἐκκλησία ἡ ἁγιοκατάταξη εἶναι συνήθως μιὰ διαδικασία ποὺ ἀφορμᾶται ἀπὸ τὴν ἀπόδοση τιμῶν σὲ κάποιον ὡς ἅγιο ἀπὸ τοὺς πιστούς, ἐνῶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ διοίκηση μιᾶς τοπικῆς ἐκκλησίας ἁπλῶς τὴν ἐπικυρώνει μέσῳ τῆς συμπερίληψης τῆς μνήμης τοῦ ἁγίου στὸ ἐκκλησιαστικὸ ἡμερολόγιο, καὶ καθὼς στὴ Βυζαντινὴ αὐτοκρατορία δὲν ὑπῆρχε συστηματικὴ διαδικασία ἁγιοκατάταξης μέχρι τὸν ὕστερο 13ο αἰῶνα (ὁπότε χρονολογοῦνται οἱ πρῶτες σχετικὲς συνοδικὲς ἀποφάσεις) δὲν ὑπάρχουν στοιχεῖα γιὰ κάποια ἐπισκοπικὴ ἀπόφαση γιὰ τὴν ἁγιοκατάταξη τοῦ Δημητρίου. Ἡ θεώρηση τοῦ μάρτυρα ὡς Ἁγίου ἑδραιώθηκε καὶ διατηρήθηκε κατὰ τοὺς πρωτοχριστιανικοὺς καὶ μεσαιωνικοὺς χρόνους μέσα ἀπὸ τὴν ὕπαρξη σημείων τῆς ἁγιότητας καὶ τῆς μεσιτείας του στὸ Θεό, δηλαδή, τὴν εἰκονογράφησή του, τὴν ὑμνογραφία καὶ τὴ ναοδομία πρὸς τιμήν του καί, κυρίως, τὰ ἁγιολογικὰ κείμενα ποὺ διηγοῦνται τὸ βίο καὶ τὰ θαύματά του.

Κατὰ τὴν ἁγιολογικὴ παράδοση, ὁ Ἅγιος Δημήτριος τάφηκε στὸν ἴδιο χῶρο ὅπου τὸν 5ο αἰ. μ.Χ. χτίστηκε μεγαλοπρεπὴς ναός, ὁ ὁποῖος μετὰ ἀπὸ καταστροφὲς καὶ ἀλλαγὲς ἀποτελεῖ τὸ σημερινὸ Ἱερὸ Ναὸ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου. Ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Δημητρίου στὴ Θεσσαλονίκη ἦταν ἕνα ἀπὸ τὰ σημαντικότερα προσκυνήματα στὴ Βυζαντινὴ αὐτοκρατορία καὶ ἡ προσκύνηση τοῦ Ἁγίου στὴ Θεσσαλονίκη συνεχίζεται ἀπὸ τὴν πρωτοχριστιανικὴ περίοδο ἕως καὶ σήμερα. Τὸ ὑπόγειο λουτρὸ διατηρήθηκε καὶ διασκευάστηκε σὲ κρύπτη. Ὁ Ἅγιος Δημήτριος ἔγινε ὁ φύλακας καὶ προστάτης

τῆς Θεσσαλονίκης. Τὸ ὄνομα «Μυροβλύτης» τοῦ δόθηκε ἀπὸ τὸ μύρο ποὺ ἀναβλύζει ἀπὸ τὸν τάφο του. Πολυάριθμες εἶναι οἱ ἀπεικονίσεις τοῦ Ἁγίου Δημητρίου σὲ χειρόγραφα, φορητὲς εἰκόνες καὶ τοιχογραφίες μὲ σκηνὲς ἀπὸ τὸ βίο, τὸ μαρτύριο καὶ τὰ θαύματά του.

Σύμφωνα μὲ τὸν ἀρχαιολόγο Ἀριστείδη Μέντζο, τὰ λείψανα τοῦ Ἁγίου δὲν ἦταν μόνον ἀντικείμενα ἀλλὰ καὶ χῶμα ποτισμένο μὲ αἷμα (λύθρον), τὸ ὁποῖο κάποτε φυλασσόταν στὸ σκευοφυλάκιο τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας τῆς Θεσσαλονίκης. Σ᾽ αὐτὸ συνηγορεῖ ἡ γραπτὴ μαρτυρία ὅτι ὁ Ἰουστινιανὸς (αὐτοκράτορας 527-565) ἀναζητοῦσε λείψανα τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, ὅπερ σημαίνει ὅτι ἦταν γνωστὴ ἡ ὕπαρξη λειψάνων. Ἡ προσκύνηση χώματος-λύθρου συνδέεται μὲ τὸν Ἅγιο Δημήτριο ἀπὸ τὰ πρῶτα χρόνια τῆς λατρείας του μέχρι τόν 20ο αἰῶνα στὴ Θεσσαλονίκη.

Ἡ κάρα τοῦ Ἁγίου ἀφαιρέθηκε ἀπὸ τὸ ναό του, ἀπὸ τοὺς Νορμανδοὺς κατακτητὲς τὸ 1185, γιὰ νὰ καταλήξει σὲ Ἰταλικὸ μοναστήρι καὶ νὰ ἐπιστρέψει πολὺ ἀργότερα στὴν Ἑλλάδα.

Ἕως καὶ τὰ μέσα τοῦ 20ου αἰῶνα οἱ νομάδες ποιμένες τῆς Ἑλληνικῆς ὑπαίθρου, ὅπως οἱ Βλάχοι καὶ οἱ Σαρακατσάνοι, ὡς καὶ τὶς ὀροσειρές τῆς Ροδόπης καὶ τοῦ Πιρὶν στὴ σημερινὴ Βουλγαρία, ὅριζαν τὶς ἐποχικὲς μετακινήσεις τῶν ποιμνίων τους τὸ φθινόπωρο καὶ τὴν ἄνοιξη μὲ βάση τὴ γιορτὴ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου καὶ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἀντίστοιχα.

Ὁ Ἅγιος Δημήτριος εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς πιὸ λαοφιλεῖς ἁγίους γιὰ τοὺς ἑλληνορθόδοξους καὶ σλαβορθόδοξους Χριστιανούς. Ἡ μνήμη τοῦ Ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Δημητρίου τοῦ Μυροβλύτη ἑορτάζεται ἀπὸ τὴν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία τὴν 26η Ὀκτωβρίου.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκη, τιμᾶται ὡς πολιοῦχος ἅγιος καὶ σὲ ἄλλες πόλεις, ὅπως ἡ Χρυσούπολη, ἡ Ἐλασσόνα, ἡ Ναύπακτος, ἡ Κερατέα, ἡ Κηφισιὰ κ.ἄ.

Διάσωση τῆς Θεσσαλονίκης

Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς πολιορκίας τῆς βυζαντινῆς Θεσσαλονίκης τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1207 ἀπὸ τοὺς Βουλγάρους, ὁ ἡγεμόνας τῶν Βουλγάρων Ἰωαννίτζης πέθανε αἰφνιδίως μὲ τὶς συνθῆκες τοῦ θανάτου του νὰ εἶναι ἀβέβαιες. Ὁ Ἀκροπολίτης ἀναφέρει ὅτι πέθανε ἀπὸ πλευρίτιδα. Ὡστόσο ὁ ἴδιος κατέγραψε ἐπίσης μιὰ φήμη ποὺ ὑποστήριζε ὅτι «ὁ θάνατος (τοῦ Καλογιὰν) προκλήθηκε ἀπὸ θεϊκὴ ὀργή, γιατί τοῦ φάνηκε ὅτι ἕνας ὁπλισμένος ἄντρας ἐμφανίστηκε μπροστά του στὸν ὕπνο του καὶ χτύπησε τὴν πλευρά του μὲ ἕνα δόρυ». Θρῦλοι γιὰ παρέμβαση τοῦ Ἁγίου Δημητρίου ὑπὲρ τῆς πολιορκημένης πόλης στὴν πραγματικότητα ἐμφανίστηκαν λίγο μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Καλογιάν. Ὁ Ρομπὲρ ντὲ Κλαρὶ ἔγραψε ἤδη πρὶν ἀπὸ 1216 ὅτι ὁ ἴδιος ὁ Ἅγιος ἦρθε στὴ σκηνή τοῦ Καλογιὰν καὶ «τὸν χτύπησε μὲ μιὰ λόγχη», προκαλῶντας τὸ θάνατό του. Ὁ Στέφανος Νεμάνιτς κατέγραψε τὸν ἴδιο μῦθο τὸ 1216 στὸ βίο ἁγίων γιὰ τὸν πατέρα του, Στέφανο Νεμάνια. Ὁ Ἰωάννης Σταυράκιος, ποὺ συνέλεξε τοὺς θρύλους γιὰ τὸν Ἅγιο Δημήτριο στὰ τέλη τοῦ 13ου αἰῶνα, κατέγραψε ὅτι ἕνας ἱππέας πάνω σὲ ἄσπρο ἄλογο χτύπησε τὸν Καλογιὰν μὲ μιὰ λόγχη. Ὁ Καλογιάν, συνέχισε ὁ

Σταυράκιος, συσχέτισε τὸν ἐπιτιθέμενο μὲ τὸ Μανάστρα, διοικητὴ τῶν Κουμάνων μισθοφόρων του, ποὺ ὡς ἐκ τούτου ἔπρεπε νὰ φύγει πρὶν ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Καλογιάν. Ὁ μῦθος αὐτὸς ἀπεικονίστηκε στοὺς τοίχους πάνω ἀπὸ πέντε ὀρθόδοξων ἐκκλησιῶν καὶ μοναστηριῶν. Γιὰ παράδειγμα, μιὰ τοιχογραφία στὴ Μονὴ Ντετσάνι ἀπεικονίζει τὸν Ἅγιο Δημήτριο νὰ σκοτώνει τὸν Τσάρο Σκαλογιάν.

Βυζαντινὰ Δημήτρια Θεσσαλονίκης

Ὁ θεσμὸς ἔχει τὴν προέλευσή του στὴν παράδοση νὰ ἀνταλλάσσονται τὰ προϊόντα τῆς ἐνδοχώρας μὲ τὰ θαλασσινὰ προϊόντα, κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ Βυζαντίου καὶ συγκεκριμένα ἀπὸ τὸν 10ο αἰῶνα μ.Χ. Ὀνομάζονταν «Δημήτρια» διότι πραγματοποιοῦνταν κατὰ τὶς ἡμέρες ἑορτασμοῦ τῆς μνήμης τοῦ πολιούχου τῆς Θεσσαλονίκης Ἁγίου Δημητρίου. Ἡ πανήγυρις μὲ τὴν ὀνομασία αὐτὴ ἄκμασε τὸν 14ο αἰῶνα, τὸν ἐπονομαζόμενο καὶ «χρυσὸ αἰῶνα» τῆς Θεσσαλονίκης. Ἀρχικὰ ἡ γιορτὴ αὐτὴ εἶχε κυρίως θρησκευτικὸ καὶ ἐμπορικὸ χαρακτῆρα. Παράλληλα ὅμως ὁ λαὸς τῆς πόλης κατὰ τὰ «Δημήτρια» ἔβρισκε πολλὲς διασκεδάσεις καὶ εὐκαιρίες ψυχαγωγίας μὲ σχοινοβάτες, γελωτοποιούς, μίμους καὶ θεατρίνους οἱ ὁποῖοι γύριζαν τὶς ἀγορὲς καὶ τὶς γειτονιές. Ἐπίσης κατὰ τὴ γιορτή, σύμφωνα μὲ τὶς πηγές, παρουσιάζονταν θεατρικὰ ἔργα τοῦ ἀρχαιοελληνικοῦ δραματολογίου καθὼς καὶ διαλέξεις φιλοσόφων καὶ λογίων. Ἡ ἀκμὴ αὐτὴ ἐπιβραδύνθηκε ἰδιαίτερα ἀπὸ τὴν πολιορκία τῶν Ὀθωμανῶν, ἀπὸ τὸ 1422 ἕως καὶ τὸ 1430, χρονιὰ ἅλωσης τῆς πόλης. Ἀναβίωσε ὡς πλαίσιο πολιτιστικῶν ἐκδηλώσεων ἀπὸ τὸ 1966 καὶ μέχρι σήμερα ἀποτελεῖ τὸν κορυφαῖο πολιτιστικὸ θεσμὸ τοῦ Δήμου Θεσσαλονίκης.

ΥΜΝΟΛΟΓΙΑ

Ἀπολυτίκιο (Ἦχος γ΄)

Μέγαν εὕρατο, ἐν τοῖς κινδύνοις, σὲ ὑπέρμαχον, ἡ οἰκουμένη,
Ἀθλοφόρε τὰ ἔθνη τροπούμενον.
Ὡς οὖν Λυαίου καθεῖλες τὴν ἔπαρσιν, ἐν τῷ σταδίῳ θαρρύνας τὸν Νέστορα,
οὕτως Ἅγιε Μεγαλομάρτυς Δημήτριε, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἱκέτευε,
δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

Τὸ 1957-1962 ὁ συνθέτης Νίκος Ἀστρινίδης συνέθεσε πρὸς τιμὴν τοῦ Ἁγίου Δημητρίου ἕνα ὀρατόριο, στὸ τελευταῖο μέρος τοῦ ὁποίου περιλαμβάνεται τὸ ἀπολυτίκιό του. Ὅλες οἱ ἐκτελέσεις ἔχουν ἠχογραφηθεῖ καὶ εἶναι διαθέσιμες στὸ Διαδίκτυο.

Τὸ 2015 μιὰ διασκευασμένη ἐκδοχὴ τοῦ ἀπολυτίκιου συμπεριλήφθηκε στὸ CD της Σαβίνας Γιαννάτου καὶ τῶν Primavera en Salonico Songs of Thessaloniki ποὺ κυκλοφόρησε ἀπὸ τὴν ECM.

Χρῆστος Ι. Ἰστίκογλου
Ψυχίατρος

Ἔχει ὁ Θεός!

Ἔχει ὁ Θεός», ἔμαθε νά λέει ὁ λαός μας, ὅταν στήν πορεία τῆς ζωῆς συναντοῦσε δυσκολίες καί ἀδιέξοδα, ἤ ὅταν ἔβλεπε νά ἐξαντλοῦνται τά ἀνθρώπινα ὅρια, ὅσο βέβαια παρέμενε ζυμωμένος μέ τήν Ἑλληνορθόδοξη παράδοσή του. Τό ἔκανε καί τραγούδι τότε πού ἤξερε πῶς νά χαίρεται: «**Ἔχει ὁ Θεός καί θά βρεθεῖ μιά ἄσπρη μέρα, μέρα γαλανή καί γιορτινή, ὑπομονή!**» Ἴσως εἶναι τυχαῖο, ἀλλά τό τραγούδι αὐτό πού τραγούδησε ἡ Μαρινέλα σέ στίχους Πυθαγόρα, κυκλοφόρησε τό 1974, μιά χρονιά σημειολογική γιά τή σύγχρονη Ἑλληνική πραγματικότητα. Μέχρι τότε περίπου, ὁ Ἕλληνας ζοῦσε ζωή σχετικά στερημένη καί ἐπομένως ἤξερε νά ἐκτιμάει πράγματα πού σήμερα πλέον θεωροῦνται παρωχημένα.

Τελευταῖα ὅμως, ἐπειδή προφανῶς ἔχει ξεθωριάσει ἡ παρακαταθήκη τῶν παλαιοτέρων, ἀφοῦ καλοζωϊστήκαμε καί καλομάθαμε στίς ἀνέσεις, καί ἐπειδή προφανῶς αἰσθανόμαστε μεγάλη αὐτοπεποίθηση γιατί νοιώθουμε τή σιγουριά πού μᾶς δίνει ἡ πρόοδος τῆς ἐπιστήμης καί τῆς τεχνολογίας, ἡ ἀντίληψη αὐτή ἔχει ξεπερασθεῖ. Ὁ Θεός ἔχει ἐξαφανισθεῖ ἀπό τή ζωή μας, δέν ὑπάρχει.

«Νά τόν ἀφήσουμε τόν Θεό στή δουλειά Του» λένε πολλοί. Ἤ ἄν ἔλθει ἡ συζήτηση στήν ἀνάγκη νά ὑπάρξει Θεία παρέμβαση, κάποιοι λένε: «Τί νά πρωτοπρολάβει ὁ Θεός!», θά σᾶς ἔχει τύχει νά ἀκούσετε κάτι παρόμοιο. Ὑπάρχει καί ἐκεῖνο τό ὡραῖο «ὁ Θεούλης», πού συχνά ἀκούγεται τελευταῖα, μέ τό ὁποῖο κάποιοι ἀναφέρονται σέ ὅ,τι πιό ἱερό ὑπάρχει, δῆθεν ἀγαπητικά καί οἰκεῖα, ἀλλά μέ πρόθεση νά μειωθεῖ τό ἀνυπέρβλητο μέγεθος.

Πολύ φυσιολογικό! Ὅταν ὁ ἄνθρωπος δέν συναναστρέφεται τόν Θεό, ὅταν δέν νοιώθει τήν ἀνάγκη νά ἐπικοινωνεῖ μαζί Του, ὅταν δέν πιστεύει στίς δυνατότητές Του, πῶς νά κάνεις λόγο γι' Αὐτόν, καί πῶς νά μήν χλευάσει τό ἀπρόσιτο; Πῶς νά νοιώσει σεβασμό τοὐλάχιστον; Ξέχασε καί αὐτά πού τοῦ ἔμαθαν στό Σχολεῖο ὅτι, ὁ Θεός εἶναι πανταχοῦ παρών ὅτι, ὅλα τά μπορεῖ ὅτι, ὅλα Ἐκεῖνος τά κανονίζει. Καί πῶς νά μήν συμβαίνει ἔτσι ὅταν, ὁ ἔστω κατά δήλωση χριστιανός, ξέχασε τί λέει καί αὐτό τό Σύμβολο τῆς Πίστεώς του. Ἑπομένως τί περιμένουμε νά πεῖ ὁ σημερινός ἄνθρωπος ἀναφερόμενος στόν Θεό;

Νοιώθει δυνατός ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος, ἔχει μέσα πολλά, ἔχει τήν τεχνολογία, ἔχει τήν ἐπιστήμη πού προχώρησε πάρα πολύ, τελευταῖα μάλιστα σύγχρονοι φωστῆρες μᾶς λένε ὅτι σύντομα θά καταφέρουν νά μένουν οἱ ἄνθρωποι ἀθάνατοι! Τί θά πεῖ «Ἔχει ὁ Θεός»;

Ἐδῶ καί ἡ Ἐκκλησία ἀκόμη φάνηκε αὐτά τά τελευταῖα χρόνια νά παραθεωρεῖ τή διδασκαλία της, πού διαδηλώνει ὅτι, πέρα ἀπό τά ὅρια τῆς λογικῆς ἀρχινάει ἡ πίστη, καί ὑποκλήθηκε καί αὐτή στήν ἐπιστήμη! Τί περιμένουμε λοιπόν, νά κάνει ὁ ἁπλός ἄνθρωπος.

Γιά τόν σημερινό ἄνθρωπο ὁ Θεός μπορεῖ καί νά μήν ὑπάρχει, ἴσως καί νά πέθανε! Ἡ θεωρία περί τοῦ θανάτου τοῦ Θεοῦ τοῦ Νίτσε μᾶλλον ἔχει πολλούς θαυμαστές στίς μέρες μας καί ἄς μήν τήν ἔχουμε διαβάσει οἱ περισσότεροι. Τήν ἀποδεχόμαστε βιωματικά. Δέν μᾶς χρειάζεται ὁ Θεός, δέν ἔχουμε χῶρο γιά Ἐκεῖνον στή ζωή μας. Ὁ ὑλισμός θριαμβεύει στίς ἡμέρες μας.

Τί θά λέγαμε ὅμως ἄν εἴχαμε τό παιδί μας στό χειρουργεῖο καί ἔβγαινε ὁ χειρουργός στόν θάλαμο ἀναμονῆς γιά νά μᾶς πεῖ πώς, ἐνῷ ἔκανε ὅτι μποροῦσε, δέν εἶναι βέβαιος ὅτι τό παιδί μας θά ἐπιβιώσει; Τότε σίγουρα θά θέλαμε νά «ἔχει ὁ Θεός!» Ἐλᾶτε ὅμως πού δέν θέλουμε νά βάλουμε τόν ἑαυτό μας σέ τέτοια θέση. Βλέπετε ἡ ζωή τρέχει γοργά καί δέν ἔχουμε χρόνο γιά τέτοιες σκέψεις. Ἄν σκεφτόμασταν ἔτσι ὁ κόσμος θά ἦταν μᾶλλον πολύ καλύτερος.

Ὅμως δέν ταιριάζει στό προφίλ τοῦ μοντέρνου ἀνθρώπου ἡ στενή ἐπαφή μέ τά θρησκευτικά πράγματα γιατί ἡ ἐνασχόληση μέ αὐτά ἔχει ταυτιστεῖ μέ ἐκεῖνο πού ὁ λαός ὀνομάζει θρησκοληψία. Ὁ σημερινός ἄνθρωπος δέν ἱκανοποιεῖται ἀπό μεταφυσικές ἀντιλήψεις, θέλει ἀποδείξεις, θέλει νά ἔχει ὁ ἴδιος βιώματα, θέλει πράγματα ἁπτά. Ἀφῆστε πού ἐπειδή ἔχει κατά κανόνα πάψει νά μοιράζεται, θέλει ὁ Θεός νά ἀσχολεῖται μόνο μαζί του, νά τόν βολεύει, νά τοῦ κάνει τά θελήματα, νά τόν ἐξυπηρετεῖ γενικά. Τότε εἶναι καλός ὁ Θεός. Καί ἐπειδή Αὐτός δέν εἶναι πάντα ἐκεῖ πού Τόν χρειαζόμαστε, ἐπειδή δέν ἱκανοποιεῖ ὅλα ὅσα ζητᾶμε, θεωρήσαμε ὅτι μᾶλλον δέν προλαβαίνει, ἄν ὑπάρχει κἄν. Ἄν νομίζετε πώς δέν συμβαίνει ἔτσι, ψάξτε τό λίγο καί θά καταλάβετε. Φθάνει νά κοιτάξετε στόν περίγυρό σας. Οἱ περισσότεροι ἀπό ἐμᾶς εἴμαστε ἀπογοητευμένοι ἀπό τή σχέση μας μέ τόν Θεό γιατί Τόν θέλουμε μόνο δικό μας, θέλουμε νά φροντίζει μόνο γιά ἐμᾶς καί γιά τίς ἐπιδιώξεις μας.

Ἄν πιστεύαμε ὅτι, ὁ Θεός ὑπάρχει καί ὅτι, ὅλα τά μπορεῖ ὅτι, ὄντως ἀσχολεῖται καί ἐνδιαφέρεται γιά τόν καθέναν ἀπό ἐμᾶς, ὄχι μόνο θά τόν ἀποδεχόμασταν, ὄχι μόνο θά Τόν πιστεύαμε ἀλλά καί θά Τοῦ μιλάγαμε κάθε στιγμή ἤ θά ψάχναμε νά Τόν βροῦμε, νά Τόν συναντήσουμε γιά νά

Τοῦ ποῦμε τόν πόνο μας ἤ καί τά παράπονά μας ἀκόμη. Μιά Κυριακή μᾶς παραγγέλει νά πᾶμε νά ἐπικοινωνήσουμε μαζί Του καί πάλι δέν προλαβαίνουμε, δέν ἔχουμε χρόνο, ἔχουμε ἄλλες δουλειές. Περνᾶμε ἔξω ἀπό τίς Ἐκκλησιές καί ἀδιαφοροῦμε, οὔτε κάνουμε τόν κόπο νά μποῦμε μέσα, ἔστω νά Τοῦ μιλήσουμε μιά στιγμή. Βέβαια οὔτε λόγος νά Τόν εὐχαριστήσουμε καί μόνο πού ξημερώνει τήν κάθε μέρα γιά τόν καθένα μας, πού ὅσο καί νά φαντάζει ἁπλό δέν εἶναι καθόλου δεδομένο.

Ἔχετε ἀκούσει ἐκεῖνο τό ὡραῖο πού λέει ὅτι ὁ Ἕλληνας νοιώθει τόσο κοντά στόν Θεό του πού, παρ' ὅτι θεωρεῖται τό πλέον ἐπίσημο πρόσωπο, Τοῦ μιλάει στόν ἐνικό! Δέν Τοῦ μιλάει τηρῶντας τούς τύπους, Τοῦ ἀπευθύνεται μέ τόση οἰκειότητα πού κάποιες φορές Τόν πιέζει κιόλας! Καί Τοῦ μιλάει καί ὄρθιος, δέν χρειάζεται νά σκύψει, οὔτε νά γονατίσει, οὔτε νά ὑποκλιθεῖ ὅπως γίνεται μέ τούς ἐπίγειους βασιλεῖς.

Αὐτό εἶναι τό μεγαλεῖο πού κληρονομήσαμε ἀπό τούς προγόνους μας,

ἡ οἰκειότητα μέ τόν Θεό μας, ἡ ἄνεση νά Τοῦ ἀπευθυνόμαστε κάθε στιγμή, ὅποτε τό θελήσουμε, παρ' ὅτι μπορεῖ νά νοιώθουμε πώς δέν εἴμαστε ἄξιοι. Αὐτό τό θάρρος εἶναι πού δηλώνει τήν πίστη μας. Γιατί λοιπόν δέν τοῦ δίνουμε λίγο χῶρο; Νά ἔχει κι Αὐτός λόγο στή ζωή μας, πού στό κάτω-κάτω Αὐτός μᾶς τή δίνει;

Ἀλλά ἐμεῖς σήμερα δέν συγκινούμαστε ἀπό τέτοια «φθηνά» ἐπιχειρή-

ματα. Ἐμεῖς κοιτᾶμε μπροστά, ἔχουμε προχωρημένες ἀντιλήψεις. Ποῦ καιρός γιά ἐπικοινωνία μέ τόν Θεό.

Μοῦ θύμισε ὁ φίλος μου ὁ Γιάννης αὐτές τίς ἡμέρες, πού βιώσαμε τήν μεγάλη συμφορά στή Θεσσαλική γῆ, ὅτι στήν πατρίδα του τήν Σάμο, στόν τελευταῖο σεισμό γκεμίστηκαν ἤ ἔπαθαν ζημιές, 64 ἐκκλησίες! Καί μοῦ

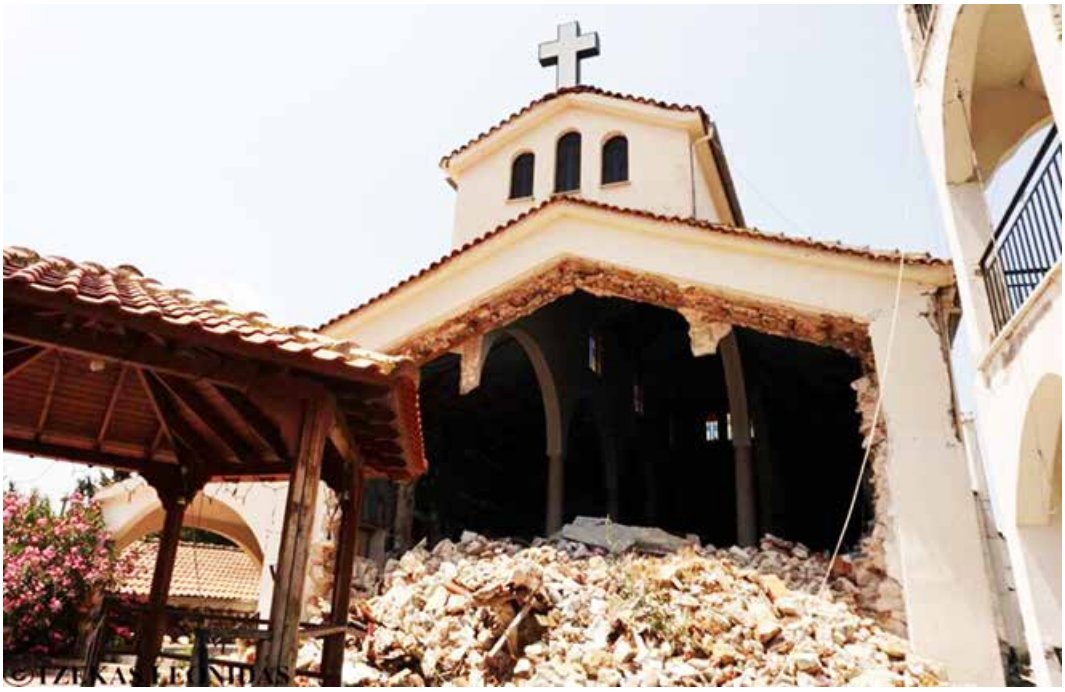

εἶπε χαρακτηριστικά, δίνοντας τόν λόγο στόν Θεό μας: «***Δέν ἔρχεστε στίς ἐκκλησιές. Τίς γκρεμίζω***»! «**Τρεῖς-τέσσερις ἐκκλησιάζονται στά χωριά μας**», μοῦ εἶπε, «**τί περιμέναμε; Καί τώρα πού δέν ὑπάρχουν ἐκκλησιές κάνουν τούς γάμους σέ κάτι ἐξωκκλήσια**».

Ἔτσι ἔχουν τά πράγματα, ἄς μήν γελιόμαστε.

Ἀλλά ἐλᾶτε πού ὅσο καί νά θέλουμε νά ἀπομακρυνθοῦμε Ἐκεῖνος δέν μᾶς ἀφήνει. Διαρκῶς μᾶς θυμίζει πόσο μικροί εἴμαστε καί πόσο ρευστή καί εὔθραστη εἶναι ἡ ζωή μας. Τώρα πού καί ἄλλος πόλεμος ξέσπασε στή γετονιά μας καί μάλιστα φαίνεται ὅτι δέν θά εἶναι καί τόσο ἁπλός σάν ὑπόθεση, τώρα πού φαίνεται νά σκοτεινιάζει ὁ ὁρίζοντας ξανά, τώρα εἶναι πού μποροῦμε νά ἀλλάξουμε στάση ζωῆς, τώρα εἶναι πού μπορεῖ νά ἐπιτρέψουμε σέ Ἐκεῖνον πού συνέχει τά σύμπαντα, νά μᾶς βοήθησει ὅποτε Αὐτός θελήσει.

Ἄς βάλουμε ἀρχή, ἄς προλάβουμε πρίν ποῦμε τό Κύριε Ἐλέησον ἄς λέμε «Ἔχει ὁ Θεός»!

Δημήτρης Κοσκινιώτης

Τί γίνεται ὅταν κλαπεῖ ἢ βανδαλιστεῖ τσάντα μαθητή παραμένουσα στὸ σχολεῖο ὑπαιτιότητι τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας;

(Σ' ἕνα κράτος ὅπου τίποτα δὲν δουλεύει.)

Ὅταν ἄρχισε ὁ υἱός μου νὰ φοιτᾶ στὸ δημοτικὸ σχολεῖο ἦρθε στὸ e-mail μου ἕνα ἐνημερωτικὸ σημείωμα ἀπὸ τὴ Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Ἐκπαίδευσης Ἀνατολικῆς Ἀττικῆς στὸ ὁποῖο ἔλεγε ὅτι: «***Ἀγαπητοὶ γονεῖς, Σᾶς ἐνημερώνουμε πὼς σύμφωνα μὲ τὴν (217785/Δ1/31-12-2018 ΥΑ , ΦΕΚ 6014 Β' & ἡ μὲ ἀρ. πρωτ. Φ.7/16592/Δ1/4-2-2019) ἐγκύκλιο τοῦ ΥΠΑΙΘ, ἡ τσάντα τῶν μαθητῶν, - τριῶν, θὰ παραμένει στὸ Σχολεῖο, δύο (2) φορὲς τὸν μῆνα στὶς ἑξῆς ἡμερομηνίες...***».

Ἀνατρέχοντας στὸ ἐν λόγῳ ΦΕΚ μὲ τίτλο: «Ὑπουργικὴ Ἀπόφαση Ἀριθμ. 217785/Δ1/2018 ΦΕΚ 6014/Β/31-12-2018 Παραμονὴ τῶν διδακτικῶν βιβλίων στὸ σχολεῖο γιὰ τοὐλάχιστον δύο (2) Σαββατοκύριακα τὸ μῆνα» διάβασα τὰ ἑξῆς: «***Μὲ ἀπόφαση τοῦ συλλόγου διδασκόντων καθορίζονται τοὐλάχιστον δύο (2) σαββατοκύριακα γιὰ κάθε μῆνα τοῦ διδακτικοῦ ἔτους, κατὰ τὰ ὁποῖα τὰ βιβλία τῶν μαθητῶν παραμένουν στὸ σχολεῖο. Οἱ διδάσκοντες ἐκπαιδευτικοὶ δὲν ἀναθέτουν ἐργασίες ἤ/καὶ γραπτὲς δοκιμασίες γιὰ τὴ Δευτέρα μετὰ τὰ σαββατοκύριακα αὐτά, διαμορφώνοντας ἀνάλογα τὸ πρόγραμμα τῆς τάξης τους. Ὁ Διευθυντής/τρια τοῦ Σχολείου ἐνημερώνει ἐγγράφως τοὺς γονεῖς τῶν μαθητῶν τοῦ σχολείου σχετικὰ μὲ τὴν ἀπόφαση τοῦ συλλόγου διδασκόντων καὶ ἀναρτᾶ ἀνακοίνωση γιὰ τὸ περιεχόμενο τῆς ἐν λόγῳ ἀπόφασης. Ἡ ἴδια ἀνακοίνωση ἀναρτᾶται καὶ στὴν ἱστοσελίδα τοῦ σχολείου. Ὁ Διευθυντὴς τοῦ σχολείου καὶ ὁ σύλλογος διδασκόντων μεριμνοῦν γιὰ τὴν ὀρθὴ ἐφαρμογὴ τῆς ἀπόφασης. Θέματα ποὺ ἀφοροῦν τὴν ἐφαρμογὴ τῆς ἀνωτέρω Ὑπουργικῆς Ἀπόφασης μποροῦν νὰ ρυθμίζονται μὲ ἐγκυκλίους τοῦ ΥΠ.Π.Ε.Θ. Ἡ ἀπόφαση αὐτὴ νὰ δημοσιευθεῖ στὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως. Μαρούσι, 18 Δεκεμβρίου 2018***».

Μὲ νεότερο ΦΕΚ 56/Β/21-1-2019 ὁ τίτλος τοῦ ΦΕΚ ἀντὶ γιὰ «***σχολεῖο***» ἀντικαταστάθηκε μὲ τὸν τίτλο «***Δημοτικὸ Σχολεῖο***». Ἄρα τὸ ΦΕΚ 6014/Β/31-12-2018

ἀναφερόταν μόνο στὰ δημοτικὰ σχολεῖα τῆς χώρας.

Στίς 20/02/2023 στή φόρμα ἐπικοινωνίας τῆς ἱστοσελίδας τῆς Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Ἐκπαίδευσης Ἀνατολικῆς Ἀττικῆς (στό ἑξῆς Διεύθυνση Π.Ε.Α. Ἀττικῆς) ἔστειλα ἕνα αἴτημα ὅπου ζητοῦσα νά μοῦ δοθοῦν ἐξηγήσεις ἄν τό Ὑπουργεῖο Παιδείας θά μέ ἀποζημίωνε ἄν ἔκλεβαν ἤ πάθαινε ζημιές ἀπό τυχόν βανδαλισμούς τοῦ σχολείου ἀπό ἀγνώστους, ἤ τσάντα τοῦ παιδιοῦ μου, τίς ἡμέρες πού αὐτή παρέμενε στό σχολεῖο.

Μετά ἀπό δέκα μέρες καί ἀφοῦ δέν μοῦ εἶχαν ἀπαντήσει, ἐπικοινώνησα τηλεφωνικά μέ τή συγκεκριμένη Διεύθυνση καί μοῦ ἀπάντησαν, ἄκου-

σον, ἄκουσον, ὅτι ἡ Διεύθυνση Π. Ε. Α. Ἀττικῆς δέν ἀπαντᾶ σέ ἐρωτήματα πολιτῶν καί ἀπευθυνθεῖτε κατ' εὐθεῖαν στό Ὑπουργεῖο Παιδείας. Τότε γιατί ὑπάρχουν αὐτές οἱ κατά τόπους Διευθύνσεις σέ ὅλη τήν Ἑλλάδα; Ποιός ὁ ρόλος τους; Μετά ἀπό δύο ἡμέρες ἔστειλαν τό αἴτημά μου, κοινοποιῶντας το καί στό e-mail μου, στή διευθύντρια τοῦ σχολείου τοῦ παιδιοῦ μου: «**Σᾶς διαβιβάζουμε τήν ἀνωτέρω ἀναφορά γονέα μαθητῆ τοῦ ... Δημοτικοῦ Σχολείου ... καί παρακαλοῦμε γιά ἐνέργειες ἁρμοδιότητάς σας ὡς πρός τά διαλαμβανόμενα καί συνεργασία σας μέ τόν γονέα, προκειμένου γιά τήν ἐνημέρωση ἐπί θεμάτων λειτουργίας τῆς σχολικῆς μονάδας**» Τό συγκεκριμένο ἔγγραφο εἶχε τήν ψηφιακή ὑπογραφή τοῦ διευθυντῆ τῆς Πρωτοβάθμιας Ἐκπαίδευσης Ἀνατολικῆς Ἀττικῆς. Ζητοῦσαν δηλαδή ἀπό

μία διευθύντρια ἑνός τοπικοῦ σχολείου νά πάρει ἀπόφαση, ἀντί τῆς Διεύθυνσης Π.Ε.Α. Ἀττικῆς, γιά ὅλα τά σχολεῖα τῆς Ἀνατολικῆς Ἀττικῆς. Ἡ διευθύντρια εἶχε τήν καλοσύνη καί ἐπικοινώνησε μαζί μου τηλεφωνικά καί βεβαίως μοῦ ἀνέφερε ὅτι ἡ ἴδια δέν ἦταν ἁρμόδια νά λάβει τέτοια ἀπόφαση γιά κάτι τό ὁποῖο θά ἦταν ἕνα τετελεσμένο νομικό γεγονός, ὄχι μόνο γιά τήν Ἀνατολική Ἀττική, ἀλλά καί γιά ὅλα τά σχολεῖα τῆς χώρας μας. Ἐννοεῖται καί συμφώνησα ἀπόλυτα μαζί της. Δέ δημοσίευσε, τό συγκεκριμένο ΦΕΚ, μία διευθύντρια ἑνός τοπικοῦ δημοτικοῦ σχολείου ἀλλά ἕνα Ὑπουργεῖο Παιδείας.

Ἀφοῦ λοιπόν ἡ Διεύθυνση Π.Ε.Α. Ἀττικῆς δέν ἀπαντοῦσε στά ἐρωτήματα τῶν πολιτῶν ἀποφάσισα νά στείλω, στίς 03/03/2023, τό ἴδιο ἐρώτημα, στό Ὑπουργεῖο Παιδείας μέ ἀριθμό Πρωτοκόλλου: 24491. Στίς 10/04/2023, ἀφοῦ τούς ξαναενόχλησα ἐπειδή δέν εἶχα λάβει ἀπάντηση, ἔλαβα τό ἑξῆς ἀπογοητευτικό e-mail: «Κύριε Νικολόπουλε, Θά θέλαμε νά σᾶς ἐνημερώσουμε ὅτι τό μέ ἀρ. 24491/3-3-23 ἔγγραφό σας σχετικά μέ τήν παραμονή τῶν διδακτικῶν βιβλίων στό σχολεῖο ἔχει διαβιβαστεί μέ τό μέ ἀρ. πρωτ. Φ.7/ΦΜ/24491/26243/Δ1/8-3-23 ἔγγραφο τῆς Ὑπηρεσίας μας στήν ἁρμόδια Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Ἐκπαίδευσης Ἀνατολικῆς Ἀττικῆς καί ταυτόχρονα σᾶς ἔχει κοινοποιηθεῖ μέ ἠλεκτρονικό ταχυδρομεῖο. Πάρα ταῦτα, γιά τήν δική σας ἐξυπηρέτηση, σᾶς ἐπαναπροωθῶ τό ἀνωτέρῳ ἔγγραφό μας. Γιά ὁποιαδήποτε ἐπιπλέον πληροφορία, μπορεῖτε νά ἀπευθύνεστε στή Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Ἐκπαίδευσης Ἀνατολικῆς Ἀττικῆς, στήν ὁποία ὑπάγεται τό σχολεῖο ὅπου φοιτᾶ τό παιδί σας. Μέ ἐκτίμηση ... Δ/νσή Σπουδῶν, Προγραμμάτων & Ὀργάνωσης Π.Ε. Τμῆμα Β'.». Δηλαδή τό Ὑπουργεῖο Παιδείας προώθησε τό αἴτημά μου στή Διεύθυνση Π.Ε.Α. Ἀττικῆς γιά νά μοῦ ἀπαντήσει. Ἀλλά ἤδη ἡ Διεύθυνση Π.Ε.Α. Ἀττικῆς μοῦ εἶχε πεῖ ὅτι δέν ἀπαντᾶνε στά ἐρωτήματα τῶν πολιτῶν, τό ὁποῖο καί τό εἶχα ἀναφέρει στό Ὑπουργεῖο. Τελικά, αὐτό τό ἁπλό αἴτημα δέν ἀπαντήθηκε ποτέ. **Τόσες ὧρες γιά νά συνταχθοῦν καί νά σταλοῦν ἀπό ὅλους τούς δημόσιους φορεῖς τόσα e-mail γιά ἕνα ἁπλό αἴτημα ἀλλά τό ἀποτέλεσμα μηδέν**. Κανένας δέν δεχόταν νά ἀπαντήσει σέ ἕνα ἁπλό αἴτημα πολίτη. Ἀφαντη ἡ Διεύθυνση Π.Ε.Α. Ἀττικῆς, ἄφαντο καί τό Ὑπουργεῖο Παιδείας. Ἀπό αὐτό τό Ὑπουργεῖο Παιδείας περιμένουμε νά λάβουν σωστή καί ὑπεύθυνη Παιδεία τά παιδιά μας, ὅταν τό ἴδιο βρίσκεται ἀκόμη σέ μία ἀνώριμη προνηπιακή κατάσταση;

Χρῆστος Νικολόπουλος
Δρ. Θεολογίας - Βυζαντινολόγος

«ΣΦΗΚΕΣ»

Ἡ παρουσίαση θεατρικῶν ἔργων μᾶς δίνει τήν εὐκαιρία νά καταδυθοῦμε στά κείμενά τους, νά ἀνασύρουμε μαργαριτάρια καί νά τά προσφέρουμε στούς ἀναγνῶστες τῆς **ΕΝΟΡΙΑΚΗΣ ΕΥΛΟΓΙΑΣ** μέ τά σχόλιά μας. Γράφοντας «μαργαριτάρια», δέν ἐννοοῦμε μόνον ἐνέργειες καί ρήσεις ἀξιολογικά ὀρθές καί ἐποικοδομητικές σύμφωνα μέ τήν Πίστη μας, τήν Ἀποκεκαλυμμένη Ἀλήθεια. Ἐννοοῦμε καί λόγους καί ἐνέργειες προσώπων τῶν θεατρικῶν ἔργων ἀξιολογικά ἀρνητικές πού ἐπισημαίνουν τίς συνέπειες τῶν ἐσφαλμένων ἐπιλογῶν μας. Τό θέατρο, καί ὄχι μόνον, πειστικά ἀναπαριστάνει (μίμησις πράξεως κατά τόν Ἀριστοτέλη) φάσεις τῆς ἀτομικῆς καί συλλογικῆς ζωῆς μέ θετικά καί ἀρνητικά στοιχεῖα. Λόγοι καί ἐνέργειες φέρουν στήν ἐπιφάνεια, προσφέροντας στήν παρατήρηση καί μελέτη μας, ψυχικές καταστάσεις, συναισθήματα, ἐπιθυμίες, ἰδέες, κριτήρια, ἀντιλήψεις, προθέσεις, κίνητρα, ἐπιδιώξεις, φιλοδοξίες.

Ἡ κωμωδία αὐτή τοῦ Ἀριστοφάνη (448-380 π.Χ.) παρουσιάσθηκε ἀπό τό ΕΘΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ στό ἀρχαῖο θέατρο τῆς Ἐπιδαύρου στίς 14 καί 15 Ἰουλίου 2023 καί σέ διάφορα μέρη τῆς πατρίδας μας.

Ἡ κωμωδία διδάχθηκε στήν Ἀθήνα τό 422 π.Χ. Ἀπό τούς ἀρχαίους «γραμματικούς» παραθέτουμε μετάφραση μιᾶς ἀπό τίς σωζόμενες δύο «ὑποθέσεις» τοῦ ἔργου.

«Ὁ Φιλοκλέωνας ὁ Ἀθηναῖος πού ἦταν φιλόδικος ἀπό τή φύση του, σύχναζε συνεχῶς στά δικαστήρια. Ὁ Βδελυκλέωνας, ὁ γιός του, ἐπειδή στενοχωριόταν γι᾽ αὐτή τή μανία του καί προσπαθοῦσε νά τοῦ τή σταματήσει, τόν ἔκλεισε μέσα στό σπίτι, τό τριγύρισε μέ δίχτυα καί τόν φύλαγε νύχτα καί μέρα. Ἐκεῖνος, ἐπειδή δέν τόν ἄφηναν νά βγεῖ ἔξω φώναζε. Οἱ συνδικαστές του μεταμορφώθηκαν σέ σφῆκες καί πήγαν στό σπίτι, ἐπειδή ἤθελαν μ᾽ αὐτό τό τέχνασμα νά πάρουν τόν συνδικαστή τους. Ἀπ᾽ αὐτούς ἔχει ἀποτελεσθεῖ ὁ χορός καί ἔχει πάρει τόν τίτλο του τό δραματικό ἔργο. Ὅμως τίποτε δέν κατόρθωναν οὔτε κι αὐτοί. Καθώς τό παλικάρι παραξενευόταν γιά ποιό λόγο ὁ πατέρας του τόσο ἔχει ἐπηρεαστεῖ ἀπό τήν κατάσταση τοῦ γέροντος εἶπε ὅτι ἡ ὑπόθεση εἶναι σοβαρή καί ὅτι τό νά δικάζεις εἶναι ἐξουσία σχεδόν. Ὁ γιός προσπαθοῦσε νά βγάλει τίς δυσκολίες τῆς ὑπόθεσης συμβουλεύοντας τό γέροντα. Ὁ γέροντας ὅμως δέν ἔδιωχνε τό πάθος του μέ κανένα τρόπο,

δέν ἔβαζε μυαλό ὡστόσο ὁ νέος ἀναγκάζεται νά τόν ἀφήσει νά τοῦ ἀρέσουν οἱ δίκες καί τοῦ στήνει δικαστήριο στό σπίτι καί ὁ γέροντας δικάζει πρόσωπα τοῦ σπιτιοῦ. Δύο σκυλιά ὁδηγοῦνται σ᾽ αὐτόν γιά νά δικασθεῖ ἡ ὑπόθεσή τους. Καί ἐνῶ σκόπευε συνεχῶς νά ψηφίσει ἐναντίον τοῦ κατηγορούμενου, ξεγελιέται καί χωρίς νά τό θέλει ρίχνει ἀθωωτική ψῆφο.

Περιέχει καί κάποια δικαιολογία τοῦ χοροῦ ἀπό τό ποιητικό πρόσωπο ὅτι δηλαδή εἶναι οἱ ἄνθρωποι τοῦ χοροῦ ὅμοιοι μέ σφῆκες καί ἀπό αὐτούς παίρνει τό ὄνομά του τό ἔργο. Αὐτοί ὅταν ἦσαν νέοι, δίκαζαν μέ αὐστηρότητα κι᾽ ὅταν ἔγιναν γέροντες κεντρίζουν μέ τά κεντριά τους. Στό τέλος τοῦ ἔργου ὁ γέροντας προσκαλεῖται σέ δεῖπνο καί τό ρίχνει στίς προσβολές καί γιά προσβολή τόν κατηγορεῖ ἡ πωλήτρια ψωμιοῦ. Ὁ γέροντας ὅμως τό ρίχνει

στή μουσική καί στό χορό καί δίνει εὔθυμη διάθεση στό ἔργο.

Αὐτό τό ἔργο τό ἔχει συνθέσει ὄχι ἀπό ὑπόθεση πού κάνει, ἀλλά σάν νά ἔγινε. Διότι τό σύνολο ἔχει πλαστεῖ. Κατηγορεῖ τούς Ἀθηναίους φιλόδικους καί προσπαθεῖ νά συμβουλέψει τό λαό νά ἀποφεύγει τίς δίκες καί γιά τό λόγο αὐτό βέβαια παρουσιάζει τούς δικαστές μέ σφῆκες πού ἔχουν κεντριά καί κεντρίζουν. Καί τό ἔχει συνθέσει μέ χαριτωμένο τρόπο.

Παρουσιάσθηκε ὅταν ἐπώνυμος ἄρχοντας ἦταν ὁ Ἀμεινίας, μέ τό ὄνομα τοῦ Φιλωνίδη κατά τήν 89η Ὀλυμπιάδα. Ἦρθε δεύτερος στά Λήναια. Ἦταν πρῶτος νικητής ὁ Φιλωνίδης μέ τόν «Προάγωνα» καί τρίτος ὁ Λεύκωνας μέ τούς «Πρέσβεις» (στούς Δραματικούς Ἀγῶνες).

Ἐκτός ἀπό τά δύο πρόσωπα πού ἔχουμε ἀναφέρει, τόν γέροντα Φιλοκλέωνα τόν φιλόδικο, τόν γιό του Βδελυκλέωνα – μέλη τοῦ Χοροῦ δέν ἀναφέρονται ὀνομαστικά, ἔχουμε τούς δούλους τοῦ Φιλοκλέωνα Σωσία καί Ξανθία, μιά Αὐλητρίδα, μιά Πωλήτρια ψωμιοῦ, Ἀνώνυμο κατήγορο καί ἕναν Παίδα.

Στόν στίχο 61 σέ συνομιλία ἀνάμεσα στούς δούλους τοῦ Φιλοκλέωνα ἔχουμε «καρφί» τοῦ Ἀριστοφάνη ἐναντίον τοῦ τραγικοῦ ποιητῆ Εὐριπίδη: «***οὔτε Εὐριπίδη πάλι νά λέει τίς πρόστυχες κουβέντες του***».

Αὐτά πού μᾶς λέει ὁ «γραμματικός» γιά τήν φιλοδικία τοῦ Φιλοκλέωνα διατυπώνει ὁ δοῦλος του Ξανθίας σέ συνομιλία του μέ τό Σωσία: «*Οἱ δίκες*

τοῦ ἀρέσουν ὅσο δέν ἀρέσουν σέ κανέναν ἄλλον ἄνθρωπο» (στίχος 88). Πολύ σωστά τό πάθος τῆς φιλοδικίας χαρακτηρίζεται «ἀρρώστια». Ἀλλά δέν εἶναι ἀρρώστια μόνον ἑνός ἤ περισσοτέρων ἀνθρώπων. **Γιά τόν Ἀριστοφάνη εἶναι κοινωνική πληγή**. Γι᾽ αὐτό γράφει τίς «**Σφῆκες**».

Στήν συνομιλία του μέ τόν Σωσία ὁ Ξανθίας μιλᾶ καί γιά τήν στενοχώρια τοῦ Βδελυκλέωνα γιά τό πάθος τοῦ πατέρα του.Ἔφθασε νά τόν κοιμίσει στό ναό τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐλπίζοντας νά θεραπευθεῖ. «Ὅμως αὐτός πρωί πρωί παρουσιάσθηκε στήν κιγκλιδωτή αὐλή τοῦ Δικαστηρίου» (στίχος 124).

Φιλοκλέωνας στόν γιό του Βδελυκλέωνα (στίχοι 508-511): «Δικαιολογημένα, μά τόν Δία γιατί ἐγώ οὔτε καί τοῦ πουλιοῦ τό γάλα θά προτιμοῦσα ἀντί γιά τή ζωή πού τώρα σύ νά μοῦ στερήσεις προσπαθεῖς δέ μοῦ ἀρέσουν τά πλατύψαρα οὔτε τά χέλια, ἀλλά μέ περισσότερη εὐχαρίστηση θά ἔτρωγα μέσα σέ μιά πιατέλα μιά μικρή δικούλα μέ σάλτσα».

Στήν ἴδια συνομιλία ὁ Φιλοκλέωνας (στίχοι 548-550): «Καί βέβαια ἀμέσως ἀπό τήν ἀρχή τοῦ λόγου μου θά ἀποδείξω ὅτι ἡ ἐξουσία μας δέν εἶναι κατώτερη ἀπό καμία ἐξουσία. Γιατί τί εἶναι πιό καλότυχο καί ἀξιοζήλευτο ἀπό τό νά εἶσαι δικαστής…».

Στή συνέχεια ὁ Φιλοκλέωνας ἐκθέτει περιπτώσεις δικῶν κλοπή δημόσιου χρήματος, καταχρήσεις διαχειρίσεως «ὅταν σ᾽ ἐκστρατεία ἀγόραζες τρόφιμα γιά τό στρατό» - ἄγνωστες ἐπιδόσεις διαχειριστῶν στή σύγχρονη Ἑλλάδα (βλ. κείμενα «ΜΑ, ΠΩΣ ΕΠΤΩΧΕΥΣΑΜΕ;» στό περιοδικό ΕΝΟΡΙΑΚΗ ΕΥΛΟΓΙΑ τεύχη 150, 153, καί 154-155). Περιγράφει ἐπίσης τήν συμπεριφορά κατηγορουμένων, ἐκθέτουν προβλήματα καί στενοχώριες τους, ἄλλοι παραμύθια ἀπό τόν Αἴσωπο (στίχοι 562-565), «*ἄλλοι ἀστεῖα λέν γιά νά γελάσω καί νά σβήσω τό θυμό μου*» (στίχος 567). Ἐρωτᾶ τόν γιό του (στίχος 575): «*Λοιπόν δέν εἶναι μεγάλη αὐτή ἡ ἐξουσία μας καί τοῦ πλούτου περιφρόνηση;*»

Ὁ Φιλοκλέωνας στόν γιό του (στίχοι 590, 591): «Ὅταν ἡ βουλή τῶν πεντακοσίων καί ἡ συνέλευση δυσκολεύονται νά κρίνουν σοβαρή ὑπόθεση, παραδίδουν στούς δικαστές τούς ἄδικους». Ἀντιλαμβανόμαστε ὅτι μέ αὐτές τίς φαιδρές καυχήσεις ὁ Ἀριστοφάνης ἐπεδίωκε νά προκαλέσει θυμηδία στούς θεατές τῆς παραστάσεως.

Ὅπως εἴδαμε ἡ κωμωδία γράφτηκε τό 422 π.Χ. κατά τήν διάρκεια τοῦ Πελοποννησιακοῦ Πολέμου (431-404 π.Χ.). Ὁ Βδελυκλέωνας πιέζει τόν πατέρα του νά φορέσει «καταραμένες παντόφλες» λακωνικές, προερχόμενες ἀπό ἀνθρώπους ἐχθρούς καί «μ᾽ ἀντριοσύνη πάτησε τή χώρα τή λακωνική» (στίχοι 1161, 1162).

Φιλοκλέωνας: «*Λοιπόν πολλές πόλεις τῶν Μήδων κυριεύοντας γίναμε ἀφορμή κυρίως νά κουβαλοῦν φόρους ἐδῶ, πού κλέβουν οἱ νεότεροι*» (στίχοι 1099-1101). «Ὅμως ὑπάρχουν ἀνάμεσά μας καί κηφῆνες πού τό ἔχουν στρώ-

σει χωρίς κεντρί νά ἔχουν πού περιμένοντας τόν κόπο γιά ὅσα φέρνουμε κατατρώγουν χωρίς διόλου νά ταλαιπωροῦνται» (στίχοι 1114-1116). «*Ὑπάρχουν καί ἐκεῖνοι πού ἀποφεύγουν τή στράτευση. Γιά τίς σφῆκες αὐτό εἶναι τό πιό δυσάρεστο*» (στίχος 1117).

Ὁ Χορός (στίχος 725): «Ἀλήθεια ἦταν σοφός ὅποιος ἔλεγε: προτοῦ ἀκούσεις καί τίς δύο πλευρές, δέν μπορεῖς νά βγάλεις ἀπόφαση». Ἀξίωμα πού δέν περιορίζεται στίς δίκες. Ὁ Βδελυκλέωνας τό ὑπενθυμίζει στόν πατέρα του φιλόδικο Φιλοκλέωνα (στίχοι 919, 920): «*Γιά ὄνομα τῶν θεῶν, πατέρα, μή βγάλεις καταδικαστική ἀπόφαση πρίν ἀκούσεις καί τίς δύο πλευρές*».

Ὅπως στίς σύγχρονες Ἐπιθεωρήσεις καί στήν κωμωδία αὐτή τοῦ Ἀριστοφάνη ἀναφέρονται ὀνόματα συμπολιτῶν του. Ἀριθμοῦμε πενήντα τέσσαρα. Ὁ μεταφραστής τοῦ ἔργου Θεόδωρος Μαυρόπουλος προσφέρει πληροφορίες γι᾽ αὐτούς. Δέν τίς ἐκθέτουμε ὅλες. Ὁ Κλέωνας ἦταν ὁ μισητός στόν Ἀριστοφάνη δημαγωγός ἄρχοντας τῆς Ἀθήνας. Τό ὄνομά του ἀναφέρεται ἕξη φορές. Ὁ Ἀμυνίας ἰσχυρίζεται ὅτι ἔχει πάθος μέ τά ζάρια. «Ὁ Φιλόξενος βέβαια εἶναι ἄνθρωπος κίναιδος» (στίχος 84). «Τότε ὁ Ἀλκιβιάδης τραυλίζοντας γύρισε καί μοῦ εἶπε: Θαλεῖς ὁ Θέαλος κόλακα κεφάλι ἔχει» (στίχοι 43-45).

Ὁ Κλεώνυμος ἦταν κάποιος Ἀθηναῖος «ρίψασπις», εἶχε πετάξει φεύγοντας ἀπό τήν μάχη τήν ἀσπίδα του. Ὁ Ἀριστοφάνης τόν σατιρίζει συχνά στά ἔργα του. «Τομάρι σαπισμένο» (στίχος 38). Μέ τήν φράση αὐτή γίνεται σατιρικός ὑπαινιγμός στόν δημαγωγό Κλέωνα, πού εἶχε βιοτεχνία ἐπεξεργασίας τομαριῶν ζώων, βυρσοδεψεῖο. Ὁ βυρσοδέψης Κλέωνας εἶχε ἐπιτύχει στήν πρώτη φάση τοῦ Πελοποννησιακοῦ Πολέμου νά φέρει αἰχμαλώτους στήν Ἀθήνα πολλούς Σπαρτιάτες, πού εἶχαν πολιορκήσει πρωτύτερα χωρίς ἀποτέλεσμα οἱ στρατηγοί Δημοσθένης καί Νικίας τό νησί Σφακτηρία δίπλα στήν Πύλο τῆς Πελοποννήσου.

Φιλοκλέωνας (στίχοι 155, 156): «*Τί θά κάνετε. Βρομερότατοι ἄνθρωποι, δέ θά μ᾽ ἀφήσετε νά πάω νά δικάσω, ἀλλά θά μοῦ ξεφύγει ὁ Δρακοντίδης*;». Ὁ Δρακοντίδης ἦταν ἕνας ἀπό τούς ὀλιγαρχικούς. Ὁ Φιλοκλέωνας γιά συνδικαστή του (στίχοι 268-270): «*Ὡστόσο πρωτύτερα δέν ἦταν βραδυκίνητος ἀλλά πρῶτος ἀπ᾽ ὅλους μας πήγαινε τραγουδῶντας σκοπούς τοῦ Φρυνίζου, γιατί τοῦ ἄρεσαν τά τραγούδια*». Ὁ Φρύνιχος ἦταν ποιητής τραγωδιῶν γιά τήν τραγωδία του «Μιλήτου ἅλωσις» κέρδισε βραβεῖο, ἀλλά τιμωρήθηκε καί μέ χρηματικό πρόστιμο, ἐπειδή ἀνέμνησε στούς Ἀθηναίους «οἰκεῖα κακά», τήν καταστροφή της ἀπό τούς Πέρσες κατά τήν Ἰωνική ἐπανάσταση.

Ὁ Βδελυκλέωνας στόν Ξανθία (στίχοι 461, 462): «Ἀλλά, μά τόν Δία, ἔτσι εὔκολα ἀπ᾽ αὐτούς δέ θά γλίτωνες, ἄν εἶχε συμβεῖ νά ἔχουν φάει κάποια ἀπ᾽ τίς μελωδίες τοῦ ποιητῆ Φιλοκλῆ». Κατά τήν παράδοση οἱ μελωδίες τοῦ ποιητῆ Φιλοκλῆ ἦταν ἄγριες.

Ὁ Χορός στόν Βδελυκλέωνα (στίχοι 474-476): «*Μέ σένα νά συζητήσουμε, τοῦ λαοῦ ἐχθρέ, τῆς μοναρχίας ἐραστή, πού ἔχεις τό Βρασίδα φίλο σου καί φορᾶς ροῦχα μέ κρόσια…*». Ὁ Βρασίδας ἦταν Σπαρτιάτης στρατηγός, πού σκοτώθηκε στήν Ἀμφίπολη τῆς Μακεδονίας σέ μάχη πού ἔδωσε μέ τόν Κλέωνα (πού κι᾽ αὐτός σκοτώθηκε ἐκεῖ) στήν πρώτη φάση τοῦ Πελοποννησιακοῦ Πολέμου. Μετά τόν θάνατό τους κλείστηκε ἡ λεγόμενη Νικίεια εἰρήνη τοῦ 421 π.Χ.

Ὁ Βδελυκλέωνας μεταξύ ἄλλων λέει γιά τόν πατέρα του (στίχος 506):

«*…νά ζεῖ καλοπερνῶντας ὅπως ὁ Μόρυχος…*». Ὁ Μόρυχος ἦταν ποιητής τραγωδιῶν πού τοῦ ἄρεσε πολύ ἡ καλοπέραση. Μνημονεύεται καί ὁ διάσημος στήν ἐποχή τοῦ ποιητοῦ Οἴαγρος ἠθοποιός.

Καί αὐτή τήν κωμωδία του ὁ Ἀριστοφάνης «ἐκόσμησε» μέ βωμολοχίες πού οἱ ἑκάστοτε σκηνοθέτες διευρύνουν.

Τό πάθος τοῦ Φιλοκλέωνα ἔχει γίνει δεύτερη φύση καί εἶναι πολύ δύσκολο νά ἐκριζωθεῖ. Παρά τήν δική του θέληση ἡ ὑπερφυσική δύναμη (Ἀσκληπιός) ἀδυνατεῖ νά θεραπεύσει. Οἱ Χριστιανοί γνωρίζουμε ὅτι μέ τήν Θεία Χάρη μποροῦμε νά ἔχουμε ἐντυπωσιακές πνευματικές ἐπιτυχίες ἐάν ἀγωνιζόμαστε σωστά. «***Πάντα ἰσχύῳ ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντι με Χριστῷ***» (Φιλιπ. δ΄13) βεβαιώνει ἕνα ἀπό τά πρότυπά μας, ὁ Ἀπόστολος Παῦλος.

Νίκος Τσιρώνης
Οἰκονομολόγος

Η ΕΝΟΡΙΑ ΩΣ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΡΙΟ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΚΑΤΗΧΗΣΕΩΣ

Ὁμιλίες μέ σκοπό νά βοηθηθοῦμε στήν πνευματική μας ζωή ἐξακολουθοῦν νά γίνονται στήν Ἐνορία μας, στήν Πνευματική ΕΣΤΙΑ τῶν Ἐκδόσεων «ΥΠΑΚΟΗ», Μαυρομιχάλη 96, ἀλλά μέ διαφορετική τάξη ἀπό ἐκείνη πού ἴσχυε πρό τῶν περιοριστικῶν μέτρων τοῦ λεγομένου Κορώνα Ἰοῦ.

Μέ τήν καθιερωμένη ἐπί 40 ἔτη τάξη, κάθε ΚΥΡΙΑΚΗ πρωΐ, μετά τήν Θ. Λειτουργία καί πρό τῆς Ἐνάρξεως τῆς ὁμιλίας παρετίθετο δωρεάν ἕνα μικρό πρόγευμα πρός Ἀναψυχήν τῶν προσερχομένων εὐθύς μετά τή Θ. Λειτουργία.

Κάθε Τρίτη ἀπόγευμα, ἀπό τίς ἀρχές Ὀκτωβρίου, ἐγίνοντο δύο Ὁμιλίες: Θεολογικά Μαθήματα καί Σχολή Νέων.

Μετά τά περιοριστικά μέτρα τοῦ Κορώνα Ἰοῦ, πού ἀπαγορεύουν τήν προσέλευση ὅλων τῶν ἐπιθυμούντων, οἱ ὁμιλίες γίνονται διαδικτυακά ὡς ἑξῆς:

ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ 12.30 ΕΩΣ 13.30
ΜΕ ΘΕΜΑ:
«Τά Δόγματα τῆς Πίστεως ὡς λειτουργία τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως».

ΚΑΘΕ ΤΡΙΤΗ ἀπόγευμα 7.00 ΕΩΣ 8.00
Η ΣΧΟΛΗ ΝΕΩΝ (ΑΡΧΙΖΕΙ 14 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ) ΜΕ ΘΕΜΑ:
« Προβλήματα τῶν Νέων καί τῶν Μεγάλων ».

Κατά τήν διάρκεια τῆς ἀναπτύξεως τῶν θεμάτων γίνεται διάλογος μέ τούς παρόντες ἀλλά καί μέ τούς διαδικτυακούς Ἀκροατές.

Ὑπεύθυνος Συνάξεων: π. Βασίλειος Βολουδάκης.

Οἱ ἀνωτέρω Ὁμιλίες ἀναρτῶνται, μετά τήν διαδικτυακή τους μετάδοση στό Κανάλι «ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΥΠΑΚΟΗ» στό YouTube καί στό www.ypakoh.gr

ISSN 2585 - 223X